

รายงานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการ
โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

นางสาวกชพร พุทธจักร

โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อผลงาน	รายงานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
ผู้รายงาน	นางสาวกชพร พุทธจักร
ปีที่รายงาน	2562
หน่วยงาน	โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อประเมินบริบทโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อประเมินปัจจัยโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี 3) เพื่อประเมินกระบวนการโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี 4) เพื่อประเมินผลผลิตโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี และ 5) เพื่อประเมินผลกระทบและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี การประเมินครั้งนี้ ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีจำนวนทั้งหมด 4 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริบท ฉบับที่ 2 แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านปัจจัย ฉบับที่ 3 แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านกระบวนการ และ ฉบับที่ 4 แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านผลผลิต เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร นำมาวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติบรรยายด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

โครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีผลการประเมิน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ภาพรวมพบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การประเมินปัจจัยของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ภาพรวมพบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ภาพรวมพบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ภาพรวมพบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูลจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และได้กรุณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้อง สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้ศึกษาได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ที่ให้คำแนะนำในด้านการจัดทำเครื่องมือและชี้แนะแนวทางด้านการจัดทำโครงการเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตลอดจนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ

ขอขอบพระคุณครอบครัว พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ห่วงใย และเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด ทำให้ผู้รายงานมีความมุ่งมั่น พยายาม จนสำเร็จจุล่งด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาคครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่าน

กชพร พุทธจักร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การประเมิน.....	3
กรอบแนวคิดในการประเมิน	4
ขอบเขตการประเมิน.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	8
โครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี.....	9
ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา	14
หลักการ แนวคิด ความสำคัญ และรูปแบบการประเมินโครงการ.....	34
การประเมินโครงการโดยใช้ CIPP Model	46
ความพึงพอใจ	51
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
งานวิจัยในประเทศ	55
งานวิจัยต่างประเทศ	61
3 วิธีดำเนินการ	64
ขั้นตอนการประเมิน	64
ประชากร	66
การกำหนดค่าน้ำหนักและเกณฑ์การประเมิน	67
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การวิเคราะห์ข้อมูล	72
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและหาคุณภาพเครื่องมือ	75

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	100
สรุปผลการประเมินโครงการ	100
อภิปรายผล	101
ข้อเสนอแนะ	104
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก ก	109
ภาคผนวก ข	103
ภาคผนวก ค	112

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ระบุว่า คนพิการหมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมเนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป การจัดการศึกษาต้องมีความหลากหลาย ทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 15) สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 รวมทั้งกฎหมายและปฎิญญาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คนพิการได้รับบริการทางการศึกษาตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล และสามารถดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ได้ในทุกบริบทของสังคม ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะต้องทำการสอนแบบช้าๆ ย่ำบ่อยๆ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญา พ.ศ. 2551 ประกอบด้วย 6 ทักษะ ได้แก่ ทักษะภาษาและการสื่อสาร ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสุขอนามัย ทักษะสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะวิชาการ และทักษะอาชีพ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรก็เพื่อต้องการให้นักเรียนเหล่านี้สามารถช่วยเหลือตนเองในทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้อย่างมีความสุข

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่อยู่ในวัยเรียน อายุระหว่าง 6 – 21 ปี จะสามารถเรียนหนังสือได้สูงสุดประมาณชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อเด็กเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นไม่สามารถเรียนวิชาสามัญได้เท่าเทียมกับเด็กปกติ ควรได้รับการศึกษาเฉพาะเด็กประเภทนี้ (ผดุง อารยะวิญญู. 2542) ซึ่งถ้าจัดโปรแกรมการศึกษาพิเศษที่เหมาะสม จึงพอที่จะสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและอยู่ในสังคมได้ การจะส่งเสริมให้นักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญาสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้นั้น นักเรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม สื่อสารกับบุคคลทั่วไปได้เป็นอย่างดี แต่สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องพัฒนา คือความมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น จะเห็นได้จากการที่เด็กที่มีความ

บกพร่องทางสติปัญญาไม่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปในสังคม อาจเป็นเพราะสื่อสารกับบุคคลทั่วไปไม่รู้เรื่อง ไม่รู้จักดูแลรักษาความสะอาดร่างกายและเครื่องแต่งกาย ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัว สังคม ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ อารมณ์ไม่คงที่ไม่รู้จักการควบคุมอารมณ์ตนเองให้อยู่ในกฎระเบียบ แบบแผนประเพณีอันดีงามที่สังคมกำหนดไว้ ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาความมีวินัยในตนเองเพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถดูแลตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง และมีความเข้าใจยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมและสังคมให้การยอมรับในความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงต้องจัดประสบการณ์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกิจกรรม ปฏิบัติกิจกรรมโดยไม่ได้มีความรู้สึกลัวว่าถูกบังคับ การสอนให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีวินัยในตนเองนั้น เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยเวลาความอดทน และความมุ่งมั่นของครูผู้สอน บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า บุคคลทุกคนสามารถพัฒนาได้ครูจึงต้องสอนโดยความรู้ความเข้าใจ การให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์จริงที่อยู่รอบตัว ให้เด็กได้สัมผัสถึงคุณค่าของความดี ความมีระเบียบวินัยที่เกิดขึ้นจากภายใน การสอนที่ดีต้องนำความรู้มาเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของเด็กตลอดเวลา เด็กจะได้รู้ว่าสิ่งที่เขาเรียนรู้นั้นเอาไปใช้ทำอะไร ไม่ว่าจะเป็นวิชาอะไร (อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา. 2550 : 51)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีคุณค่าและความจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย ด้านผลิต ด้านกระบวนการ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ครู อาจารย์ในสังกัดเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการทำงานที่มีคุณภาพและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและมีศักยภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่พร้อมสมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรมและมีชีวิตที่สงบสุขให้สัมผัสกับข้อความที่ว่า “เก่ง ดี มีสุข” โดยบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้ความร่วมมือกันทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ช่วยในการแก้ปัญหานักเรียน กรมวิชาการร่วมกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดแนวทางในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 5) การส่งต่อ ซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น

ระบบที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี การดำเนินงานสะดวกขึ้น นักเรียนได้รับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ดีขึ้น (กรมสุขภาพจิต, 2544)

โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดทำโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล มีจุดประสงค์คือ 1) เพื่อให้โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล มีกระบวนการ วิธีการและเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านสุขภาพและสุขภาพจิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล 2) เพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการดูแลช่วยเหลือและมีศักยภาพสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการส่งต่อหรือการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมในลำดับต่อไป 3) เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและระบบป้องกันมิให้เด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดและอบายมุขในชุมชนของตนเอง

การดำเนินงานโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ในครั้งนี้เป็นระยะเวลา 1 ปีงบประมาณ เพื่อทราบผลการประเมิน ที่ครบถ้วนในทุกด้าน โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ได้ทำการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam et.al ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัย การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต โดยกำหนดประเด็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือการประเมิน วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

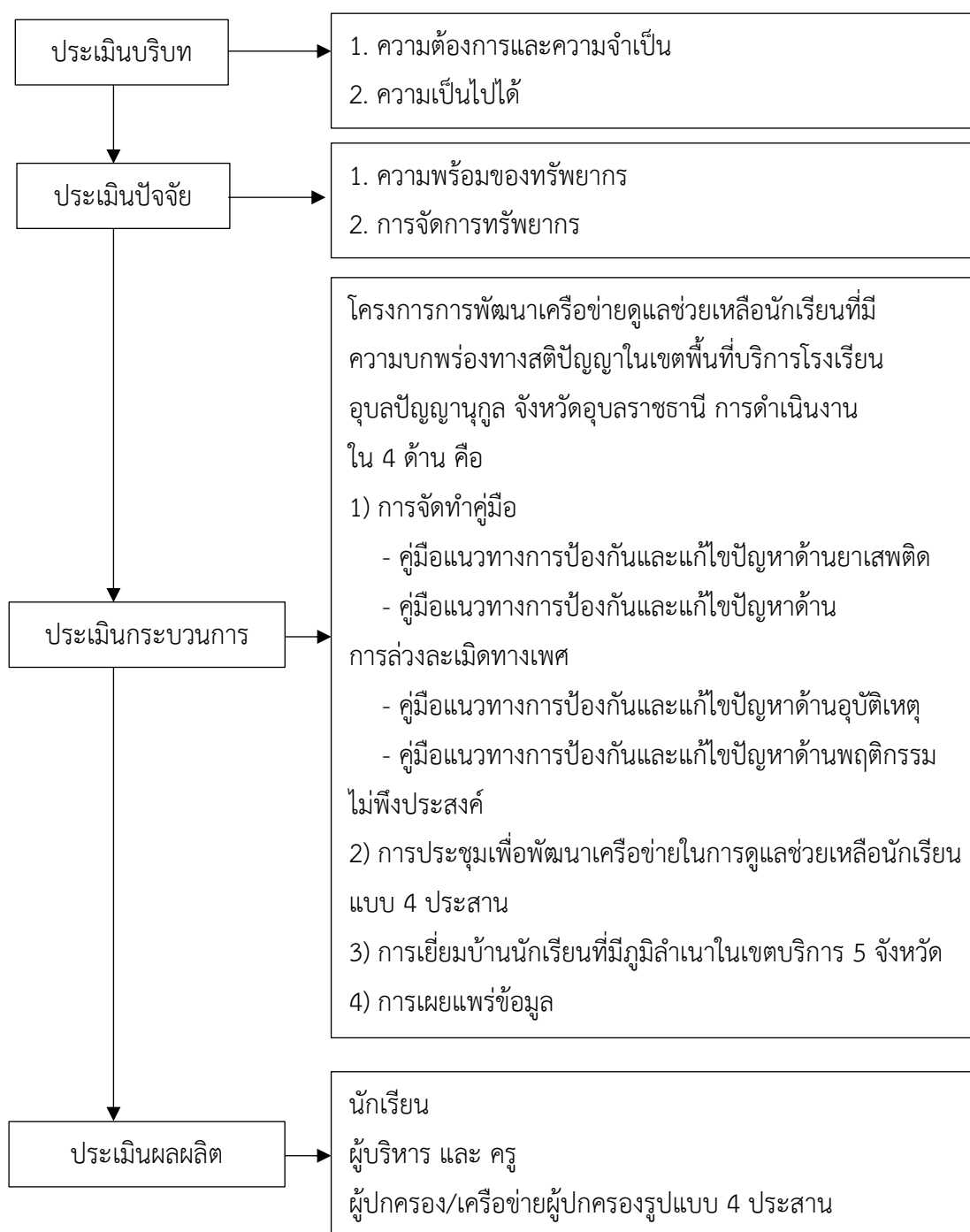
วัตถุประสงค์ของการประเมิน

1. เพื่อประเมินบริบทโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อประเมินปัจจัยโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อประเมินกระบวนการโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
4. เพื่อประเมินผลผลิตโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

5. เพื่อประเมินผลกระทบและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนา
เครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบล
ปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดในการประเมิน

การประเมินครั้งนี้ ได้นำเสนอกรอบแนวคิดการประเมินโครงการ CIPP Model ของ
Daniel L. Stufflebeam et.al (1997) กำหนดกรอบแนวคิดในการประเมิน ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร 172 คน ประกอบด้วย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานเครือข่ายการศึกษา จำนวน 4 คน
 - 1.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 10
 - 1.2 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
 - 1.3 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด
 - 1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. บุคลากรในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จำนวน 68 คน ประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้บริหาร จำนวน 4 คน
 - 2.2 ครูและบุคลากร จำนวน 64 คน
3. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 100 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ เป็นการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model (Daniel L. Stufflebeame t.al, 1997 : 261-265) ซึ่งเนื้อหาการประเมินโครงการ 4 ด้าน คือ

1. ด้านบริบท (Context) เป็นการประเมินความต้องการ ความจำเป็น และการประเมินความเป็นไปได้
2. ด้านปัจจัย (Input) เป็นการประเมินความพร้อมของทรัพยากรและการจัดการทรัพยากร
3. ด้านกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
4. ด้านผลผลิต (Product) เป็นการประเมินด้านผู้เรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง/เครือข่าย ผู้ปกครองรูปแบบ 4 ประสาน

ขอบเขตระยะเวลาการประเมิน

เป็นการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2561 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2562

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี หมายถึง โครงการที่มีกระบวนการ วิธีการ และเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านสุขภาพและสุขภาพจิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานเครือข่ายการศึกษา

2. การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี หมายถึง การดำเนินงานใน 4 ด้าน คือ

2.1 การจัดทำคู่มือ

2.1.1 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติด

2.1.2 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการล่องละเมิดทางเพศ

2.1.3 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านอุบัติเหตุ

2.1.4 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

2.2 การประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบ 4 ประสาน

2.3 การเยี่ยมบ้านนักเรียน ที่มีภูมิสำเนาในเขตบริการ 5 จังหวัด

2.4 การเผยแพร่ข้อมูล

3. การประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี หมายถึง การประเมินการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานีอย่างเป็นระบบ โดยนำรูปแบบ CIPP Model ตามแนวคิดของ Daniel L. Stufflebeam et.al ซึ่งเป็นการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ดังนี้

3.1 ด้านบริบท หมายถึง การประเมินความต้องการ ความจำเป็นและความเป็นไปได้ของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

3.2 ด้านปัจจัย (Input) หมายถึง การประเมินความพร้อมของทรัพยากร และการประเมินการจัดการทรัพยากรในการดำเนินงานโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

3.3 ด้านกระบวนการ หมายถึง การประเมินการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

3.4 ด้านผลผลิต หมายถึง ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี

3.5 ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการ ที่มีต่อบุคลากรและผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขต
พื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

3.5 ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็นของบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนิน
โครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการ
โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการประเมินโครงการในหัวข้อ ต่อไปนี้

1. โครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

- 1.1 หลักการและเหตุผล
- 1.2 วัตถุประสงค์
- 1.3 ตัวชี้วัดผลลัพธ์
- 1.4 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ
- 1.5 ระยะเวลาดำเนินโครงการ
- 1.6 วิธีดำเนินงาน
- 1.7 งบประมาณโครงการ
- 1.8 ตัวชี้วัดโครงการ
- 1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

2. ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย

- 2.1 ความหมายของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา
- 2.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย
- 2.3 ประเภทของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 2.4 สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา
- 2.5 การป้องกันความบกพร่องทางสติปัญญา
- 2.6 เป้าหมายของบุคคลที่ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในวัยรุ่น
- 2.7 การสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย

3. หลักการ แนวคิด ความสำคัญ และรูปแบบการประเมินโครงการ

- 3.1 ความหมายของการประเมินโครงการ
- 3.2 ความสำคัญของการประเมินโครงการ
- 3.3 ความมุ่งหมายของการประเมินโครงการ
- 3.4 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ
- 3.5 รูปแบบการประเมินโครงการ

หลักการและเหตุผล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ตระหนักในความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการ จึงกำหนดและเน้นให้สถานศึกษา ทุกแห่งในสังกัด ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา อย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งที่จะพัฒนานักเรียนทุกระดับ ได้มีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม เจตนารมณ์และความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส และให้เป็นไปตามนโยบาย ก็ได้จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้โรงเรียนสามารถพัฒนา ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ปัญหา เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนพิการ ให้สามารถดำรงอยู่อย่างมีคุณค่าทั้งต่อตนเองและสังคม ปลอดภัยจากวิกฤตทางสังคมในด้านต่างๆ

โรงเรียนเฉพาะความพิการประเภทบกพร่องทางสติปัญญา ในสังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 19 โรงเรียนกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในการขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้ทั่วถึง ซึ่งจัดการเรียนการสอนแบบสหศึกษา เปิดรับนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานจากรัฐบาล เป็นเงินอุดหนุนเกี่ยวกับค่าอาหาร ค่าวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยพื้นฐานต่างๆ ตลอดจนมีหอพักในบริเวณโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนพักอยู่ประจำได้ ทั้งนี้โรงเรียนจะรับนักเรียนที่มีความพิการทางสติปัญญาและเด็กประเภทอื่น เช่น บกพร่องทางอารมณ์และพฤติกรรม รวมถึงเด็กออทิสติก บุคลากรในโรงเรียนทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจเฉพาะด้านในเด็กแต่ละประเภท ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียนจนถึงบุคลากรของสถานศึกษาในทุกระดับ

จากสภาพการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้นพบว่า เด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี บางกลุ่มจากเขตพื้นที่ในการให้บริการหลัก 5 จังหวัด คือ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร อำนาจเจริญ มุกดาหาร และจังหวัดอื่นๆ นอกจากเขตพื้นที่ให้บริการหลัก โดยการคัดกรองของครูประจำชั้นด้วย การเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองและผู้ดูแลนักเรียนพิจารณาพบว่า เด็กนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาบางคนมีความเสี่ยงต่อการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดและอบายมุขในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การเล่นพนัน การอยู่ในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าว การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมกับเครือข่ายและชุมชนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้สถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับสามารถดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพตลอดจนสามารถเสริมสร้างพัฒนาการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้อย่างต่อเนื่อง มีภูมิคุ้มกันและหลีกเลี่ยงจากการเกี่ยวข้องกับสารเสพติดและอบายมุขในชุมชน และส่งเสริมให้ครอบครัวมีความพร้อมสำหรับการส่งต่อหรือการเปลี่ยนผ่านนักเรียนคืนสู่สังคมในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล มีกระบวนการ วิธีการและเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านสุขภาพและสุขภาพจิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อให้ให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการดูแลช่วยเหลือและมีศักยภาพสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการส่งต่อหรือการเปลี่ยนผ่านคืนสู่สังคมในลำดับต่อไป
3. เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและระบบป้องกันมิให้เด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดและอบายมุขในชุมชนของตนเอง

ตัวชี้วัดผลลัพธ์

1. โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล สามารถดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นต้นแบบให้แก่โรงเรียนเฉพาะความพิการ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. ร้อยละ 80 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านสุขภาพและสุขภาพจิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามศักยภาพ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการส่งต่อหรือการเปลี่ยนผ่านคืนสู่สังคม

3. ร้อยละ 80 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและมีระบบป้องกันมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดและอบายมุขในชุมชนของตน

กลุ่มเป้าหมายของโครงการ

กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นปีที่ 6 โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จำนวน 100 คน

กลุ่มเป้าหมายรอง ได้แก่

- 1) ผู้บริหาร ครู บุคลากร โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จำนวน 68 คน
- 2) ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึงปีที่ 6 โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จำนวน 100 ครอบครัว

ระยะเวลาโครงการ

ระยะเวลาดำเนินการ 1 ตุลาคม 2561 ถึง 30 กันยายน 2562

วิธีดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ
1. เสนอขออนุมัติโครงการ	ศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี	กนร.
2. แต่งตั้งกรรมการและคณะทำงาน	คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารโครงการ	กนร.
3. ประชุมชี้แจงโครงการ	คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารโครงการ ครูและบุคลากร	กนร.
4. ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคู่มือการดำเนินงานตามมาตรการ (จำนวน 2 ครั้ง)	คณะกรรมการบริหารโครงการ ครูและบุคลากร	กนร.
5. จัดประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประเทบกพร่องทางสติปัญญา ในรูปแบบ 4 ประสาน (การศึกษา-การสาธารณสุข-การพัฒนาสังคม-การปกครองท้องถิ่น)	คณะกรรมการบริหารโครงการ ครูและบุคลากร หน่วยงานเครือข่ายการศึกษา และ - การสาธารณสุข - การพัฒนาสังคมฯ - การปกครองท้องถิ่น	ทุกกลุ่มงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ
6. การออกเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีภูมิลาเนา อยู่ในเขตพื้นที่บริการ 5 จังหวัด อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร อำนาจเจริญ มุกดาหาร	ครูและบุคลากร หน่วยงานเครือข่ายการศึกษา - สนง.สาธารณสุขจังหวัด - สนง.พัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์จังหวัด - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ครูประจำชั้น จนท.จาก หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง
7. สรุป รายงานและนำเสนอผลการปฏิบัติ เผยแพร่สู่สาธารณะ	คณะกรรมการบริหารโครงการ	กนร.

งบประมาณโครงการ

ขอรับการสนับสนุนจากศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานีรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 552,400 บาท

ตัวชี้วัดของโครงการ

ตัวชี้วัดโครงการ	ข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ
โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล สามารถ ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนได้อย่างเป็นระบบและมี ประสิทธิภาพ เป็นต้นแบบให้แก่ โรงเรียนเฉพาะความพิการสำหรับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา	1. รายงานผลการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. รายงานผลการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลตามมาตรฐานระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอุบล ปัญญานุกูล 3. รายงานผลการพัฒนาเครือข่ายใน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน	- สังเกต - การสัมภาษณ์ - การบันทึกข้อมูล - การตรวจสอบ เอกสาร
ร้อยละ 80 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านสุขภาพ กายและสุขจิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามศักยภาพ เพื่อ เตรียมพร้อมสำหรับการส่งต่อหรือการ เปลี่ยนผ่านคืนสู่สังคม	1. รายงานผลการคัดกรองนักเรียน เป็นรายบุคคลของสถานศึกษา 2. รายงานผลการพัฒนานักเรียนตาม สมุดบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน เป็นรายบุคคล 3. บันทึกกระบวนการส่งต่อหรือเปลี่ยน ผ่าน 4. เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	- สังเกต - การสัมภาษณ์ - การบันทึกข้อมูล - การตรวจสอบ เอกสาร

ตัวชี้วัดโครงการ	ข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บ	วิธีการจัดเก็บ
ร้อยละ 80 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและมีระบบป้องกันมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดและอบายมุขในชุมชนของตน	1. รายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลของสถานศึกษา 2. รายงานผลการดำเนินงานของนักเรียนเป็นรายบุคคล 3. บันทึกกระบวนการส่งต่อหรือเปลี่ยนผ่าน 4. เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	- สังเกต - การสัมภาษณ์ - การบันทึกข้อมูล - การตรวจสอบเอกสาร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล มีการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
2. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านสุขภาพจิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามศักยภาพเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการส่งต่อหรือการเปลี่ยนผ่านคืนสู่สังคม
3. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและมีระบบป้องกันมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดและอบายมุขในชุมชนของตน

องค์กรภาคีเครือข่ายที่ร่วมดำเนินงาน

ลำดับที่	ชื่อหน่วยงาน	บทบาทหน้าที่
1	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน (ฉก.ชน.สพฐ.)	ร่วมประชุมเครือข่าย สนับสนุนด้านวิชาการ สนับสนุนวิทยากร
2	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	ร่วมประชุมเครือข่ายและสนับสนุนการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน
3	ศูนย์ช่วยเหลือคนพิการประจำจังหวัด	ร่วมประชุมเครือข่ายและสนับสนุนการออกเยี่ยมบ้าน
4	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	ร่วมประชุมเครือข่ายและสนับสนุนการออกเยี่ยมบ้าน
5	เทศบาลเมือง/เทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล	ร่วมประชุมเครือข่ายและสนับสนุนการออกเยี่ยมบ้าน

ลำดับที่	ชื่อหน่วยงาน	บทบาทหน้าที่
6	กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้นำชุมชน	ร่วมประชุมเครือข่ายและสนับสนุนการออกเยี่ยมบ้าน
7	ศาสนสถานและผู้นำศาสนา	ร่วมประชุมเครือข่ายและสนับสนุนการออกเยี่ยมบ้าน

ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา

ความหมายของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา

กระทรวงศึกษาธิการ ออกตามความพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 (ราชกิจจานุเบกษา. 2551 : 1 – 13) ได้ให้ความหมายของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ สื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลารว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 9) กล่าวว่า ภาวะที่มีความบกพร่องทางทักษะต่างๆ ในระยะพัฒนาการ ส่งผลกระทบต่อชาวปัญญาทุกด้าน เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ภาษา การเคลื่อนไหว และทักษะทางสังคม มีความบกพร่องทางเรื่องการปรับตัวอาจจะมีหรือไม่มี ความผิดปกติทางร่างกายหรือทางจิตร่วมด้วย

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 39) ได้สรุปความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีสติปัญญาต่ำกว่าปกติทั่วไป ซึ่งส่งผลให้เด็กเหล่านี้มีปัญหาในการปรับตัว ทำให้เด็กไม่สามารถปรับตัวได้เหมือนปกติ พฤติกรรมดังกล่าวจะแสดงให้เห็นได้ตั้งแต่ในวัยเด็ก

2. ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่พัฒนาการของเด็กหยุดชะงักหรือบกพร่อง หรือไม่สมบูรณ์ โดยมีลักษณะสำคัญ คือ ระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ

3. บุคคลที่บกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติทั่วไป เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้ว ปรากฏว่า มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเด็กทั่วไป เมื่อสังเกตพฤติกรรม จะพบว่า บุคคลประเภทนี้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน

วารี ธีระจิตร (2545 : 111) ได้ให้ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ 2 ประการ คือ

1. ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง สภาวะที่พัฒนาการของสมองเจริญไม่เต็มที่แสดงลักษณะโดยมีระดับปัญญาต่ำ หรือด้อยกว่าปกติพัฒนาการทางกายล่าช้า ความสามารถในการเรียนรู้ น้อย มีความสามารถจำกัดในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

2. ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง พัฒนาการทางสมองไม่สมบูรณ์ไม่สามารถช่วยตนเองได้ด้วยประการใดๆ จึงจำเป็นต้องมีผู้คอยแนะนำช่วยเหลือไม่สามารถเรียนรู้แบบ ตลอดเวลาไปกับเด็กในโรงเรียนปกติได้ มักจะถูกชักจูงง่าย ลืมนง่าย ระดับความบกพร่องทางสติปัญญา มีตั้งแต่ขนาดรุนแรงมาก ปานกลาง เล็กน้อย เป็นต้น ความเจริญเติบโตล่าช้าทั้งทางร่างกายและ สติปัญญา

ศรียา นิยมธรรม (2548 : 222) กล่าวถึงความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญาหมายถึง ความบกพร่องสองประการ คือระดับเชาวน์ปัญญาและความสามารถในการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการในชีวิตประจำวันตามสภาพแวดล้อมของคนปกติ

American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (ถูกลาย ก่อสุวรรณ. 2553 ก; อ้างอิงมาจาก American Association on Intellectual and Developmental Disabilities. 2010) ให้ความหมายของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึงภาวะของบุคคลที่มีความ จำกัดอย่างมาก ในด้านการทำงานของสมอง (Intellectual Functioning) และ พฤติกรรมการปรับตัว (Adaptive Behavior) ซึ่งแสดงออกทางทักษะการคิด (Conceptual Skills) ทักษะ ทางสังคม (Social Skills) และทักษะการปรับตัวในชีวิตประจำวัน (Practical Adaptive Skills) ทั้งนี้ ความบกพร่องนี้ต้องเกิดก่อนบุคคลนั้นมีอายุ 18 ปี

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะ ที่สมองหยุดพัฒนาการ ทำให้เกิดความบกพร่องของพัฒนาการด้านสติปัญญาและการปรับตัว มีระดับ สติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ร่วมกับการขาดทักษะในการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ และจะแสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

ลักษณะของบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย

ลักษณะทั่วไป

1. เพศ ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเกิดกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง อาจเป็นเพราะความ คาดหวังของสังคมและครอบครัว เพศชายมักมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่า หรือโครโมโซมเพศส่งผลให้ ยีนด้อยมีโอกาสแสดงความบกพร่องได้มากกว่า

2. ฐานะทางเศรษฐกิจและรูปแบบของครอบครัว เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา มักเกิดในครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งทำให้เกิดความเสี่ยงทางชีวภาพ ทางสังคม พฤติกรรม ทางการศึกษา และการขาดการกระตุ้นทางสิ่งแวดล้อม

ลักษณะด้านแรงจูงใจ

1. ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเชื่อว่า สิ่งต่างๆ ที่เกิดไม่ว่าทางบวกหรือทางลบล้วนเป็นผลมาจากการกระทำของเขา

2. ความสามารถในการกำหนดจุดมุ่งหมายและดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายนั้นได้ด้วยตนเอง เป็นการผสมผสานทักษะต่างๆ ความรู้ และความเชื่อที่ช่วยให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมที่จะทำให้เขาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ด้วยตนเอง ทักษะเหล่านั้นได้แก่ ทักษะการพึ่งพาตนเอง และทักษะการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง

3. ความสิ้นหวังจากการเรียนรู้ เกิดจากความรู้สึกล้มเหลวที่เด็กสะสมมาเป็นเวลานานเขาจึงมักคิดว่า ไม่ว่าจะพยายามเท่าใด เขาก็จะล้มเหลวยุ่่นั่นเอง

4. ความคาดหวังว่าจะเกิดความล้มเหลว บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา มักคาดหวังว่าตนจะล้มเหลว และเมื่อล้มเหลวบ่อยครั้ง บุคคลนั้นก็จะตั้งเป้าหมายและความหวังของตนเองไว้ต่ำ เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดหวังที่เคยเกิดขึ้น เมื่อความคาดหวังต่อความสำเร็จน้อยลงความพยายามย่อมลดลงด้วย การกระทำจึงต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงของเขา ส่งผลให้ความคาดหวังที่จะล้มเหลวเป็นจริงมากขึ้น

5. ลักษณะกำกับตนเอง เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาส่วนใหญ่มักพึ่งพาผู้อื่นหรือทำงานเพราะแรงจูงใจภายนอก พ่อแม่และครูจึงต้องพัฒนาทักษะการกำกับตนเองในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้เขาสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้อย่างอิสระ

ลักษณะด้านพฤติกรรม

ปัญหาพฤติกรรมส่งผลต่อการเรียนของเพื่อนในชั้นและการสอนของครู ยิ่งภาวะบกพร่องทางสติปัญญารุนแรงมากเท่าใด โอกาสที่เด็กคนนั้นจะมีปัญหาพฤติกรรมและปัญหาทางสังคมย่อมมากขึ้นเท่านั้น พฤติกรรมที่ดีส่งผลต่อความสามารถทางการเรียนรู้ของเด็กและความสำเร็จในหน้าที่การงาน เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ พ่อแม่และครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะทางสังคมที่ดีให้กับเด็กเหล่านี้

ลักษณะด้านการเรียนรู้

1. การเรียนรู้และประสบการณ์ เป็นปัจจัยที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงแต่การเรียนรู้เป็นภาวณามธรรมที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง ครูจึงต้องวัดด้วยวิธีทางอ้อมและแปลความหมายด้วยความรอบคอบ เพราะมีปัจจัยหลายประการที่อาจส่งผลต่อการตอบสนองของเด็กในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

2. พัฒนาการด้านการรู้คิด ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ กล่าวว่า เด็กทุกคนต้องพัฒนาไปตามขั้นตอนพัฒนาการ 4 ขั้นตอน แต่เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาพัฒนาไปถึงแต่ละขั้นได้ช้ากว่าเด็กปกติและอาจไม่สามารถพัฒนาได้ถึงขั้นสุดท้ายเหมือนเด็กปกติ ครูจึงควรสอนตามลำดับด้วยการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

3. สมาธิ สมาธิที่สำคัญต่อการเรียนรู้คือ สมาธิเฉพาะบางเรื่อง และ สมาธิที่คงทนความสามารถในการให้ความสนใจหรือคุณภาพของความสนใจของแต่ละคนขึ้นอยู่กับตัวเด็กเอง สิ่งแวดล้อม และ งานที่ได้รับมอบหมาย

4. ความจำ หมายถึง การดึงข้อมูลที่เคยได้รับและเก็บไว้ออกมาใช้ เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาใช้เวลาในการเรียนรู้จนเกิดการจำแบบอัตโนมัติ นานกว่า และสามารถจำข้อมูลได้น้อยกว่าเด็กปกติ ยิ่งภาวะบกพร่องทางสติปัญญารุนแรงมากเท่าใด ปัญหาด้านความจำยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น ครูจึงควรเลือกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์กับเด็กให้เด็กสามารถนำเนื้อหาหรือความรู้นั้นไปใช้ได้อย่างแท้จริง

5. การเรียนรู้จากการสังเกต หมายถึง การเรียนรู้จากการที่ผู้อื่นสาธิตให้ดูแล้วให้ทำตามวิธีการเรียนรู้จากการสังเกตนี้สามารถสอนให้บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเกิดพฤติกรรมใหม่ ช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ ใช้สอนเรื่องการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี

ลักษณะด้านการสื่อความหมาย

ปัญหาด้านภาษาและการพูดได้แก่ ความชัดเจนของการออกเสียง ความผิดปกติของเสียง และการพูดติดอ่าง รวมถึงพัฒนาการทางภาษาล่าช้าที่มักพบในเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ยิ่งภาวะบกพร่องทางสติปัญญารุนแรงมากขึ้น ความผิดปกติด้านการพูดและภาษายิ่งเห็นได้ชัดเจนขึ้น

ลักษณะด้านร่างกายและสุขภาพ

1 เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญามีโอกาสเป็นโรคต่างๆ ได้ง่ายกว่าและมักเกิดอาการนานกว่าปกติ แต่ปัญหาด้านร่างกายและสุขภาพของเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยส่วนใหญ่ไม่ค่อยแตกต่างจากเด็กทั่วไป ยกเว้นลักษณะเฉพาะของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาบางประเภท นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพฟันและช่องปากด้วย

2 พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวและประสาทสัมผัส เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญามีพัฒนาการล่าช้ากว่า อัตราการเจริญเติบโตช้ากว่า และอาจมีรูปร่างเตี้ยและน้ำหนักน้อยกว่าเด็กปกติวัยเดียวกัน รวมถึงอาจมีปัญหาด้านประสาทสัมผัสร่วมด้วย

ลักษณะด้านการศึกษา

1. การจัดการศึกษา เป้าหมายหลักของโปรแกรมการจัดการศึกษาและแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) สำหรับเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญานั้น ไม่ควรเน้นความสามารถทางวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่ควรมุ่งไปที่การเตรียมตัวเด็กให้พร้อมที่จะจัดการชีวิตในวัยผู้ใหญ่และ

ดำรงชีวิตอย่างอิสระ ซึ่งควรปรับให้เหมาะสมกับระดับความสามารถในการเรียนรู้และความต้องการของเขาด้วย

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยจะมีความบกพร่องด้านการเรียน ทั้งการอ่านและคณิตศาสตร์ ครูจึงควรปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับความสามารถและเป็นประโยชน์กับเด็กอย่างแท้จริง โดยเฉพาะเมื่อเด็กเรียนจบระดับมัธยมศึกษาและได้รับการฝึกอบรมหรือได้เรียนต่อด้านอาชีพ เด็กเหล่านี้ควรจะสามารถพึ่งพาตนเองและมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนมากขึ้น ซึ่งทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างคนปกติทั่วไป

สรุปได้ว่าลักษณะของความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ การคิดแบบรูปธรรมมากกว่าการคิดแบบนามธรรม อัตราในการเรียนรู้ต่ำทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่ตั้งใจเรียน พัฒนาการทางภาษาล่าช้า มีความยุ่งยากในการสื่อสาร ขาดทักษะการปรับตัวที่เหมาะสม พัฒนาการความสามารถด้านการปรับตัวน้อย ไม่รู้สึกถึงคุณค่าในตัวเอง ไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้

ประเภทของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. แบ่งตามระดับความรุนแรง

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและระดับความบกพร่องของแต่ละคน เพื่อให้สามารถระบุความรุนแรงของความบกพร่อง แบ่งตามระดับสติปัญญา (Intelligence Quotient : IQ) ที่มีผลต่อการปรับตัวของบุคคล จะแบ่งได้ 4 ประเภท (คารณิ ศักดิ์ศิริผล และคณะ. 2555 : 71) ดังนี้

1.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาในระดับเล็กน้อย (Mild) เซาว์ปัญญา 50 – 70 ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนได้ มีพัฒนาการด้านภาษาช้ากว่าบุคคลในวัยเดียวกัน แต่สามารถพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันได้ ช่วยเหลือตนเองให้สามารถเรียนได้ พัฒนาการด้านการฟัง การพูด การเขียน ล่าช้า แต่มีความสามารถด้านการปฏิบัติการสูงกว่าความสามารถทางวิชาการ

1.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาในระดับกลาง (Moderate) เซาว์ปัญญา 35 - 49 ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่พอฝึกได้ มีการพัฒนาทางด้านภาษาค่อนข้างจำกัด ระดับการพัฒนาแต่ละคนจะแตกต่างกัน บางคนสามารถร่วมสนทนาและเข้าใจคำสั่งง่ายๆ ได้ บางคนทำได้แต่สื่อความต้องการขั้นพื้นฐาน การเคลื่อนไหวและการดูแลตนเองล่าช้า มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้จำกัดอยู่เฉพาะทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการฟัง พูด อ่าน เขียน และนับจำนวนเท่านั้น

1.3 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรง (Severe) เซาว์ปัญญา 20 – 34 ได้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์และได้รับ

การดูแลที่เหมาะสม ลักษณะคล้ายคลึงกับขั้นฝึกได้ แต่มักพบสาเหตุทางพยาธิสภาพ แก่ปัญหาของความบกพร่องด้านอื่นๆ ร่วมด้วยอย่างชัดเจน ต้องการการดูแลเอาใจใส่จากผู้ใกล้ชิด

1.4 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก (Profound) เซอร์ปัญญา 20 ได้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความจำกัเฉพาะด้าน ต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ และได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด มีข้อจำกัดอย่างมากด้านความเข้าใจ การดูแลตนเองในระดับพื้นฐานทำได้เพียงเล็กน้อย หรือทำไม่ได้เลยเพราะส่วนใหญ่เคลื่อนไหวได้น้อย

2. แบ่งตามระดับความช่วยเหลือที่ต้องการ

เป็นการแบ่งเพื่อออกแบบและจัดหาบริการสนับสนุนสำหรับผู้บกพร่องทางสติปัญญาแต่ละบุคคลที่มีข้อจำกัดให้เข้าถึงระบบการศึกษาทั่วไป และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ใกล้เคียงกับคนปกติมากที่สุด แบ่งเป็น 4 ระดับ และประเมินอย่างน้อย 9 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการการเรียนการสอน การใช้ชีวิตในบ้าน การใช้ชีวิตในชุมชน การจ้างงาน สุขภาพและความปลอดภัย พฤติกรรม ทักษะทางสังคม และการแก้ต่างและการป้องกัน อย่างไรก็ตามการแบ่งแบบนี้ก็ยังมีความสัมพันธ์กับการแบ่งตามระดับความรุนแรง สอดคล้องกับสมาคมเพื่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (AAIDD) ซึ่งแบ่งระดับความช่วยเหลือที่ต้องการเป็น 4 ระดับ คือ การช่วยเหลือเพียงระยะสั้นๆ (Intermittent) ช่วยเหลืออย่างจำกัดเท่าที่จำเป็น (Limited) ช่วยเหลือมาก (Extensive) และช่วยเหลืออย่างเต็มที่ (Pervasive) American Psychiatric Association (1994 : 40) ได้แบ่งระดับความรุนแรงของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา เป็น 4 ระดับ ตามระดับเซวานปัญญาคือ

1. ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild Mental Retardation) มีระดับเซวานปัญญา 50 – 55 ถึง 70

2. ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Moderate Mental Retardation) มีระดับเซวานปัญญา 25 – 40 ถึง 50 – 55

3. ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง (Severe Mental Retardation) มีระดับเซวานปัญญา 20 – 25 ถึง 35 – 40

4. ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก (Mild Mental Retardation) มีระดับเซวานปัญญาดต่ำกว่า 20 – 25

สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา

ความบกพร่องทางสติปัญญาไม่ใช่โรคและความเจ็บป่วยทางร่างกาย ดังนั้นจึงไม่สามารถรักษาทางการแพทย์ได้ ไม่สามารถจับต้องได้ นักวิทยาศาสตร์ได้พบว่าความบกพร่องทางสติปัญญา มาจากสาเหตุหลายประการ สิ่งที่เราคุ้นกันมากที่สุดได้แก่เงื่อนไขทางยีน ปัญหาที่เกิดระหว่างตั้งครรภ์ ปัญหาตอนคลอด และปัญหาทางสุขภาพโดยทั่วไป (Algozzine and Ysseldyke. 2006) ในปัจจุบัน

ยังเชื่อกันว่าความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมที่ไม่ส่งเสริมสมรรถภาพทางสติปัญญาของบุคคล (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2545 อ้างอิงมาจาก ; Hallahan Kauffman. 1997) ดังนั้นจึงสามารถแบ่งสาเหตุได้ดังนี้

1. ความผิดปกติของยีน

ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาอาจมีสาเหตุมาจากยีนทางพันธุกรรมที่ผิดปกติจากพ่อแม่ ผิดปกติเมื่อยีนมาผสมกัน หรือปัญหาทางยีนอื่นๆ ตัวอย่างเช่น ดาวน์ซินโดรม ไคลน์เฟลเตอร์ซินโดรม (Klinefelter's Syndrome) และฟีนิลเคโทนูเรีย (Phenylketonuria : PKU) เกือบจะทั้งหมดของอาการทางยีนที่เป็นผลทำให้บกพร่องทางสติปัญญา ผู้ซึ่งมีอาการดาวน์ซินโดรม หมายถึงโครโมโซมคู่ที่ 21 ผิดปกติแทนที่จะเป็นคู่กลับเป็นคู่ มักจะมีหน้ากลม คางสั้นกว่าในวัยเดียวกัน มักจะมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อลดลง (Hypotonia)

2. ปัญหาช่วงตั้งครรภ์และคลอด

ภาวะที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถมีผลมาจากการที่ทารกไม่ได้มีพัฒนาการมาอย่างถูกต้อง เช่น อาจจะมีปัญหาที่การแบ่งตัวของเซลล์ขณะที่เป็นไข่อ่อนหรือตัวอ่อนเจริญเติบโต การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หรือการติดเชื้อหัดเยอรมันก็เป็นสาเหตุให้เป็นเด็กบกพร่องทางสติปัญญาได้ เช่นเดียวกัน ระหว่างการทำคลอดและคลอด เด็กอาจจะมีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้ ถ้าไม่ได้รับออกซิเจนไปเลี้ยงสมองเพียงพอ

3. ความผิดปกติทางสมอง หรือสมองถูกทำลาย

3.1 การผิดปกติทางสมองอาจเกิดจากการติดเชื้อ เด็กที่ติดเชื้ออันจะนำไปสู่ภาวะปัญญาอ่อนอาจเกิดในระยะอยู่ในครรภ์ของแม่ หรือภายหลังคลอดแล้ว เช่น ติดเชื้อหัดเยอรมัน ซิฟิลิส

3.2 การได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อม เช่น ได้รับรังสี สารพิษ ภาวะทุพโภชนาการ คลอดก่อนกำหนด คลอดหลังจากกำหนด หรือได้รับอุบัติเหตุจากการคลอด

3.3 สมองขาดออกซิเจนก็เป็นสาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้

การป้องกันความบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุความบกพร่องทางสติปัญญาบางประการสามารถป้องกันได้ นักวิชาการหลายคนเชื่อว่าสามารถป้องกันได้ วิธีที่จะป้องกันความบกพร่องทางสติปัญญา อาจทำได้หลายวิธี เช่น

1. ดูแลทางการแพทย์ที่ถูกต้อง ดูแลสุขภาพของแม่ และโภชนาการในระหว่างตั้งครรภ์
2. ป้องกันการติดเชื้อในระหว่างตั้งครรภ์
3. ช่วยให้อาหารแม่หลีกเลี่ยงการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์
4. ส่งเสริมให้อาหารแม่วางแผนที่จะเว้นระยะการตั้งครรภ์ ปรีกษาผู้เชี่ยวชาญเรื่องพันธุกรรม และตรวจสอบครรภ์

5. มั่นใจในเรื่องโภชนาการ การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กทุกๆ คน
- 6 ต้องทำให้บ้าน ยานพาหนะ โรงเรียน และชุมชนมีความปลอดภัย
- 7 สร้างโปรแกรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- 8 ให้การศึกษาแก่พ่อแม่ และให้ความรู้เรื่องทักษะการเป็นพ่อ และแม่
- 9 ปกป้องเด็กๆ จากการถูกทอดทิ้ง
- 10 ให้การศึกษาแก่สาธารณชนในเรื่องของสาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา

เป้าหมายของบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในวัยรุ่น

เมื่อวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจบการศึกษาแล้ว เป้าหมายของคนเหล่านี้คือ โอกาสในการทำงานและการเตรียมตัวสำหรับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ วัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อยส่วนใหญ่มีสัญลักษณ์ทางกายภาพเหมือนคนปกติ แต่ขาดความสามารถในด้านการจัดการ หรือแก้ไขปัญหาในสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ตามที่สังคมคาดหวังได้อย่างเหมาะสม ส่วนวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องระดับปานกลางและรุนแรงนั้น แตกต่างจากคนทั่วไปในด้านร่างกายและสติปัญญา อย่างชัดเจน เป้าหมายสำหรับบุคคลเหล่านี้จึงเป็นเรื่องการใช้ชีวิตอย่างอิสระ ให้เขาพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด และอาศัยอยู่ในสังคมได้ตามศักยภาพของเขา โดยทั่วไปการจัดการศึกษาสำหรับวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญามักมุ่งเน้นไปที่ทักษะทางวิชาการพื้นฐาน เช่น ทักษะการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ซึ่งจำเป็นต่อการทำงาน การอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม และการใช้ชีวิตส่วนตัวด้วย ดังนั้น หากพิจารณาถึงความต้องการของบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละระดับ เราจะพบว่า วัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยนั้น ควรได้รับการเตรียมตัวด้านอาชีพ ตั้งแต่เด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่นหรือในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องระดับปานกลาง และรุนแรงนั้นควรได้เรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่ทำให้เขาสามารถพึ่งพาตนเองและใช้ชีวิตในชุมชนตั้งแต่เด็ก เริ่มเข้าสู่วัยเรียนเลยทีเดียว

1. การเตรียมตัวสำหรับการทำงาน

โดยทั่วไปแล้ว ผู้คนในสังคมมักมองว่าบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเป็นบุคคลที่น่าสงสารและช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ด้วยการบริจาคเงินหรืออาหาร ซึ่งการช่วยเหลือเช่นนี้ทำให้บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาถูกมองว่าเป็นผู้รับมากกว่าจะเป็นผู้ให้ ต้องพึ่งพาหรือรอรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นอยู่เสมอ และไม่สามารถทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติได้ ดังนั้น หากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูสามารถให้การช่วยเหลือและสนับสนุนบุคคลเหล่านี้ ด้วยการสร้างความพร้อมในการทำงาน การสอนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการทำงานในอนาคต ซึ่งได้แก่ การศึกษาด้าน วิชาชีพ การจัดประสบการณ์การทำงานและการฝึกงานในชุมชน บุคคลที่มีความบกพร่องก็จะสามารถใช้ชีวิตอย่างอิสระได้หลังจากออกจากโรงเรียนไปแล้ว และเมื่อเป็นเช่นนั้น คนทั่วไป

จะรู้สึกว่าคุณค่าที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเป็นคนที่มีความสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้เช่นกัน นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญประการหนึ่งของการทำงานคือการได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนซึ่งจะทำให้เขาสามารถใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเองได้เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งการทำงานยังทำให้บุคคลนั้นมีศักดิ์ศรีของความเป็นคนด้วย

การศึกษาด้านอาชีพสำหรับบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญานั้น ควรเริ่มตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จุดประสงค์ของการศึกษาด้านอาชีพนี้คือการเรียนรู้ทักษะการทำงานทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม การทำงานเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตของคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ดังนั้น การศึกษาด้านอาชีพจึงมีความหมายมากกว่าการฝึกงาน และยังเป็นการเตรียมตัวเด็กไปสู่บทบาทการใช้ชีวิตอย่างผู้ใหญ่ในอนาคตด้วย

Brolin และ Loyd (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553 ก : 196 ; อ้างอิงมาจาก Brolin and Loyd. 2004) ได้พัฒนารูปแบบการศึกษาด้านอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถประสบการณ์ และมีขั้นตอนต่างๆ ซึ่งกระจายอยู่ในหลักสูตร 3 ด้าน คือ ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสังคม และการเตรียมตัวและคำแนะนำในด้านอาชีพ โดยโบรลินได้แบ่งการศึกษาด้านอาชีพออกเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การตระหนักรู้ถึงอาชีพ (Career Awareness) การเริ่มสอนให้เด็กตระหนักในเรื่องการทำงาน การเป็นคนทำงาน และการที่เขาจะต้องทำงานในชุมชนในอนาคต การสอนนี้มักเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา
2. การค้นหาอาชีพ (Career Exploration) เพื่อช่วยให้เด็กค้นหาความสนใจและความสามารถของตนเอง จนพัฒนาเป็นอาชีพที่ตัวเองชอบและรูปแบบของตัวเองในที่สุด การสอนนี้มักอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย
3. การเตรียมตัวด้านอาชีพ (Career Preparation) เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักตัดสินใจเลือกอาชีพและเรียนรู้ทักษะสำหรับอาชีพนั้นๆ โดยมักสอนกันในระดับมัธยมศึกษา
4. การปรับตัวกับอาชีพ (Career Assimilation) เป็นการถ่ายโอนจากการฝึกงานในระดับมัธยมศึกษาสู่สถานการณ์การทำงานในชุมชน

Clark และ Kolstore (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553 ก : 197 ; อ้างอิงมาจาก Clark and Kolstore. 1995) ได้พัฒนารูปแบบการศึกษาด้านอาชีพในโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องประเภทต่างๆ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาคลาร์กและโคลสโตร์ได้นำรูปแบบนี้มาใช้กับวัยรุ่นที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งรูปแบบนี้ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญต่อไปนี้

1. คุณค่า เจตคติ และนิสัย ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพิจารณาด้านการเตรียมอาชีพสำหรับวัยรุ่นที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนั้น ครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องจึงต้องสร้างลักษณะ

นิสัยที่ดีในการทำงาน เจตคติที่ดีต่อการทำงานและการให้คุณค่าของงานให้กับบุคคลเหล่านี้เป็นอันดับแรก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานและการรักษางานนั้นไว้ให้ได้ ครูจึงจำเป็นต้องสอนเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับนายจ้าง และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานให้กับบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาด้วย

3. ข้อมูลด้านอาชีพ ได้แก่ ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละคน

4. การเรียนรู้การทำงาน บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะการทำงานในอาชีพนั้นๆ และนอกจากทักษะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนั้นโดยตรงแล้ว บุคคลเหล่านี้ยังควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะในการทำงานอื่นๆ ด้วย เช่น การตรงต่อเวลา และการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน เป็นต้น

5. ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน การที่บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจะประกอบอาชีพได้นั้น บุคคลนั้นต้องมีทักษะการดำรงชีวิตเป็นอย่างดีเสียก่อน

การสอนทักษะด้านการปรับตัว

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ทักษะการปรับตัวเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการดำรงชีวิตโดยพึ่งพาตนเอง ซึ่งทักษะการปรับตัวนั้นแบ่งเป็น 3 ประเภทหลักคือ ทักษะทางสังคม ทักษะการจัดการตัวเอง และทักษะการใช้เวลาว่าง วัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะต่างๆ เหล่านี้เพื่อให้เขาสามารถใช้ชีวิตในชุมชนด้วยตนเองได้ในอนาคต

1. ทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมและการเข้าสังคมนั้น รวมถึงการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่น ทั้งที่เป็นสมาชิกในครอบครัวและกลุ่มเพื่อนด้วย วัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าถึงจุดแข็งและข้อจำกัดของตนเอง และสิ่งที่สำคัญที่สุดในการเข้าสังคมของวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาคือ การเข้าถึงกิจกรรมต่างๆ ในสังคม เนื่องจากวัยรุ่นกลุ่มนี้อาจไม่สามารถเรียนรู้ทักษะทางสังคมด้วยการสังเกตดังเช่นที่วัยรุ่นทั่วไปทำได้ วัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจึงมักมีปัญหาเหล่านี้คือการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ด้วยพาหนะโดยสาร การวางแผนและการจัดการด้านการเงิน และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคม

2. ทักษะการจัดการตัวเอง

การเรียนรู้ทักษะการกำหนดเป้าหมายในชีวิตด้วยตนเอง การทำในสิ่งที่ตนเองต้องการด้วยความมุ่งมั่น จะช่วยให้วัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม และประสบความสำเร็จดังเป้าหมายที่ตนเองวางไว้เมื่อเป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้ ทักษะนี้ยังช่วยให้วัยรุ่น

เหล่านี้เข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคที่เขาต้องประสบในแต่ละช่วงวัยของชีวิต เรียนรู้ที่จะเอาชนะอุปสรรคนั้นๆ และในที่สุดเขาจะเห็นคุณค่าของตนเองและมีความรับผิดชอบในสังคมด้วย

3. ทักษะการใช้เวลาว่าง

การใช้เวลาว่างเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคน ซึ่งการใช้เวลาว่างและการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญานั้นแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับวัยและระดับความรุนแรงของภาวะบกพร่องด้วย จากการศึกษาของฮาร์แมน ดรูย์และอีแกน (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553 ก : 205 ; อ้างอิงมาจาก Hardmen, Drew and Egan. 1999) พบว่า การใช้เวลาว่างของบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่คือ การดูโทรทัศน์ซึ่งในสังคมไทยนั้นไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น มีหน่วยงานบางแห่งพยายามจัดโปรแกรมหรือกิจกรรม รวมถึงกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้วย นอกจากนี้ยังมีโปรแกรมอื่นเช่น กีฬาพิเศษสำหรับคนพิการ (Special Olympics) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนที่มีความบกพร่องทั้งหลาย รวมทั้งบกพร่องทางร่างกายและบกพร่องทางสติปัญญาทั่วโลกได้เข้าร่วมแข่งขันกีฬากันปัจจุบัน กีฬาพิเศษสำหรับคนพิการได้จัดในหลายรูปแบบ รวมทั้งรูปแบบที่ให้คนปกติได้ร่วมเล่นและแข่งขันกีฬากับคนที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเป็นทีมด้วย

3. การสอนทักษะทางวิชาการ

การสอนทักษะทางวิชาการสำหรับบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญานั้นมักเน้นเรื่องทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะการใช้เวลาว่าง และการเตรียมตัวสำหรับการทำงาน ซึ่งทักษะทางวิชาการพื้นฐานนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยมากกว่าวัยรุ่นที่มีความบกพร่องระดับปานกลางและรุนแรง เนื่องจากวัยรุ่นที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อยในชั้นมัธยมศึกษา สามารถนำทักษะทางวิชาการเหล่านั้นไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และใช้เพื่อเตรียมตัวสำหรับการทำงานได้เป็นอย่างดี ส่วนวัยรุ่นที่มีความบกพร่องในระดับที่รุนแรงกว่านั้นควรเน้นเรื่องทักษะการปรับตัว การใช้ชีวิตในบ้านและในชุมชน

ทักษะทางวิชาการที่เป็นประโยชน์สำหรับบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้แก่ การอ่านและการเขียนในวิชาภาษาไทย และทักษะต่างๆ ในวิชาคณิตศาสตร์ โปรแกรมการสอนอ่านที่สำคัญควรเน้นการป้องกันตนเอง และข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการดำเนินชีวิตหรือเพื่อความอยู่รอด ได้แก่ การอ่านคำศัพท์รวมถึงสัญลักษณ์ต่าง ในอาคาร เช่น คำว่า “ผลัก” หรือ “ดึง” ที่อยู่ประตู คำว่า “ผู้หญิง” หรือ “ผู้ชาย” ที่อยู่หน้าห้องน้ำ คำว่า “ทางเข้า” หรือ “ทางออก” คำว่า “ทางหนีไฟ” และสัญลักษณ์ตามท้องถนนเช่น “เดิน” หรือ “ห้ามเดิน” ซึ่งใช้กับไฟจราจร “หยุด” “ระวัง” หรือ “ทางรถไฟ” และการใช้คำศัพท์ในสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น คำว่า “อันตราย” หรือ “ห้ามเข้า” เป็นต้น ส่วนการอ่านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวสำหรับการทำงาน เช่น แบบฟอร์มในการสมัครงาน

หรือการอ่านโฆษณา เป็นต้น และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การใช้แผนที่ การใช้สมุดโทรศัพท์หน้าเหลือง การอ่านโฆษณาสินค้า เป็นต้น ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมยามว่าง เช่น รายการภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น

นอกจากนี้ การสอนภาษาที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาคือการสอนสิ่งที่เขาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเน้นด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งในด้านการพูดนั้น ผู้ปกครองและครูควรสอนเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในการสนทนาทางโทรศัพท์และการตอบคำถาม ส่วนทักษะการเขียนช่วยให้เขาสามารถดำรงชีวิตในชุมชนด้วยตนเองและสามารถทำงานได้นั้น ได้แก่ ทักษะง่ายๆ ตั้งแต่การเขียนชื่อ – สกุล ที่อยู่ของตนเอง จนถึงการเขียนที่ยุ่งยากซับซ้อนขึ้นเช่น การกรอกข้อมูลในใบสมัครงาน การกรอกใบนำฝากเงินของธนาคาร เป็นต้น ส่วนทักษะทางคณิตศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันมักเกี่ยวกับการจัดการด้านการเงินส่วนตัวและการทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายของตนเอง ทักษะในการจับจ่ายซื้อของและการบอกเวลา ส่วนทักษะที่ยากขึ้น เช่น การวางแผนการเงินของตนเอง การทำประกันหรือการคำนวณภาษี และการคำนวณค่าแรงในการทำงาน เป็นต้น

การตัดสินใจว่าจะสอนทักษะทางวิชาการสำหรับวัยรุ่นที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาหรือไม่และในระดับใดนั้น ขึ้นอยู่กับเนื้อหาและบริบทของนักเรียนคนนั้นๆ รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทักษะทางวิชาการที่จำเป็นสำหรับบุคคลนั้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
2. ทักษะด้านอื่นที่จำเป็น
3. อายุของบุคคลนั้น
4. อัตราความเร็วในการเรียนรู้ทักษะทางวิชาการที่ผ่านมา
5. ความชอบหรือความต้องการของตัวบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเองและของผู้ปกครอง

จากการศึกษาเป้าหมายของบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในวัยรุ่น สรุปได้ว่าเป้าหมายสำคัญคือการศึกษาด้านอาชีพ เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่โรงเรียน ครอบครัว และชุมชนจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ ควรเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อช่วยเพิ่มความสามารถของเด็ก และช่วยให้เขาประสบความสำเร็จทั้งด้านเศรษฐกิจ และชีวิตส่วนตัว

การสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย

1. การวางแผนการสอน

แผนการสอนนับเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการวางแผนที่ดีจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ และรู้สึกว่าการทำสิ่งเรียนรู้นั้นเป็นสิ่งที่ท้าทาย และเมื่อเด็กสนใจ อยากเรียน เด็กจึงจะเรียนรู้

ได้ดี การสอนครั้งนั้นถือว่าประสบความสำเร็จ ดังนั้น การวางแผนการสอนที่ดีจึงช่วยให้ครูสามารถเลือกใช้อุปกรณ์ หลักสูตร และวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพในการช่วยให้เด็กบรรลุเป้าหมายในการเรียนได้

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553 ข : 125 – 128) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อยนั้น ครูแต่ละคนมีวิธีการวางแผนการสอนแตกต่างกัน แต่สิ่งสำคัญที่เหมือนกันคือ ครูทุกคนต้องวางแผนโดยเริ่มตั้งแต่การตั้งเป้าหมายของเด็กที่มีความบกพร่องแต่ละคนเป็นแผนระยะยาว และวางแผนการสอนระยะสั้นซึ่งอาจเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ และรายวัน กระบวนการวางแผนการสอนแบบนี้เรียกว่า การวางแผนย้อนกลับ (Backward Planning) วิธีการนี้ช่วยให้ครูรักษาเป้าหมายระยะยาวไว้ได้ชัดเจน โดยเริ่มตั้งแต่การพิจารณาเนื้อหาของหลักสูตรให้ครอบคลุม การใช้คู่มือและมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ให้ ความสามารถในปัจจุบันของนักเรียน และเป้าหมายรายปีในการวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan หรือ IEP) ด้วย ในการสอนเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย ครูไม่ควรสรุปแบบง่ายๆ ว่าเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้โดยผ่านระยะทั้งสี่ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ล้มง่ายและไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้ ถ้าไม่ได้รับการวางแผนการสอนที่ดี ยิ่งถ้าครูต้องการให้เด็กรักษาความรู้ที่ได้นานๆ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมแล้วครูยังต้องอาศัยการวางแผนอย่างละเอียดและเป็นระบบ ทั้งนี้ ครูต้องวางวัตถุประสงค์และวิธีสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของเด็ก และพิจารณาปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์เมื่อเด็กมีความก้าวหน้าขึ้นด้วย เป้าหมายของครูในการสอนเด็กทุกคน คือ การสอนให้เด็กเรียนรู้ เข้าใจ และนำความรู้ไปใช้ได้จริง ดังนั้น ครูต้องคำนึงถึงระยะของการเรียนรู้ของเด็กด้วย เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีพัฒนาการเรียนรู้แตกต่างกัน เริ่มตั้งแต่เด็กไม่มีความรู้เลยหรือมีน้อยจนกระทั่งเด็กคนนั้นสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ จึงสามารถกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ของเด็กต้องผ่านระยะของการเรียนรู้ 4 ระยะ ได้แก่ ระยะรับความรู้ ระยะที่ใช้ความรู้ได้อย่างคล่องแคล่วหรือเกิดความชำนาญ ระยะที่รักษาความรู้ไว้ได้ และระยะที่สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ

1. ระยะรับความรู้ (Acquisition Stage) ระยะนี้ถือเป็นระยะแรกสุดในการเรียนรู้เริ่มตั้งแต่เด็กยังไม่มีความรู้ในเรื่องที่จะเรียนเลย ซึ่งระดับความรู้ของเด็กแต่ละคนอาจแตกต่างกันไป คือมีตั้งแต่พอมีความรู้บ้างเล็กน้อยจนถึงไม่มีความรู้เลย แต่ไม่ว่าเด็กจะมีความรู้แตกต่างกันอย่างไร เด็กจะยังไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่นอกเหนือไปจากสถานการณ์ที่ครูสอนได้ การสอนที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เร็วที่สุดในระยะนี้คือ การสอนตรง (Direct Instruction) นั่นคือการอธิบายให้เด็กทราบว่า เขาต้องเรียนรู้อะไรบ้าง ทักษะที่กำลังจะเรียนรู้มีความสำคัญต่อเขาอย่างไร แล้วครูจึงสาธิตให้ดู และให้คำแนะนำช่วยเหลือเด็ก ขณะเดียวกันก็ให้โอกาสเด็กได้ฝึกฝนและให้ข้อมูลป้อนกลับ

(Feedback) เพื่อให้เด็กทราบผลของเรียนรู้ในครั้งนั้น โดยการสอนในระบายนีจะเป็นการขึ้นำจากครูเป็นส่วนใหญ่ ครูจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ตอบ ซักถามกับครูด้วย

2. ระบยใช้ความรู้อย่างชำนาญ (Proficiency หรือ Fluency) เป็นระบยที่เด็กเรียนรู้ทักษะนั้นๆ แล้ว ครูควรให้เด็กมีโอกาสฝึกฝนเพื่อให้เด็กเกิดความชำนาญ กิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กในระบยนี้ส่วนใหญ่เป็นการฝึกฝนและการทำแบบฝึกหัด จนเด็กสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้อย่างคล่องแคล่ว การเรียนการสอนในระบยนี้ยังมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กซึ่งถือเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ถึงแม้เด็กอาจจะทำงานร่วมกับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ก็ตามการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น ครูมักเป็นผู้สอนและกำกับดูแลเพียงคนเดียว บางโรงเรียนอาจมีครูผู้ช่วยอยู่ด้วย ซึ่งครูผู้ช่วยจะทำหน้าที่กำกับดูแลให้เด็กได้ฝึกฝนและเป็นคนให้ข้อมูลป้อนกลับแทนครูผู้สอน

3. ระบยรักษาความรู้ (Maintenance) เมื่อเด็กสามารถปฏิบัติทักษะที่เรียนจนเกิดความชำนาญแล้ว ครูต้องหาวิธีการที่จะช่วยให้เด็กรักษาความรู้นั้นไว้ โดยไม่ลืมไปง่ายๆ และเมื่อต้องการใช้เด็กก็สามารถนำความรู้นั้นมาใช้ได้ทันที ดังนั้น ระบยนี้ครูต้องช่วยให้เด็กได้ทบทวนความรู้ที่เรียนและให้แบบฝึกหัดเป็นระบยซึ่งมักเป็นการฝึกฝนด้วยตนเอง นอกจากแบบฝึกหัดแล้วครูอาจนำกิจกรรมอื่นๆ เช่น เกมหรือคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนและสามารถตรวจสอบความถูกต้องด้วยตนเองได้

4. ระบยนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น (Generalization Stage) ในการเรียนรู้ใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุดคือการนำทักษะที่ได้เรียนรู้และฝึกฝนจนเกิดความชำนาญแล้วไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้ไม่ว่าสถานการณ์นั้นจะคล้ายคลึงหรือแตกต่างจากสถานการณ์ที่เคยได้เรียนรู้ก็ตาม โดยทั่วไปแล้วครูอาจไม่รู้หรือมองข้ามความจริงที่ว่า เด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย ส่วนใหญ่ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ นอกห้องเรียนได้ เพราะครูมักคิดเอาเองว่าเมื่อเด็กเรียนรู้แล้วจะสามารถนำความรู้ไปใช้ได้เองตามธรรมชาติ ดังนั้น หากครูต้องการให้เด็กที่มีความบกพร่องใช้ความรู้เป็น ครูจำเป็นต้องวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลหรือที่เรียกว่า IEP นั้น มักจะกำหนดเป้าหมายให้เด็กมีความรู้ในเรื่องที่สอนเท่านั้น แต่ไม่ได้ให้เด็กมีความสามารถถึงขั้นที่นำความรู้ไปใช้จริงได้ ครูจึงต้องวางแผนการสอนที่จะช่วยให้เด็กสามารถนำความรู้จากสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์นั้นจริงๆ ดังนั้นครูควรเริ่มวางแผนตั้งแต่ในระบยเริ่มเรียนรู้ให้เด็กได้เรียนรู้ในสถานการณ์ต่างๆ กับบุคคลที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นที่โรงเรียน ที่บ้านหรือในชุมชน ครูควรทำงานร่วมกับผู้ปกครองเพื่อช่วยให้เด็กได้นำความรู้ไปใช้โดยแนะนำให้ผู้คนที่อยู่ใกล้ชิดกระตุ้นเตือนหรือให้กำลังใจกับเด็กเมื่อเด็กสามารถทำทักษะนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ

เทคนิคการสอนเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย

นอกจากการวางแผนที่ดีแล้ว ครูที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อยในชั้นเรียนรวมจำเป็นต้องรู้เทคนิคหรือวิธีการสอนต่างๆ เพื่อช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นและช่วยลดความเครียดของครูได้ด้วย หลักในการเลือกใช้วิธีใดนั้นต้องใช้ หลักของความง่ายที่สุดหรือธรรมดาที่สุด นอกจากนี้ ในการเลือกใช้เทคนิคการสอนแต่ละวิธีนั้น ครูควรพิจารณาประเด็นต่อไปนี้

1. เหมาะสมกับวัยของเด็กหรือไม่
2. เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่
3. เหมาะสมกับลีลาการเรียนรู้ของเด็กและความชอบของเด็กหรือไม่

หากครูพบว่าหลายวิธีที่นำมาใช้ได้และได้ผลดีใกล้เคียงกัน ขอแนะนำให้ครูเลือกใช้วิธีที่ง่ายที่สุดหรือธรรมดาที่สุด (กุลยา ก่อสุวรรณ. 2553 ข : 137 – 141) ดังนี้

1. การเสริมแรง (Reinforcement)

การเสริมแรง เป็นการวางเงื่อนไข เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมเป้าหมาย ซึ่งการเสริมแรงนี้เริ่มขึ้นเมื่อ สกินเนอร์ (B.F.Skinner) ได้พัฒนาทฤษฎีที่กล่าวถึงรูปแบบพฤติกรรมมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากเงื่อนไขของการกระทำ และสกินเนอร์ยังได้อธิบายถึงความแตกต่างของพฤติกรรมและการตอบสนองต่อสิ่งเร้าว่า พฤติกรรมทุกพฤติกรรมเกิดขึ้นจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งสิ่งเร้าหลักนั้นมี 2 แบบ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นมาก่อนที่จะเกิดพฤติกรรม (Antecedent) และผลที่ตามมาหลังจากเกิดพฤติกรรมนั้น (Consequence) การเสริมแรง เป็นการเพิ่มพฤติกรรมให้เกิดขึ้น อันเป็นผลจากการได้รับสิ่งที่พึงพอใจ หรือ การหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่พึงพอใจ การเสริมแรงมี 2 ชนิด คือ การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) ซึ่งเป็นการให้สิ่งที่พึงพอใจแล้วทำให้บุคคลมีพฤติกรรมนั้นๆ เพิ่มมากขึ้นเช่น หากเด็กทำแบบฝึกหัดเสร็จเร็ว ครูให้เล่นเกมคอมพิวเตอร์ 15 นาที ส่วนการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) ซึ่งเป็นการเอาสิ่งที่บุคคลนั้นไม่พึงพอใจหรือไม่ชอบออกไปแล้วทำให้บุคคลมีพฤติกรรมนั้นๆ เพิ่มมากขึ้นเช่น หากเด็กทำแบบฝึกหัดเสร็จเร็ว ครูอนุญาตให้เด็กไม่ต้องทำการบ้าน เป็นต้น

1.1 ประเภทของตัวเสริมแรง

1.1.1 ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ (Primary Reinforces) เป็นตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องมีการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นความต้องการตามธรรมชาติของร่างกายเช่น อาหารหรือเครื่องดื่ม เป็นต้น

1.1.2 ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ (Secondary Reinforces) เป็นตัวเสริมแรงที่ต้องผ่านการเรียนรู้มาก่อนเช่น ตัวเสริมแรงทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการยิ้มให้ การพูดชมเชย การโอบกอดให้กำลังใจ หรือการตบไหล่ชื่นชม เป็นต้น

1.2 ตารางการเสริมแรง

หากเรานำการเสริมแรงมาใช้แบบต่อเนื่อง (Continuous Reinforcement) หรือให้ตัวเสริมแรงตัวเดิมบ่อยๆ ประสิทธิภาพของตัวเสริมแรงนั้นจะค่อยๆ ลดลงเพราะคนที่ได้รับจะเกิดภาวะอิ่มตัวคือไม่อยากจะอีกต่อไป ซึ่งตัวเสริมแรงประเภทอาหารจะทำให้เด็กอิ่มหรือเบื่อง่ายกว่าตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของหรือตัวเสริมแรงทางสังคม ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องให้การเสริมแรงอย่างมีประสิทธิภาพ และวางแผนการลดถอนตัวเสริมแรงอย่างมีระบบ เพื่อช่วยให้เด็กไม่คาดหวังกับตัวเสริมแรงทุกครั้งที่ต้องทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ นอกจากนี้การลดตัวเสริมแรงอย่างเป็นระบบจะทำให้เด็กไม่เกิดการเบื่อหน่ายและสามารถใช้ตัวเสริมแรงนั้นกับเด็กคนนั้นได้อีกในโอกาสต่อไป การสร้างตารางการเสริมแรงถือเป็นวิธีหนึ่งที่ยังคงรักษาประสิทธิภาพของตัวเสริมแรงไว้ได้โดยตารางการเสริมแรงมีหลายแบบดังต่อไปนี้

1.2.1 การเสริมแรงแบบจำนวนครั้งคงที่ (Fixed Ratio) เป็นการกำหนดการเสริมแรงให้เป็นจำนวนครั้งที่แน่นอน เช่น FR3 หมายถึง ครูจะให้ตัวเสริมแรง 1 ครั้งเมื่อเด็กทำพฤติกรรมที่เหมาะสม 3 ครั้ง

1.2.2 การเสริมแรงแบบจำนวนครั้งผันแปร (Variable Ratio) เป็นการกำหนดการเสริมแรงโดยใช้จำนวนครั้งที่ผันแปร ไม่แน่นอนตายตัวเหมือนแบบแรกเช่น VR3 หมายถึงครูจะให้ตัวเสริมแรง 1 ครั้ง เมื่อเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 1 ครั้งบ้าง 3 ครั้งบ้าง หรือ 5 ครั้ง แต่โดยเฉลี่ย เมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ประมาณ 3 ครั้งต่อการให้ตัวเสริมแรง 1 ครั้ง

1.2.3 การเสริมแรงแบบช่วงเวลาคงที่ (Fixed Interval) เป็นการให้การเสริมแรงโดยกำหนดเป็นเวลาคงที่ เช่น FI5 หมายถึง ครูจะให้ตัวเสริมแรงทุก 5 นาที ที่เด็กทำพฤติกรรมนั้นๆ

1.2.4 การเสริมแรงแบบช่วงเวลาผันแปร (Variable Interval) เป็นการให้การเสริมแรงโดยกำหนดเป็นเวลาแปรผัน เช่น VI3 หมายถึง ครูจะให้ตัวเสริมแรงเมื่อเกิดพฤติกรรม 1 นาที บ้าง 3 นาทีบ้าง หรือ 5 นาทีบ้าง แต่โดยเฉลี่ยคือให้ตัวเสริมแรงประมาณ 3 นาทีต่อครั้งเมื่อครูให้การเสริมแรงอย่างต่อเนื่องในระยะแรกๆ ของการสอนแล้ว หากครูค่อยๆ ลดการเสริมแรงลงโดยใช้วิธีการลดแบบต่างๆ เช่น ค่อยลดลงมาโดยใช้ FR3 และต่อมาเปลี่ยนเป็น การเสริมแรงแบบจำนวนครั้งผันแปร VR5 ก่อนจะทำให้เด็กยังคงทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้โดยที่ครูสามารถลดการเสริมแรงได้ โดยการให้แบบนานๆ ครั้งในที่สุด

1.3 หลักในการเสริมแรง

หากครูต้องการใช้การเสริมแรงอย่างมีประสิทธิภาพ เราควรคำนึงถึงหลักในการให้การเสริมแรง หรือ I FEED AV ดังนี้

1.3.1 Immediately (ให้ทันที) เมื่อเด็กทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ครูต้องให้การเสริมแรงทันทีเพื่อให้เด็กเรียนรู้ว่าเมื่อเขาทำพฤติกรรมเช่นนี้แล้วเขาจะได้รับสิ่งที่เขาชอบทันที การทำเช่นนี้ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น

1.3.2 Frequently (ให้บ่อยๆ) การให้การเสริมแรงในช่วงแรกนั้น ครูต้องให้บ่อยหรือให้ทุกครั้งเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หลังจากนั้นจึงลดการเสริมแรงลง

1.3.3 Enthusiasm (ให้อย่างกระตือรือร้น) ครูต้องให้การเสริมแรงด้วยความเต็มใจจริงใจและกระตือรือร้นเมื่อเด็กทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์

1.3.4 Eye Contact (ให้พร้อมสบตา) ขณะที่ให้การเสริมแรงนั้น ครูควรมองหน้าและสบตาเด็กเพื่อให้เขารู้ว่า ครูให้ด้วยความจริงใจและชื่นชมพฤติกรรมนั้น

1.3.5 Describe the Behavior (อธิบายว่าพฤติกรรมใดที่ได้รับการเสริมแรง) เนื่องจากบางครั้งเด็กอาจแสดงพฤติกรรมหลายอย่างในเวลาใกล้เคียงกัน หากครูให้การเสริมแรงเพียงอย่างเดียวเช่น ครูชมเด็กชายเก่งว่า “ดีมาก” โดยไม่บอกเหตุผลหรืออธิบายเพิ่มเติม เด็กชายเก่งอาจไม่เข้าใจว่าพฤติกรรมใดที่ครูชมว่าดีหรือเด็กชายเก่งอาจเข้าใจผิด คิดเอาเองว่าครูชมพฤติกรรมนั่งเงียบๆ ทั้งที่จริงๆ แล้วชมพฤติกรรมที่เด็กชายเก่งให้เพื่อนขอยืมยางลบ ดังนั้นครูควรบอกว่า “ดีมากนะ ที่เก่งให้เพื่อนยืมยางลบ อย่างนี้แสดงว่าเป็นเด็กมีน้ำใจ” เป็นต้น

1.3.6 Anticipation (ให้การเสริมแรงโดยทำให้เด็กอยากรู้อยากเห็นและรอคอย) การที่ครูเก็บตัวเสริมแรงให้เป็นความลับหรือ surprise ของเด็ก จะช่วยเพิ่มคุณค่าของตัวเสริมแรงนั้นๆ ด้วย เช่น การที่ครูใส่ตัวเสริมแรงที่เด็กชอบไว้ในถุงจะทำให้เด็กรู้สึกอยากรู้อยากเห็นและ เกิดความรอคอยมากขึ้น โดยเฉพาะขณะที่ครูกำลังจะหยิบตัวเสริมแรงออกมา เป็นต้น

1.3.7 Variety (ให้อย่างหลากหลาย) หากครูใช้ตัวเสริมแรงตัวใดตัวหนึ่งมากเกินไปเด็กอาจเบื่อ ทำให้ตัวเสริมแรงตัวนั้นไม่ได้ผลตามที่ครูต้องการ ครูจึงควรใช้ตัวเสริมแรงอย่างหลากหลาย

1.4 ข้อควรคำนึงในการเสริมแรง

1.4.1 ในระยะที่เด็กเริ่มเรียนรู้ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ควรได้รับการเสริมแรงแบบต่อเนื่องเพราะการเสริมแรงแบบนี้ช่วยให้พฤติกรรมเกิดบ่อยขึ้น

1.4.2 หลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปสักพักแล้ว ครูควรเสริมแรงเป็นระยะ เพื่อให้พฤติกรรมยังคงเกิดขึ้นอย่างคงที่และสม่ำเสมอ จากนั้นครูจึงค่อยๆ ลดการเสริมแรงลง

1.4.3 การเสริมแรงแบบผันแปรไม่ว่าจะเป็นตามจำนวนครั้งหรือตามเวลาก็ตาม ทำให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นทนทานหรือเกิดขึ้นได้นานกว่าการเสริมแรงแบบคงที่ เพราะผู้เรียนคาดเดาไม่ได้ว่า จะได้รับตัวเสริมแรงเมื่อไหร่ ทำให้ผู้เรียนต้องทำพฤติกรรมเป้าหมายนั้นอย่างสม่ำเสมอจึงจะมั่นใจว่าตนจะได้รับตัวเสริมแรงที่ต้องการ

1.4.4 นอกจากนี้ ครูยังต้องเลือกตัวเสริมแรงให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความบกพร่องนั้น ครูควรเลือกตัวเสริมแรงให้เหมาะสมกับอายุจริงของเด็กมากกว่าตามอายุสมอง เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอายุ 13 ปี แต่พัฒนาการเท่ากับเด็กอายุ 5 ขวบ กิจกรรมหรือตัวเสริมแรงที่เหมาะสมควรเป็นกิจกรรมหรือตัวเสริมแรงสำหรับเด็กวัยรุ่นอายุ 13 ปี มากกว่าเด็กเล็กอายุ 5 ขวบ เป็นต้น

1.4.5 การให้การเสริมแรงนั้นต้องเหมาะสมกับกิจกรรมหรือสถานการณ์การเรียนรู้ในขณะนั้นด้วยเช่น ในขณะที่เด็กกำลังเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ตัวเสริมแรงที่เป็นอาหารอาจไม่เหมาะสม แต่ครูควรให้ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร (Token Economy) เช่น ดาว คะแนน หรือ สติกเกอร์ เป็นต้น ซึ่งเด็กสามารถเก็บไว้และสามารถนำไปแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งที่ต้องการได้ในเวลาที่เหมาะสมหรือเวลาที่ครูกำหนดให้

2. การกระตุ้นเตือน (Prompting)

การกระตุ้นเตือน เป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องตอบสนองในทางที่ถูกต้องซึ่งครูสามารถทำการกระตุ้นเตือนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องหรือใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์เป้าหมาย เช่น การชี้แนะ การทำเป็นแบบอย่าง การให้สัญญาณ การจับมือทำ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นวิธีการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทั้งสิ้น การกระตุ้นเตือนมีหลายรูปแบบครูควรเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับงานและระยะในการเรียนรู้ของเด็กด้วย

2.1 การกระตุ้นเตือนด้วยวาจา วิธีนี้ถูกนำมาใช้บ่อยๆ เมื่อครูต้องการให้เด็กทำพฤติกรรมหนึ่ง ดังนั้นครูจึงควรเตือนก่อนเด็กจะทำพฤติกรรมนั้นและระหว่างที่เด็กทำพฤติกรรมนั้นๆ ด้วย เช่น ครูวางเครื่องเขียนหลายชนิดไว้บนโต๊ะ ได้แก่ ปากกา ดินสอ ไม้บรรทัด ยางลบ และให้นักเรียนเลือกปากกามา 7 ด้าม ครูบอกนักเรียนว่า “หยิบปากกาให้ครู 7 ด้าม” เมื่อเด็กเอื้อมมือหยิบดินสอ ครูจึงย้ำคำว่า “ปากกา” เป็นต้น หรือ เมื่อเด็กทำงานช้ากว่าที่ควรจะเป็น ครูจะเตือนให้เด็กทำให้เร็วขึ้นหรือบางครั้งครูอาจต้องพูดซ้ำลงเพื่อให้เด็กเข้าใจได้ง่ายขึ้น วิธีเหล่านี้ถือเป็นการกระตุ้นเตือนด้วยวาจาทั้งสิ้น

2.2 การกระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง ส่วนใหญ่เป็นการแสดงท่าทางเพื่อบอกหรือดึงความสนใจของเด็ก เช่น เมื่อครูสอนเรื่องการจับคู่สี ครูชี้นิ้วบอกสีที่ถูกต้อง

2.3 การทำเป็นแบบอย่าง ผู้ที่ทำเป็นแบบอย่างอาจเป็นครู เพื่อนที่เป็นเด็กด้วยกัน หรือผู้ใหญ่คนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์นั้นก็ได้ ในการสอนด้วยวิธีนี้ หากครูนำการวิเคราะห์งานมาร่วมด้วย เด็กจะเรียนรู้ได้ดีขึ้น แต่ข้อควรระวังในการสอนโดยการเป็นแบบอย่างนี้ จะได้ผลก็ต่อเมื่อเด็กให้ความสนใจ และจะต้องมีผู้ที่ทำเป็นแบบอย่างคอยแนะนำขั้นตอนในการทำด้วยเสมอ

2.4 การกระตุ้นทางกาย เป็นการจับมือทำ แต่ครูไม่ควรใช้วิธีนี้พร่ำเพรื่อ ครูควรนำวิธีการนี้มาใช้เมื่อมีความจำเป็นจริงๆ และควรใช้ควบคู่กับการกระตุ้นเตือนด้วยวาจาด้วย

3. การกำหนดเวลากระตุ้นเตือนล่าช้า (Time Delay)

การกำหนดเวลากระตุ้นเตือนล่าช้า เป็นวิธีการที่ครูกระตุ้นเตือนเพื่อให้เด็กตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างเป็นธรรมชาติ วิธีนี้ถือเป็นวิธีการสอนเด็กที่มีความบกพร่องที่มีประสิทธิภาพมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพราะวิธีนี้ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก เนื่องจากครูคอยควบคุมใกล้ชิดตั้งแต่การสอนครั้งแรก เมื่อครูแน่ใจว่าเด็กเริ่มทำได้แล้วจึงค่อยให้เด็กลองทำเอง ข้อดีของวิธีนี้คือ เด็กจะได้เรียนรู้พฤติกรรมที่ถูกต้องตามที่ครูสอนเท่านั้นเพราะครูไม่เปิดโอกาสให้เด็กทำไปผิดๆ ตามความเข้าใจของเขาเอง วิธีการกำหนดเวลาการกระตุ้นเตือนแบบล่าช้ามี 2 ประเภทดังนี้

3.1 การกำหนดเวลากระตุ้นเตือนล่าช้าแบบคงที่ (Constant Time Delay หรือ CTD) เป็นการกระตุ้นเตือนที่กำหนดเวลาในการกระตุ้นเตือนไว้เท่ากันทุกครั้ง ซึ่งมีขั้นตอนของการสอนแบบ CTD ดังนี้

3.1.1 เมื่อครูสอนโดยใช้การกระตุ้นเตือนที่ 0 วินาทีคือการให้การกระตุ้นเตือนทันทีที่มีคำสั่งหรือมีสิ่งเร้าเกิดขึ้นในครั้งแรกแล้ว โดยทั่วไปใช้เวลา 2 – 3 ครั้งติดต่อกัน

3.1.2 เมื่อครูหรือผู้ฝึกเห็นว่าเด็กทำได้แล้ว จึงจะยืดเวลาการช่วยเหลือให้ยาวขึ้นเช่น อาจกำหนดเวลาที่ 4 หรือ 5 วินาที ทุกครั้งที่มีคำสั่งหรือมีสิ่งเร้า ครูจะให้โอกาสเด็กได้ปฏิบัติเองโดยครูจะรอดูอยู่ก่อนเป็นเวลา 4 วินาที หากเด็กทำได้ ให้ลงมือปฏิบัติทันที แต่หากทำไม่ได้ ให้รอเมื่อรอถึง 4 วินาที ครูจึงเริ่มให้การกระตุ้นเตือนตามที่กำหนดไว้

3.2 การกำหนดเวลากระตุ้นเตือนล่าช้าแบบก้าวหน้า (Progressive Time Delay หรือ PTD) เป็นการเพิ่มช่วงเวลาในการรอหลังจากที่มีสิ่งเร้าหรือคำสั่งที่ละระยะ ซึ่งมีขั้นตอนของการสอนแบบ PTD ดังนี้

3.2.1 ครูเริ่มกระตุ้นเตือนที่ 0 วินาทีหรือการกระตุ้นเตือนทันที เช่นเดียวกับการกำหนดเวลากระตุ้นเตือนล่าช้าแบบคงที่ เมื่อผู้เรียนสามารถทำได้อย่างน้อย 2 – 3 ครั้งติดต่อกัน

3.2.2 ครูจะค่อยๆ เพิ่มเวลาที่รอขึ้นทีละน้อยเช่น เมื่อครูใช้การกระตุ้นเตือนทันทีแล้วผู้เรียนทำได้ ครูจึงยืดเวลาที่รอขึ้นเป็น 2 วินาที นั่นคือครูออกคำสั่งให้เด็กลงมือทำแล้วหากเด็กทำได้ให้ลงมือทำทันที แต่หากทำไม่ได้ ให้รอจนถึง 2 วินาทีแล้วครูจึงให้การช่วยเหลือโดยการกระตุ้นเตือน

3.2.3 เมื่อเด็กทำได้เป็นเวลา 2 วินาทีแล้ว ครูจึงขยายเวลาเป็น 4 วินาที 6 วินาที และ 8 วินาทีตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม การกำหนดระดับของความล่าช้าหรือระยะเวลาที่ครูรออยู่นั้น ครูต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนด้วย (Angell, Kosuwan and Nicholes. 2002 ; citing Snell Brown. 2000)

รูปแบบการแสดงผลพฤติกรรมตอบสนองของเด็ก อาจมีลักษณะดังนี้

1. เด็กทำงานได้ถูกต้อง ก่อนได้รับการกระตุ้นเตือน (Unprompted Correct)
2. เด็กทำงานผิด ก่อนได้รับการกระตุ้นเตือน (Unprompted Incorrect)
3. เด็กรอคอยเมื่อทำไม่ได้ (Wait) และได้รับการกระตุ้นเตือนหลังจาก 4 วินาที

และทำได้ถูกต้อง หลังได้รับการกระตุ้นเตือน

4. การแต่งพฤติกรรม (Shaping)

การแต่งพฤติกรรม เป็นการสอนทักษะที่เด็กคนนั้นยังไม่เคยทำมาก่อน โดยเริ่มจากการเสริมแรงเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมเป้าหมาย (Successive Approximation) เช่น เด็กคนหนึ่งยังไม่เคยขี่จักรยานมาก่อนเลยพ่อแม่จึงเริ่มสอนตั้งแต่การฝึกจูงจักรยานก่อนเมื่อเด็กทำได้ก็จะได้รับการเสริมแรง ขึ้นต่อมา คือการสอนให้เด็กเริ่มวางเท้าบนที่ถีบจักรยานถ้าเด็กทำได้ก็จะได้รับการเสริมแรงอีก ต่อมาให้เด็กหัดพุงคอจักรยานเพื่อฝึกการทรงตัวโดยพ่อแม่ยังคงช่วยพุงจักรยานอยู่ด้วย ฯลฯ ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ และให้การเสริมแรงในทุกขั้นตอนหรือทุกพฤติกรรมที่เด็กทำได้ จนกระทั่งเด็กสามารถขี่จักรยานได้ในที่สุด

วิธีการแต่งพฤติกรรมนี้ต้องใช้การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เข้ามาช่วยเพื่อให้งานที่มีขั้นตอนต่อเนื่องกันยาวๆ หรือมีความซับซ้อนแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยเพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ส่วนการสอนนั้น ครูต้องสอนทีละขั้น เมื่อเด็กทำขั้นนั้นได้แล้วจึงจะเริ่มการสอนขั้นตอนต่อไปจนกระทั่งเด็กสามารถทำทุกขั้นตอนได้อย่างต่อเนื่องในที่สุด

5. การสอนพฤติกรรมแบบลูกโซ่ (Chaining)

การสอนพฤติกรรมแบบลูกโซ่ เป็นการสอนทักษะที่เป็นขั้นตอนต่อเนื่องไม่สามารถแยกสอนแต่ละขั้นตอนได้ เพราะการทำได้เพียงบางขั้นนั้นไม่ได้ เป็นประโยชน์สำหรับเด็ก เวลาสอนครูจึงต้องสอนทุกขั้นตอนต่อเนื่องกันคราวเดียว โดยในช่วงแรกครูต้องช่วยให้เด็กทำได้สำเร็จทุกครั้ง การสอนแบบลูกโซ่นี้ต้องอาศัยการวิเคราะห์งานเช่นเดียวกับการแต่งพฤติกรรมการสอนพฤติกรรมแบบลูกโซ่มี 2 ชนิดคือ

5.1 การสอนพฤติกรรมแบบลูกโซ่ปกติ (Forward Chaining) เป็นการสอนทักษะที่ย่างยาก ซับซ้อนเกินกว่าที่เด็กจะเรียนรู้ได้ในคราวเดียว ครูจึงนำทักษะนั้นมาย่อยงานให้เป็นขั้นตอนง่ายๆ แล้วสอนตามลำดับขั้นตอนที่จะต้องทำในการปฏิบัติจริง ตั้งแต่ขั้นแรกไปจนถึงขั้นสุดท้ายและเด็กจะได้รับการเสริมแรงในขั้นตอนที่เด็กทำได้ จนกว่าเด็กจะทำได้เองจนครบทุกขั้นตอน

5.2 การสอนพฤติกรรมแบบลูกโซ่ย้อนกลับ (Backward Chaining) เป็นการสอนที่ครูให้อุปกรณ์เด็กได้ลงมือทำแต่ละขั้นตอนด้วยตนเอง โดยเริ่มที่ขั้นสุดท้ายก่อน กล่าวคือครูจะสอนหรือช่วยให้เด็กทำทุกขั้นตอนยกเว้นขั้นตอนสุดท้ายที่ครูจะให้เด็กทำเองโดยครูเพียงกระตุ้นเตือนเท่านั้นเมื่อเด็กทำได้ ครูให้การเสริมแรงทันที ต่อมาครูยังคงสอนหรือช่วยให้ทุกขั้นตอนยกเว้นขั้นรองจากสุดท้าย

และขั้นสุดท้ายซึ่งครูจะให้เด็กทำสองขั้นสุดท้ายนั่นเอง แล้วให้การเสริมแรงจากนั้นครูให้เด็กลงมือทำขั้นตอนต่างๆ เพิ่มขึ้นเป็นเรื่อยๆ จนกระทั่งเด็กสามารถทำทักษะนั้นได้เองจนครบทุกขั้นตอน วิธีนี้ช่วยให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเองจนประสบความสำเร็จ เด็กจึงเกิดความภาคภูมิใจในตัวเองและมีกำลังใจในการเรียนรู้ทักษะต่างๆ มากขึ้น

สรุปได้ว่า การสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย ต้องมีการวางแผนระยะยาว เพื่อกำหนดแผนระยะสั้นเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ หรือรายวัน จากนั้นเลือกเทคนิคการสอนที่เหมาะสม กำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนที่ชัดเจน เหมาะสมกับการสอนพฤติกรรมแต่ละอย่างของเด็ก และให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสมจะช่วยให้การสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีประสิทธิภาพมากขึ้น

หลักการ แนวคิด ความสำคัญ และรูปแบบการประเมินโครงการ

ความหมายของการประเมินโครงการ

ได้มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามความหมายไว้ ดังนี้

สมคิด พรหมจรรย์ (2550, หน้า 37) ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง การตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงานตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือแผนงานนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด การประเมินผลเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่เพียงใด สามารถทำได้ทั้งการประเมินก่อนเริ่มโครงการ การประเมินขณะที่กำลังดำเนินการอยู่และการประเมินผลหลังจากการดำเนินงานได้สิ้นสุด

เชาว์ อินโย (2553, หน้า 4) ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าโดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ

พิสนุ พงศ์ศรี (2553, หน้า 68) ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการในระยะหนึ่งหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการทดลองหรือนำร่อง ปรับเปลี่ยน ระวังปรับปรุง ขยายผลหรือยกเลิกโครงการ

อุทุมพร จามรมาน และคณะ (2553, หน้า 83) ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและตัดสินคุณค่า (Value Judgment) เกี่ยวกับปัจจัยกระบวนการ และผลการดำเนินโครงการเพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงการดำเนินโครงการ สรุปผลสำเร็จของโครงการ และพัฒนาโครงการต่อไป การประเมินโครงการอาจใช้ข้อมูลจากการ

ติดตามโครงการซึ่งได้ระหว่างกระบวนการดำเนินโครงการ รวมทั้งประเมินผล สรุปรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินภาพรวมความสำเร็จของโครงการเมื่อโครงการนั้นเสร็จสิ้น

ธีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ (2556, หน้า 6) ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของกิจกรรมหรือผลที่เกิดขึ้นจากโครงการในด้านความสำเร็จ ความล้มเหลว จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค โดยมีกระบวนการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ ข้อมูล อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การประเมินโครงการยังมีประโยชน์ในแง่การนำสารสนเทศ ไปสู่การ ปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมโครงการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการ ว่าเป็นไปตามนโยบาย แผนงาน โครงการ บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด โดยใช้เครื่องมือที่รวบรวมข้อมูล ที่เที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ให้แผนงานโครงการนั้นสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจแก่ผู้บริหารในการพิจารณา การ ดำเนินการตามแผนงานโครงการนั้น

ความมุ่งหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการที่ถูกต้องอย่างมีระบบมีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะโครงการในระดับต่าง ๆ ผู้บริหารต่างให้ความสนใจกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและความสำเร็จ ของโครงการ ซึ่งต้องอาศัยการประเมินโครงการที่ถูกต้องมากกว่าความคิดเห็นส่วนบุคคล การประเมินโครงการจึงเป็นส่วนหนึ่งในวิธีการต่าง ๆ แก่ผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต ของโครงการ โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความมุ่งหมายและความสำคัญของโครงการ สรุปได้ดังนี้

รัตน์ บัณฑิต (2540, หน้า 21) กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการประเมินโครงการ มีอยู่ 4 ประการ คือ

1. เพื่อการหาข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการวางแผนในโครงการ
2. เพื่อการหาข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการ
3. เพื่อการหาข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ
4. เพื่อการหาข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของโครงการ

ณัฐพันธ์ เจริญนันท (2543, หน้า 15) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความมุ่งหมาย 3 ประการ ได้แก่

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของโครงการหรือเพื่อการตัดสินใจก่อนใช้โครงการ
2. เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับช่วยในการตัดสินใจแก้ไขและปรับปรุงส่วนประกอบโครงการ ขณะดำเนินงาน

3. เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการขยายโครงการ ให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องหรือการล้มเลิกโครงการ

จากความมุ่งหมายของการประเมินโครงการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินโครงการมีความมุ่งหมายเพื่อรวบรวมหรือค้นหาข้อมูลสำหรับช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน การพัฒนา การปรับปรุง และการขยายหรือล้มเลิกโครงการสำหรับการประเมินโครงการ การประเมินครั้งนี้ผู้ประเมินได้ทำการประเมินโครงการโดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลและใช้ข้อมูลสำหรับการบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

นักการศึกษาและนักประเมินที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับประโยชน์ของการประเมินโครงการ ไว้หลายท่าน ดังนี้

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551, หน้า 93-95) กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่น่าเชื่อถือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เป็นการรับรองคุณภาพของโครงการ
2. ช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน ของโครงการโดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง
3. ช่วยให้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของแต่ละโครงการตามลำดับก่อนหลัง โดยสามารถทราบได้ว่าโครงการใด มีความจำเป็นเร่งด่วนกว่ากัน ทั้งนี้เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการคัดเลือกโครงการ
5. ช่วยให้ข้อมูลป้อนกลับจากผู้รับบริการ ข้อมูลประเภทนี้ทำให้ทราบถึงข้อจำกัด และปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงโครงการตลอดจนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ
6. ช่วยให้ทราบถึงผลผลิตของโครงการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ควบคู่กันไป

สมคิด พรหมจ้อย (2552, หน้า 30) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน
3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนิน

โครงการ

4. ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินโครงการต่อไป

5. ช่วยให้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร

6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเอง จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อยและนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากประโยชน์ของการประเมินโครงการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินโครงการเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ตัดสินคุณค่า ซึ่งไม่เพียงแต่ชี้ให้เห็นผลสำเร็จของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นตามที่คาดการณ์ล่วงหน้าไว้เท่านั้น แต่บ่งชี้ให้เห็นผลกระทบของโครงการที่มีต่อบุคคลและชุมชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การประเมินโครงการมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารโครงการ ที่จะบริหารให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง หลีกเลี่ยงและจัดปัญหาที่เกิดขึ้นขยายหรือปรับโครงสร้างให้สอดคล้องกับความต้องการของบริบทหรืออาจจะระงับโครงการถ้าจำเป็น

รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมิน (สมคิด พรหมจ้อย, 2544 , หน้า 41) คือ กรอบความคิด หรือแบบแผนในการประเมิน ที่จะแสดงให้เห็นถึงรายการที่ควรประเมินหรือกระบวนการของการประเมิน ในการประเมินโครงการนั้นเราควรพิจารณาเรื่องใดบ้าง ขณะเดียวกัน บางรูปแบบอาจจะมีการเสนอแนะด้วยว่า ในการประเมิน แต่ละรายการแต่ละเรื่อง ควรพิจารณาหรือตรวจสอบอย่างไรซึ่งเป็นลักษณะการเสนอแนะวิธีการรูปแบบการประเมิน

รูปแบบการประเมินมีหลายรูปแบบ ซึ่งเกือบทั้งหมดพัฒนามาจากต่างประเทศ สำหรับ ในประเทศไทยนั้น มีผู้รวบรวมและจำแนกประเภทไว้หลายท่าน ได้สรุปรูปแบบการประเมิน 28 รูปแบบ แต่ละรูปแบบการประเมินโครงการ ที่นิยมใช้และมีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยม (พิสนุ พงศ์ศรี. 2553, หน้า 70-106) ได้เสนอว่ารูปแบบที่มีอิทธิพลนิยมนำมาใช้กันมาก มี 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการประเมิน ที่ยี่ตวัดอุปประสงค์ ของไทเลอร์ (Tyler) รูปแบบสนองความต้องการ ของสเตก (Stake) รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และรูปแบบการประเมินประสิทธิผลการอบรมของเคิร์กแพททริก (Kirkpatrick) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินของ Tyler

Tyler (Tyler, 1959, pp.110-125) เป็นผู้นำที่สำคัญในการประเมินโครงการ ได้ให้ความหมายของการประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้ว จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง เขาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน โดยเสนอเป็นกรอบความคิด ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 โดยเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์เหล่านั้น แนวคิดลักษณะนี้เรียกว่า แบบจำลองที่ยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก Tyler มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ มีส่วนใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และถือว่าการประเมินโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ลำดับขั้นตอนการประเมินการเรียนการสอน มีดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้วยข้อความที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษาที่ต้องการให้บรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม เมื่อจบบทเรียนจึงประเมินผลโครงการโดยการทดสอบผลสัมฤทธิ์

ตัวอย่าง การประยุกต์ใช้แนวความคิดของ Tyler มาใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ควรดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของโครงการทางการศึกษามักได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเขียนในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
 2. จัดเนื้อหาในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์
 3. ทำการทดสอบผู้เรียนก่อนทำการเรียนการสอน
 4. เลือกวิธีสอนให้เหมาะสม
 5. ทำการทดสอบผู้เรียน เมื่อจบการเรียนการสอนแล้ว
 6. ประเมินประสิทธิภาพของโครงการด้วยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียนว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ และมีนักเรียนร้อยละเท่าไรที่ผ่านเกณฑ์
 7. นำผลของการเปรียบเทียบมาศึกษาจุดบกพร่องในการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงแก้ไข
- ต่อไป ในปี 1986 Tyler ได้นำเสนอกรอบแนวคิดของการประเมินโครงการใหม่ (New Tyler, 1986, p.135) โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 6 ส่วน คือ

- 1) การประเมินวัตถุประสงค์ (Appraising Objectives)
- 2) การประเมินแผนการเรียนรู้ (Evaluating the Learning Plan)
- 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ (Evaluation to Guide Program Development)

- 4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Evaluation Program Implement)
- 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (Evaluating the Outcome of an Educational Program)
- 6) การติดตาม (Follow up) และการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

2. รูปแบบการประเมินของ Stake

Stake (Stake, R.E. 1967, p.68) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินโดยใช้แนวคิดของ Cornbach และ Scriven เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติรูปแบบการประเมินของ Stake ถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่นักประเมินนำมาประยุกต์ได้อย่างกว้างขวางในการประเมินโครงการ การประเมินตามความคิดเห็นของ Stake หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวกับการบรรยาย และการตัดสินคุณค่าของโครงการหรือเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ จุดมุ่งหมายของการประเมินมี 2 ประการคือ เพื่อต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาบรรยายเกี่ยวกับโครงการนั้น และเพื่อต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินคุณค่าของโครงการ

วิธีการประเมิน

Stake ได้เสนอโครงสร้างของรูปแบบการประเมินเคาน์เทนซ์ (Countenance Model) ซึ่งตามโครงสร้างของรูปแบบนี้ ได้จำแนกข้อมูลการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ เมตริกซ์บรรยาย (Description Matric) และเมตริกซ์การตัดสินคุณค่า (Judgment Matric) และได้เสนอว่าก่อนบรรยาย หรือตัดสินคุณค่าของโครงการใดๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการ และเหตุผลของโครงการนั้น ๆ ด้วย การประเมินโครงการตามแนวคิดของ Stake ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลที่แท้จริงให้ได้ เนื่องจากแหล่งข้อมูลมีมากมาย และวิธีการเก็บข้อมูลก็มีหลายวิธี ข้อมูลที่ต้องการคือข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการอธิบายและการตัดสินใจ ตามรูปแบบการประเมินนี้ ได้จำแนกสิ่งที่ต้องพิจารณาในการประเมินออกเป็น 3 ส่วน (Stake, R.E. 1967, pp.523-540) คือ

1. สิ่งนำ หรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) หมายถึง สภาพเงื่อนไขหรือ ปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ
 2. กระบวนการหรือการปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง กิจกรรมดำเนินตามกิจกรรมที่ปฏิบัติ พฤติกรรมระหว่างบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับอาจารย์ นักเรียนกับนักเรียน เป็นต้น
 3. ผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงาน (Outcome) หมายถึง ผลผลิตที่ได้จากโครงการ
- ในการเก็บข้อมูลผู้ประเมินต้องบันทึกข้อมูลทั้งสามชนิดนี้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ
- 1) ความคาดหวังหรือแผนงาน (Intents) หมายถึง สิ่งที่คาดหวังจำแนก เป็นความคาดหวังเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลการดำเนินงานโครงการ

2) สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Observations) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจำแนก เป็น สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

3) มาตรฐาน (Standards) หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน คุณลักษณะที่ควรจะมี ควรจะทำ หรือควรจะได้รับ เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

4) การตัดสินใจ (Judgment) หมายถึง ผลการพิจารณาการตัดสินใจ เป็นการพิจารณา สรุปเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลการดำเนินงาน ในการประเมินผู้ประเมินต้องพิจารณา ข้อมูลเพื่อการบรรยายก่อน คือต้องมีการศึกษาความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังกับสิ่งเกิดขึ้นจริง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลลัพธ์ เมื่อได้ผลอย่างไรแล้วจึงเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมาตรฐานที่คาดว่าจะให้เกิดขึ้นแล้วตัดสินใจ แนวคิดของ Stake

Stake เสนอวิธีการประเมินในรูปของเมตริกซ์ (Matric) 2 ประการ คือ เมตริกซ์การบรรยาย และเมตริกซ์การตัดสินใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ในเมตริกซ์การบรรยาย แบ่งออกเป็น 6 ช่อง คือ

ช่องที่ 1 หมายถึง ภาวะการณ์ที่คาดหวังว่าต้องมียู่ก่อนที่การดำเนินงานโครงการเกิดขึ้น โดยถือว่าเป็นภาวะการณ์ที่เอื้ออำนวยให้เกิดผลดังที่คาดหวังไว้

ช่องที่ 2 หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตามความคาดหวังว่าจะเป็น กระบวนการที่มีประสิทธิภาพ คือ ก่อให้เกิดผลตามที่ได้มุ่งหมายไว้

ช่องที่ 3 หมายถึง ผลผลิตที่คาดหวังว่าจะได้รับหลังจากการดำเนินงาน

ช่องที่ 4 หมายถึง ปัจจัยที่มีอยู่จริงก่อนเริ่มโครงการ

ช่องที่ 5 หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามที่สังเกตได้จริงจากโครงการ

ช่องที่ 6 หมายถึง ผลผลิตที่ได้จริง ๆ หลังจากโครงการจบลงแล้ว

ตั้งแต่ช่องที่ 1 ถึง 6 ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลใน 2 แนวคือ ในแนวตั้งได้แก่ ช่อง 1-2-3 และ 4-5-6 ควรมีความสัมพันธ์กัน เพื่อดูว่าปัจจัยเบื้องต้นเอื้ออำนวยต่อกระบวนการหรือไม่ และใน แนวนอนได้แก่ 1-4, 2-5 และ 3-6 ต้องมีความสอดคล้องกันทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่า ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติจริง ๆ ในแต่ละส่วนตามแนวตั้งนั้น มีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ประการใด และต้องมีการปรับปรุงในส่วนใดบ้าง

เมื่อพิจารณาทั้งในแนวตั้ง และในแนวนอนแล้ว พบว่า มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน แสดงว่าโครงการนั้นเป็นโครงการที่บรรลุผลตามที่คาดหวังเอาไว้

2. ในเมตริกซ์การตัดสินใจ จำเป็นต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานเพื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากเมตริกซ์ การอธิบาย เกณฑ์มาตรฐานนี้อาจมีอยู่ก่อนแล้ว หรือตั้งขึ้นใหม่ โดยคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบ โครงการก็ได้ สำหรับที่มาของการตัดสินใจควรให้ผู้ประเมินมีบทบาทด้วย คือ ต้องสรุปออกมาให้ได้ว่า

โครงการการศึกษามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หรือต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่จุดใดหรือมีปัจจัยอะไรเป็นตัวเกื้อหนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อโครงการ

แนวคิดของ Stake แตกต่างไปจากแนวคิดของคนอื่น ๆ ตรงที่พบว่าผลผลิตยังไม่ได้หมายความว่า การวางแผนไม่ดี หรือหลักสูตรไม่ดี แต่อาจบกพร่องที่องค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การจัดสภาพแวดล้อม ผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็ได้ ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติจริง ๆ ในแต่ละส่วนตามแนวตั้งนั้น มีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ประการใด และต้องมีการปรับปรุงในส่วนใดบ้าง เมื่อพิจารณาทั้งในแนวตั้งและในแนวนอนแล้ว พบว่า มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน แสดงว่าโครงการนั้นเป็นโครงการที่บรรลุผลตามที่คาดหวังเอาไว้

3. รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของ Stufflebeam

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model เป็นการประเมินภาพรวมของโครงการ ตั้งแต่บริบท ปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต (Context, Input, Process and Product) โดยจะใช้วิธีการสร้างเกณฑ์และประสิทธิภาพของโครงการ ทั้งภาพรวมหรือรายปัจจัยเป็นสำคัญ ซึ่งพออธิบายได้ (Stufflebeam et.al, 1997, pp.261-265) ดังนี้

1. การประเมินด้านบริบท หรือประเมินเนื้อความ (Context Evaluation) เป็นการศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ ได้แก่ บริบทของสภาพแวดล้อม นโยบาย วิสัยทัศน์ ปัญหา แหล่งทุน สภาพความผันผวนทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนแนวโน้มการก่อตัวของปัญหาที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยป้อน (Input Evaluation) เพื่อค้นหาประสิทธิภาพขององค์ประกอบ ที่นำมาเป็นปัจจัยป้อน อาจจะทำเป็นบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ศักยภาพการบริหารงาน ซึ่งแต่ละปัจจัยก็ยังสามารถแยกย่อยออกไปอีก เช่น บุคคล อาจพิจารณาเป็น เพศ อายุ มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความพึงพอใจ ความคาดหวัง ทัศนคติ ศักยภาพ ความสามารถ ประสบการณ์ ความรู้ คุณวุฒิทางการศึกษา ถิ่นที่อยู่ เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นการศึกษาต่อจากการประเมินบริบทและปัจจัยป้อนว่า กระบวนการเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เป็นการศึกษาค้นหาข้อบกพร่อง จุดอ่อนหรือจุดแข็งของกระบวนการบริหารจัดการโครงการที่จะนำโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ โดยเฉพาะความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลลัพธ์ที่ได้แล้วนำเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไปตัดสินเกณฑ์มาตรฐานนั้นอาจจะกำหนดขึ้นเองหรืออาศัยเกณฑ์ที่บุคคลหรือหน่วยงานอื่นกำหนดไว้ก็ได้

มาตรฐานของการประเมิน

1. มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (Utility Standards) ความเป็นประโยชน์ของ ผลการประเมิน
2. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ประหยัด และคุ้มค่า
3. มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standards) ประเมินได้เหมาะสมตามกฎระเบียบจรรยาบรรณ
4. มาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy Standards) มีการใช้เทคนิคที่เหมาะสม

ขั้นตอนของการประเมิน

1. ทำความชัดเจนเกี่ยวกับเหตุผลและเงื่อนไข หรือความเป็นไปได้ในการประเมินโครงการ ตลอดจนวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการประเมิน
2. กำหนดประเด็นและเกณฑ์ในการประเมิน
3. วางแผนการประเมิน
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การรายงานผล และการใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน

4. รูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick

Kirkpatrick (Donald L. Kirkpatrick, 1975) แห่งมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา อดีตเคยเป็นประธาน ASTD (The American Society for Training and Development) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการประเมินผลการฝึกอบรมว่า การฝึกอบรมนั้นเป็นการช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมใด ๆ ควรจะจัดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้รู้ว่าการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพเพียงใดการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมปกติที่เกิดขึ้นในทุกองค์กร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นมาเพื่อการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานโดยมุ่งหวังให้ผู้ผ่านการอบรมได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Kirkpatrick เห็นว่าการประเมินผลการฝึกอบรมจะทำให้ได้ความรู้อย่างน้อย 3 ประการ (Donald L. Kirkpatrick, 1975) คือ

1. การฝึกอบรมนั้นได้ทำอะไร หรือเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานในลักษณะใดบ้าง
2. ควรยุติโครงการชั่วคราวก่อน หรือควรดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ
3. ควรปรับปรุงหรือพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมในส่วนใดบ้างอย่างไร

แนวทางการประเมิน

ในการประเมินผลโครงการฝึกอบรม เคิร์กแพทริก เสนอว่า ควรดำเนินการประเมินใน 4 ลักษณะ (Donald L. Kirkpatrick, 1975 pp.40-44) คือ

1. ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการตรวจสอบความรู้สึกหรือความพอใจของผู้เข้ารับการอบรม
2. ประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ โดยควรตรวจสอบให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และเจตคติ (Attitude)
3. ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการอบรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปตามความคาดหวังของโครงการหรือไม่
4. ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงาน (Results Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผลจากการอบรมได้เกิดผลดีต่อองค์กร หรือเกิดผลกระทบต่อองค์กรในลักษณะใดบ้าง คุณภาพขององค์กรดีขึ้นหรือมีคุณภาพขึ้นหรือไม่

รายละเอียดแนวทางการดำเนินการประเมินแต่ละรายการเป็น ดังนี้

1. ขั้นประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction)

การประเมินในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รู้ว่าผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมนั้นมีความรู้สึกอย่างไรต่อการฝึกอบรม เช่น ผู้เข้ารับการอบรมพอใจหรือไม่ต่อสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรม และมากน้อยเพียงใด การประเมินปฏิกิริยาตอบสนองนั้น เราต้องการได้รับข้อมูลที่เป็นปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีความหมาย และความเป็นจริง เพราะข้อมูลเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของการฝึกอบรมอันแรก Kirkpatrick กล่าวว่า มียุบย่อยครั้งที่ผู้บริหารตัดสินใจให้ล้มเลิกโปรแกรมฝึกอบรมนั้นเสีย หรือไม่ก็ตัดสินใจให้ดำเนินการฝึกอบรมนั้นต่อไป โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองเป็นพื้นฐาน วิธีการที่จะช่วยให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับปฏิกิริยาตอบสนองที่มีความหมาย/และตรงตามความจริงจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่

- 1) กำหนดให้แน่นอนชัดเจนลงไปว่า ต้องการได้รับข้อมูลอะไร เช่น ปฏิกิริยาตอบสนองของเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรม วิทยากร สถานที่ที่การฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ฯลฯ
- 2) วางรูปแบบของเครื่องมือ หรือแบบสอบถามที่จะใช้เก็บข้อมูล
- 3) ข้อคำถามที่ใช้ ควรเป็นชนิดที่เมื่อได้รับข้อมูล หรือได้คำตอบแล้ว สามารถ นำมาแปลงเป็นตัวเลขแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ในเชิงปริมาณได้ ไม่ควรใช้คำถามประเภทปลายเปิด
- 4) กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เขียนแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในข้อคำถามต่าง ๆ
- 5) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงปฏิกิริยาตอบสนองผ่านแบบสอบถาม ตามความเป็นจริง ไม่ควรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเขียนชื่อตนเองลงไปแบบสอบถาม

อนึ่ง ในการแจกแจงแบบสอบถามเพื่อประเมินปฏิกิริยาตอบสนองนี้ ผู้ประเมิน ต้องแน่ใจว่า ได้ให้เวลาผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างเพียงพอที่จะให้คำตอบครบทุกข้อ และควรแจกก่อน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะออกไปจากห้องฝึกอบรมเมื่อสิ้นสุดโปรแกรม พึงหลีกเลี่ยงการปล่อยให้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเอาแบบสอบถามติดตัวออกไป และส่งคืนกลับมาในภายหลัง

2. ขั้นตอนประเมินการเรียนรู้ (Learning)

การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รู้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ และทักษะอะไรบ้าง และมีเจตคติอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เพราะความรู้ ทักษะและเจตคติ ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ ที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน

1) ต้องวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อน และหลังการฝึกอบรม

2) วิเคราะห์ทั้งคะแนนรายข้อ และคะแนนรวมโดยเปรียบเทียบกับระหว่างก่อน และหลังการฝึกอบรม

3) ถ้าเป็นไปได้ควรใช้กลุ่มควบคุมซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม แล้วเปรียบเทียบคะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติของกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นกลุ่มของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ ทักษะและเจตคติ Kirkpatrick ได้กล่าวว่ามีอยู่ 2 วิธี (Donald L. Kirkpatrick, 1975 pp.40-44) คือ

วิธีที่ 1 ใช้แบบสอบถามวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติเป็นแบบสอบถามมาตรฐาน ผู้ประเมิน ควรสั่งซื้อ หรือเลือกใช้เฉพาะแบบสอบถามวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ตรงกับโปรแกรม การฝึกอบรม

วิธีที่ 2 สร้างแบบสอบถามขึ้นเอง แบบสอบถามวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จะสร้างขึ้นเอง นี้จะให้รูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง หรือทุกอย่างต่อไปนี้ได้

- แบบ “ถูก” หรือ “ผิด”
- แบบ “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” ซึ่งอาจเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 หรือ 5 หรือ 6 สเกล ก็ได้
- แบบเลือกคำตอบที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด
- แบบเติมคำ / ข้อความลงในช่องว่าง

3. ขั้นตอนประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการอบรม (Behavior)

การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์จะให้รู้ว่าเมื่อได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ การประเมินผลในขั้นนี้นับว่ายากและใช้เวลามากกว่าการประเมินผลในสองขั้นแรก เพราะต้องออกไปติดตามการประเมินผลในสถานที่ทำงานจริง ๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจะมีคำถามอยู่หลายข้อ ที่ผู้ประเมินจะต้องตอบให้ได้เสียก่อน เช่น

- ควรจะออกไปประเมินเมื่อไร (1 เดือน หรือ 3 เดือน หรือ ครึ่งปี หรือ 1 ปี ภายหลัง การฝึกอบรม)

- จะเก็บข้อมูลจากใครถึงจะเชื่อถือได้มากที่สุด (จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน จากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมเอง)

1) ควรจะวัดพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลัง การฝึกอบรม

2) ระยะเวลาระหว่างการฝึกอบรมกับการประเมินผลหลังการฝึกอบรมนั้นควรจะให้ห่างกันพอสมควร เพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานได้เกิดขึ้นจริง ๆ ทางที่ดีควรจะประเมินหลายๆ ครั้ง เป็นระยะ ๆ เช่น ประเมินทุก 3 เดือน เป็นต้น

3) ควรจะได้เก็บข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง เช่น จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน และจากกลุ่มผู้ผ่านการอบรม Kirkpatrick เห็นว่าการประเมินผลในขั้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานตามข้อที่เสนอนั้น จะนำไปใช้จริง ๆ ต้องใช้เวลา และอาศัยความชำนาญของผู้ประเมินเป็นอย่างมาก เขาจึงได้เสนอให้ทำกับโปรแกรมฝึกขนาดใหญ่ และกับโปรแกรมที่จำเป็นต้องจัดหลายๆ ครั้งต่อไปในอนาคตเท่านั้น ส่วนโปรแกรมการฝึกอบรมขนาดเล็กทั่วไป เขาได้เสนอให้ใช้วิธีการง่าย ๆ ดังนี้

- กำหนดว่ามีพฤติกรรมการทำงานอะไรบ้างที่คาดหวังจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเตรียมคำถามที่จะใช้สำหรับการสัมภาษณ์

- ทำการสัมภาษณ์บุคคลหลายๆ กลุ่ม ภายหลังการฝึกอบรมสักระยะหนึ่งเพื่อให้รู้ว่า

- พฤติกรรมที่คาดหวังเอาไว้เหล่านั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงจริง ๆ หรือไม่

- ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ควรจะนำมาแปลงเป็นตัวเลข ทำการวิเคราะห์

ในเชิงปริมาณ อนึ่งถ้าการสัมภาษณ์ผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรจะต้องแน่ใจว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะไม่มีอิทธิพลต่อการตอบ หรือสัมภาษณ์ของผู้ใต้บังคับบัญชา

4. ขั้นประเมินผลที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงาน (Results)

การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์จะให้อำนาจในที่สุดแล้ว การฝึกอบรมได้ก่อให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานอย่างไรบ้าง ซึ่งนับเป็นการประเมินผลที่ยากที่สุด เพราะในความเป็นจริงนั้นมีตัวแปรอื่น ๆ อีกมากมายนอกเหนือการฝึกอบรมที่มีผลกระทบต่อหน่วยงาน และตัวแปรเหล่านั้นบางทีก็ยากต่อการควบคุม ฉะนั้นอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นแก่หน่วยงานในทางที่ดีจึงสรุปได้ยากกว่าเป็นผลมาจากโปรแกรมการฝึกอบรม Kirkpatrick ได้ให้ข้อเสนอแนะในการประเมินผลในขั้นนี้ไว้ ดังนี้

1) ควรจะจัดสภาวะการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ก่อนการฝึกอบรมเอาไว้แล้วนำไปเปรียบเทียบกับสภาวะการณ์ภายหลังการฝึกอบรม โดยใช้ข้อมูลที่สังเกตได้ หรือสอบวัดได้

2) พยายามหาทางควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในผลที่ต้องการให้เกิดแก่หน่วยงาน วิธีหนึ่งที่จะทำได้คือ การใช้กลุ่มควบคุมกับกลุ่มตัวอย่าง

จากรูปแบบการประเมินโครงการดังกล่าวมานั้นในการประเมินครั้งนี้ ได้เลือกรูปแบบ การประเมิน ในรูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam et.al เนื่องจากเหมาะสมตามลักษณะของโครงการที่ต้องการประเมินและจะกล่าวถึงรายละเอียดของรูปแบบการประเมินต่อไป

การประเมินโครงการโดยใช้ CIPP Model

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam et.al ได้พัฒนาแนวคิดของวิธีการประเมิน โดยอาศัยลักษณะการตัดสินใจ โดยชี้ให้เห็นว่าการตัดสินใจแต่ละส่วน จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการใช้กระบวนการประเมินมาช่วยในการตัดสินใจ ซึ่งการประเมิน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สำคัญ มุ่งประเมิน 4 ด้าน (Stufflebeam et.al, 1997, pp.261-265) ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation : C) หรือสภาพแวดล้อมเป็นการประเมิน ก่อนเริ่มโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็น (needs) สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ของโครงการ เพื่อเป็นข้อมูล ประกอบการตัดสินใจกำหนด วัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่จะทำสนอง ปัญหาหรือ ความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรหรือไม่ เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆหรือไม่ การประเมินสภาวะแวดล้อมจะช่วยให้การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่อง โครงการควรจะทำในสภาพแวดล้อมใด ต้องการจะบรรลุเป้าหมายอะไร หรือต้องการบรรลุ วัตถุประสงค์เฉพาะอะไร เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน ก่อนเริ่มโครงการ เช่นเดียวกับการประเมินบริบท ประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงในด้านทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน เป็นต้น เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของผู้ที่เกี่ยวข้องการประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือก กลยุทธ์ วิธีดำเนินการ และวางแผนวิธี

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินระหว่าง การดำเนินโครงการ เพื่อศึกษาว่าอะไรเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำกับดูแล ควบคุม และปรับปรุงกระบวนการ ดำเนินงานของโครงการได้สารสนเทศ ที่ได้จากการประเมินกระบวนการจะช่วยให้ผู้บริหารทราบ ความก้าวหน้า จุดแข็ง และจุดอ่อนของ

โครงการ เพื่อการกำกับดูแลตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุง วิธีการดำเนินโครงการ และเร่งรัดการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้ทรัพยากรและเวลาที่กำหนดไว้ การประเมินกระบวนการจะมีความสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ ๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินของโครงการโดยทั่วไป การประเมินกระบวนการมีจุดมุ่งหมาย คือ

1) เพื่อการหาข้อบกพร่องของโครงการ ในระหว่างที่มีการปฏิบัติการ หรือการดำเนินงานตามแผนนั้น

2) เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ

3) เพื่อการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงานของโครงการ

4. การประเมินผลผลิตของโครงการ (Product Evaluation : P) เป็นการประเมิน หลังสิ้นสุดโครงการ เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือความต้องการ/เป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจะตอบคำถามว่า ผลผลิตที่ได้จากโครงการมีอะไรบ้าง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ความต้องการจำเป็นลดลงหรือไม่อย่างไร ผลการดำเนินงานคุ้มค่าเพียงใด ควรจะจัดการอย่างไรกับโครงการที่ติดตามมา ซึ่งคำถามข้างต้นมีความสำคัญต่อการตัดสินใจความสำเร็จของโครงการสารสนเทศที่ได้จากการประเมินผลผลิตจะมีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจปรับขยายโครงการ ยุติโครงการหรือยกฐานะเป็นงานประจำ

สรุปการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model จะต้องประเมินด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ดังนี้

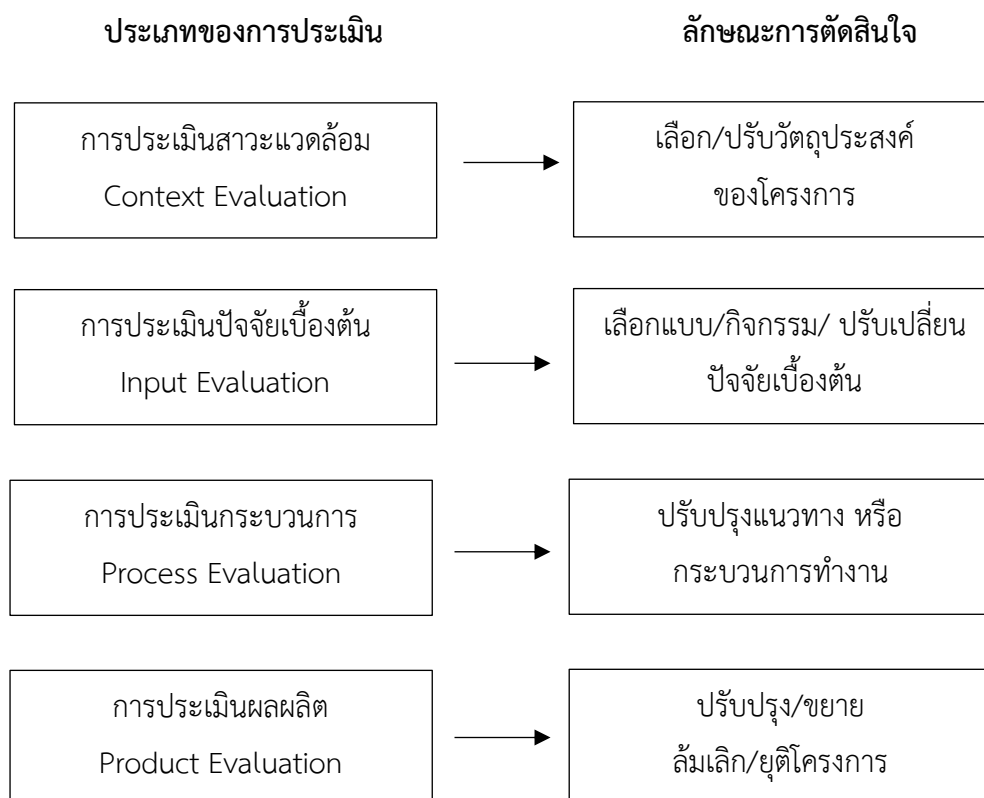
1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนงาน การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เพื่อช่วยตัดสินใจการประยุกต์ใช้และควบคุมการดำเนินงานของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เพื่อดูความสำเร็จของโครงการ

การประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP เป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลายมากที่สุด โดยเฉพาะการประเมินโครงการต่าง ๆ เพราะว่าเป็นการประเมินให้สารสนเทศที่ครอบคลุม มีการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบด้วย แสดงได้ดังแผนภาพที่ 4 ดังนี้

แผนภาพ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในรูปแบบ CIPP Model

การประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ CIPP Model จะประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินด้านสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินความต้องการ ที่นำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ และสนองต่อปัญหา ความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการ มีความชัดเจนเหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบาย ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือไม่

2. การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของโครงการ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอน และอาคารสถานที่เหมาะสมเพียงใด ควรจะปรับปรุงในปัจจัยเบื้องต้นด้านใดบ้าง

3. การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินกระบวนการในการจัดการกิจกรรมของโครงการ ปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้ กิจกรรมใดทำไม่ได้ เพราะเหตุใด เกิดปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง มีการแก้ปัญหาอย่างไรเพื่อการปรับปรุงแก้ไขตลอดจนบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงดำเนินงาน

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินผลที่ได้จากโครงการ ที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เกิดผลบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

ขั้นตอนการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ (เชาว์ อินโย. 2553, หน้า 17) มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารหรือผู้สนับสนุนงบประมาณในการตัดสินใจปรับปรุงหรือล้มเลิกโครงการ การกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ในการวิจัยประเมินโครงการจึงมีความจำเป็นและควรให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน ผู้ใช้ผลการประเมินแต่ละระดับมีความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกัน เช่น ผู้บริหารระดับสูงสนใจข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย ระดับรองลงมาสนใจข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนระดับปฏิบัติการสนใจข้อมูลในขั้นตอนการดำเนินโครงการ การดำเนินงานประเมินโครงการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่เหมาะสมจึงจะทำให้ผลการประเมินมีคุณภาพ

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินโครงการออกเป็น 6 ขั้นตอน (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. 2546, หน้า 279 - 288) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ก่อนทำการประเมินโครงการ ผู้ประเมินจะต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น โครงการที่เสนอขออนุมัติ ถ้าเป็นโครงการนำร่องก็ควรศึกษาเอกสารรายงานความก้าวหน้าของโครงการ หรือถ้ามีรายงานผลการประเมินโครงการฉบับสมบูรณ์ก็นำมาศึกษา จะทำให้ผู้ประเมินได้เข้าใจความเป็นมาของโครงการ สภาพแวดล้อม วัตถุประสงค์ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้ประเมินสามารถกำหนดประเด็นการประเมินและตัวชี้วัดต่อไปได้

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ในขั้นตอนนี้ผู้ประเมินจะต้องตอบคำถามให้ได้ว่าจะประเมินโครงการอะไร ประเมินทำไม เพื่อใคร หรือใครเป็นผู้ใช้ผลการประเมิน ข้อมูล ที่จะตอบคำถามเหล่านี้ได้มาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้สนับสนุนโครงการ

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดขอบเขตของการประเมิน เป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งที่จะทำให้การประเมินโครงการสามารถดำเนินการได้ และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยพิจารณาจากพื้นที่ที่จะทำการประเมิน หน่วยงานที่ต้องการติดตาม บุคคลที่ผู้ประเมินต้องสัมภาษณ์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การพิจารณากำหนดตัวบ่งชี้และแหล่งข้อมูล การกำหนดตัวบ่งชี้ในการประเมินสามารถกำหนดได้จากวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือจากตัวแบบการประเมินเชิงทฤษฎี เช่น การกำหนดตัวบ่งชี้จากรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model หรืออาจจะพิจารณาจากความคาดหวังของผู้ใช้ผลการประเมินก็ได้ ตัวบ่งชี้มีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในเชิงปริมาณนั้น เช่น จำนวน

นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละของนักศึกษาที่มีบุตร อัตราส่วนจำนวนนักเรียนต่อครู เป็นต้น ส่วนในเชิงคุณภาพนั้นเช่น ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นต้น

การกำหนดแหล่งข้อมูลนั้น จะต้องสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ เช่น นักประเมินต้องการวัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการจากการวัดความรู้ของผู้เข้ารับการอบรม แต่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวัด ซึ่งก็ไม่เหมาะสม ข้อมูลที่ต้องการอาจมีครบถ้วนแล้ว หรือต้องทำการเก็บรวบรวมขึ้นมาใหม่ (เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. 2546, หน้า 283) ได้กล่าวว่า การพิจารณาคัดเลือกกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับโครงการ เพื่อทำการสอบถามหรือสัมภาษณ์ มีแนวทางพิจารณาได้ 2 รูปแบบ คือ

1) รูปแบบ “จากบนสู่ล่าง” (Top Down) หมายถึง การรวบรวมและวิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้รับผิดชอบในการดำเนินโครงการ และบุคลากรในเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ โครงการนั้นๆ จากผู้รับผิดชอบระดับสูงไปสู่ระดับต่ำ

2) รูปแบบ “จากล่างสู่บน” (Bottom Up) หมายถึงการรวบรวมและวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ รวมทั้งกลุ่มบุคคลเป้าหมายของโครงการ และกลุ่มบุคคลที่น่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเริ่มจากผู้รับผิดชอบระดับผู้น้อยหรือระดับล่างไปสู่ผู้รับผิดชอบระดับชั้นผู้ใหญ่หรือระดับบน

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่คุณประเมินเก็บรวบรวมมา ตัวอย่างเช่น ข้อจำนวนผู้เข้าร่วมอบรม ใช้ค่าร้อยละความคิดเห็นต่อโครงการที่อยู่ในรูปมาตราส่วนประมาณค่า ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ฯลฯ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปผลการประเมิน การสรุปผลการประเมินโครงการ ผู้ประเมิน ควรเน้นประเด็นที่สำคัญดังนี้ คือ ผลผลิตจากโครงการ ปัญหา และข้อจำกัดของการดำเนินโครงการ ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงโครงการนอกจากนั้นควรสรุปผลการไปในด้านอื่น ๆ ด้วย (เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. 2546, หน้า 287) เช่น

- 1) การยอมรับในคุณค่าของโครงการจากกลุ่มเป้าหมาย
- 2) การขยายผลโครงการและความต้องการของโครงการที่ต่อเนื่อง
- 3) การก่อให้เกิด “สิ่งใหม่” เช่น เทคโนโลยีหรือเอกสารทางวิชาการ
- 4) การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมทางกายภาพหรือทางสังคม
- 5) การเรียนรู้จากการปฏิบัติโครงการที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
- 6) การแพร่กระจายผลให้เป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ
- 7) การพัฒนาศักยภาพหรือประสิทธิภาพของโครงการในด้านอื่น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 49) สรุปความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพึงพอใจ ในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจ ในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

กาญจนา ภาสุพันธ์ (2544 : 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความรู้สึกหรือความนึกคิด ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับ ความคาดหวังหรือมากกว่าที่คาดหวัง

รักพงษ์ วงษ์ธานี (2546 : 65) ให้ความหมายความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกที่ดี หรือทัศนคติที่ดีของบุคคล ซึ่งมักเกิดจากการตอบสนองตามที่ตนเองต้องการก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีในสิ่งนั้น ตรงกันข้าม หากความต้องการที่ตนเองไม่ได้รับการตอบสนองความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

สุรพงษ์ บรรจุสุข (2547 : 67) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจในการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันทางบวก ทั้งนี้ได้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากน้อยเพียงใด นั่นคือสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้กับผู้เรียน

นฤมล แสงพรหม (2547 : 42) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจ ในการร่วมกิจกรรมในการเรียนการสอนที่นักเรียนมีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ จากความหมายของคำว่าความพึงพอใจในการเรียนรู้ ที่บุคคลต่าง ๆ ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติที่เป็นไปตามความคาดหวังที่จะทำให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นด้วยความเต็มใจ

มอร์ส (เบญจพร เข้มสุข. 2549 : 28 ; อ้างอิงมาจาก Morse. 1955 : 24) ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความเครียดของผู้ที่ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าเกิดความเครียดมากจะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน และความเครียดนี้มีผลมาจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีตอบสนองความเครียดก็จะน้อยลง หรือหมดไป ความพึงพอใจก็จะมากขึ้น

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

สก็อต (ปณณิกา เข้มพิลา. 2549 : 59 ; อ้างอิงมาจาก Scott. 1970 : 124) ได้เสนอแนวคิดในเรื่องการจูงใจให้เกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้การทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติมีลักษณะดังนี้

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ

2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ผลในการปฏิบัติงานภายในเป้าหมายของงานจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

3.1 คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย

3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง

3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

เฮอซเบิร์ก (Herzberg, 1959 : 113-115) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการรายงาน ซึ่งมีผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

2. ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลของการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่นๆ ผลของการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลการตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards)

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาใช้กิจกรรมการเรียนการสอนผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายใน เป็นผลทางด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อเอาชนะความยุ่งยากต่าง ๆ และสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ ตลอดจนได้รับความยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลของการตอบแทนภายนอกจะเป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดทำให้มากกว่าตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับความยกย่องชมเชยจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งในปัจจุบันครูผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก หรือให้คำแนะนำปรึกษาจึงต้องคำนึงถึงความพอใจในการเรียนรู้ การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดการตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัล หรือผลตอบแทนซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Reward) และผลตอบแทนภายนอก (Etrinsic Reward) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับ นั่นคือความ

พึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะนำถูกกำหนด โดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่ได้รับรู้แล้ว ความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น

จากความหมายของความพึงพอใจที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกที่เต็มใจ และพร้อมใจที่จะกระทำ หรือความรู้สึก รัก ชอบ มีเจตคติที่ดีของบุคคลที่มี ต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจด้านต่าง ๆ

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

เฟริชกู กิจระการ (2544 : 7) ได้กล่าวถึงแนวความคิดของแฮทฟิลด์และฮิวส์แมนที่ได้ ทำการพัฒนาแนวความคิดของนักวิจัยต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือวัดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นที่นิยม แพร่หลายในปัจจุบัน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

ตัวแปรที่ 1 องค์ประกอบเกี่ยวกับงานปัจจุบัน แบ่งเป็น

1. ความตื่นเต้น/น่าเบื่อ
2. ความสนุกสนาน/ความไม่สนุกสนาน
3. ความโล่ง/ความกลัว
4. ความท้าทาย/ไม่ท้าทาย
5. มีความพึงพอใจ/ไม่พึงพอใจ

ตัวแปรที่ 2 องค์ประกอบด้านค่าจ้าง ประกอบด้วย

1. ถือว่าเป็นรางวัล/ไม่เป็นรางวัล
2. มาก/น้อย
3. ยุติธรรม/ไม่ยุติธรรม
4. เป็นทางบวก/เป็นทางลบ

ธงศักดิ์ พิทักษ์ (2544 : 12-13) เห็นว่ามนุษย์ถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่จะครอบครอง ความต้องการเฉพาะอย่างซึ่งความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามา แทนที่ ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนอง จึงเป็นสิ่งที่จูงใจต่อไปนั้น ความต้องการของมนุษย์จึงมี ลำดับขั้นตามความสำคัญ 5 ขั้นตอนตามลำดับ

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้น เพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการในเรื่องของอาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ของตนก็ต่อเมื่อความต้องการทั้งหมดของคนยังไม่ได้รับการตอบสนอง

2. ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security of Safety Needs) ถ้าหากความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้วมนุษย์ต้องการในขั้นสูงต่อไป คือเป็นความรู้สึกที่ต้องการความปลอดภัยหรือมั่นคงในปัจจุบันหรืออนาคต ซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่น

3. ความต้องการทางสังคม (Social or Belonging Needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการตอบสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้วก็就会有ความต้องการในขั้นสูงขึ้นคือ ความต้องการทางสังคมเป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน

4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการให้คนอื่นยกย่องให้เกียรติ และเห็นความสำคัญของตน อย่างเด่นในสังคม รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระ และเสรีภาพ

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ ส่วนมากจะเป็นการอยากจะเป็น อยากจะได้ ตามความคิดของตน หรือต้องการจะเป็นมากกว่าที่ตนเองเป็นอยู่ในขณะนี้

4. การวัดความพึงพอใจ

แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ยนิยมนกันมาก โดยเฉพาะการเก็บรวบรวมข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ทั้งนี้เพราะเป็นวิธีที่สะดวก และสามารถใชวัดได้อย่างกว้างขวาง โดยคำถามเป็นตัวกระตุ้นเร่งเร้าให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาใช้ในการประเมินนักเรียน และนักเรียนใช้ในการประเมินหรือพิจารณาตนเองหรือสิ่งอื่นๆ ใช้ทั้งการประเมินในการปฏิบัติ กิจกรรม ทักษะต่างๆ และพฤติกรรมด้านจิตพิสัย เช่นความพึงพอใจ เจตคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสนใจ การวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศที่ผู้รายงานพัฒนาขึ้น เป็นแบบประเมิน สร้างโดยยึดตามแบบประเมินเอกสารประกอบการสอน (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2547 : 152) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ประเมินดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
4.50-5.00	มากที่สุด
3.50-4.49	มาก
2.50-3.49	ปานกลาง
1.50-2.49	น้อย
1.00-1.49	น้อยที่สุด

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยในประเทศ

สุรัชต์ ชาตะรักษ์ (2550 : 98-99) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการดำเนินงานและผลการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านผลผลิต 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน 3) เปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามประเภทของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน

อาพร ตรีสุน (2550 : 65) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการรับรู้ผ่านการมองในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก เรื่องการขอบคุณ การขอโทษของนักเรียนออทิสติก กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นบุคคลออทิสติกมีอายุระหว่าง 10-12 ปี จำนวน 4 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการรับรู้ผ่านการมองทำให้ทักษะทางสังคมเรื่อง การขอบคุณ การขอโทษ ของนักเรียนออทิสติกทุกคนสูงขึ้น 2) ทักษะทางสังคมเรื่อง การขอบคุณ การขอโทษ ของนักเรียนออทิสติกหลังการทดลองสูงกว่าการทดลอง

กมลรัตน์ ศรีวิเศษ (2553 : 116-120) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับปฐมวัย โดยใช้เรื่องราวทางสังคม เป็นการจัดกลุ่มตัวอย่างเดี่ยวแบบหลายเส้นฐานต่างพฤติกรรม รูปแบบ ABA ผลปรากฏว่า การใช้เรื่องราวทางสังคมฉบับเฉพาะบุคคล 3 เรื่อง กับนักเรียนออทิสติกเป้าหมาย 1 คน โดยอ่านเรื่องราวทางสังคมฉบับเฉพาะบุคคลทีละเรื่องทุกวัน วันละ 3 ครั้ง จำนวน 38 วัน โดยเรื่องที่ 1 อ่าน 13 วัน เรื่อง ที่ 2 อ่าน 15 วัน และเรื่องที่ 3 อ่าน 10 วัน พบว่า ทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาในระยะเส้นฐาน ระยะการจัดกระทำ และระยะหยุดการจัดกระทำ มีค่าเฉลี่ย ดังนี้ 1) การลุกเดินออกจากกลุ่มขณะเรียน มีค่าเฉลี่ย 8.90, 1.80 และ 0.00 ตามลำดับ 2) การพูดซ้ำ ๆ ในสิ่งที่ตนเองสนใจ มีค่าเฉลี่ย 5.47, 1.21 และ 0.20 ตามลำดับ และ 3) การหยิบของเล่นของเพื่อนโดยไม่ได้รับอนุญาต มีค่าเฉลี่ย 6.30, 1.33 และ 0.00 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเรื่องราวทางสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการเรียนร่วมของนักเรียนออทิสติกระดับปฐมวัยได้

ธีรากร มณีรัตน์ (2553 : 102-106) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับประถมศึกษา โดยใช้เรื่องราวทางสังคม ผลปรากฏว่าการใช้เรื่องราวทางสังคมกับนักเรียนเป้าหมาย 1 คน โดยอ่านเรื่องราวทางสังคมทีละเรื่องทุกวัน วันละ 2 ครั้ง อ่านเรื่องเข้าคิวดีกว่า 2 เป็นเวลา 3 สัปดาห์ เรื่องเดินเป็นแถวดีกว่า 2 สัปดาห์และเรื่องบอกกันดี ๆ ก็ได้ 2 สัปดาห์ พบว่า ทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาระยะสั้นฐาน ระยะการจัดกระทำ และระยะหยุดการจัดกระทำ มีค่าเฉลี่ยดังนี้ 1) การแขวงคิวงงาน มีค่าเฉลี่ย 2.67, 0.71, และ 0.00 ตามลำดับ 2) การเดินออกนอกแถว มีค่าเฉลี่ย 2.10, 0.30, และ 0.20 ตามลำดับ 3) การตีเพื่อน มีค่าเฉลี่ย 0.87, 0.10, และ 0.00 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเรื่องราวทางสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการเรียนร่วมของนักเรียนออทิสติกได้

นันทรัตน์ เกื้อหนู (2553 : 56 - 78) ได้วิจัยการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 2) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 3) ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน และครูผู้สอนจำนวน 285 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 313 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถาม ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ทั้ง 5 ขั้นตอน อยู่ในระดับมาก 2) ระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 3) การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน คือ การส่งต่อ การส่งเสริมนักเรียน การคัดกรองและการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.448 ประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 20.10

กาญจนา บุญเคน (2554 : 5 - 87) ได้วิจัยสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษามัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูที่ปรึกษาตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในปีการศึกษา 2553 จำนวน 168 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์สอนและวุฒิการศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พรพิศ นามทอง (2554 : 65 – 102) ได้วิจัยการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงาน เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่มีระดับชั้นที่เปิดสอนต่างกัน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าครูที่ปรึกษา และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 243 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามระดับช่วงชั้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกองค์ประกอบ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า โรงเรียนมีระดับการดำเนินงานโดยรวมแตกต่างกัน โดยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีระดับการดำเนินงานมากกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีระดับการดำเนินงานมากกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้ ควรมีการเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นประจำและให้ความเป็นกันเอง มีการประชุมรายงานผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้สภาพการปฏิบัติงาน ควรศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลส่งเสริมให้ตรงสภาพความสนใจของนักเรียน

สายพิน พุทธิสาร (2555) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนราชดำริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผล

การประเมิน พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โครงการ ผ่านเกณฑ์การประเมินและควรดำเนินการต่อไป เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพบริบทของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร ครูและบุคลากร มีความคิดเห็นว่าโครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของโรงเรียนในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ พันธกิจของโรงเรียนในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดองค์ประกอบของด้านสภาพบริบท พบว่า ด้านความต้องการจำเป็นของโครงการผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้เกี่ยวข้องต้องการให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ สามารถบริหารจัดการสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านความเป็นไปได้ของโครงการ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนกำหนดรูปแบบในการดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนมากที่สุด ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการไว้อย่างสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมากที่สุด ด้านความสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ พันธกิจของโรงเรียน ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยโครงการมีหลักการดำเนินการที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2545) นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโครงการมีหลักการดำเนินการที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของโรงเรียนมากที่สุด ด้านปัจจัยและทรัพยากรของโครงการ ผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัยและทรัพยากรของโครงการ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม

ปวรिता สิงห์อุดร (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 56 ผลการประเมินโครงการ สรุปได้ว่า ผลการประเมินด้านบริบทมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับแผนงานอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการพัฒนางานการประกันคุณภาพ อยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านปัจจัย มีความพร้อมต่อการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมต่อการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านผลผลิต มีสภาพการดำเนินงานด้านผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ อยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล อยู่ในระดับมาก

ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต อยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ที่มีต่อโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 56 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สุพาลิตร์ สมเขาใหญ่ (2557) การประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านเขาทรายสังกัตส นำนงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านเขาทรายสังกัตส นำนงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 สรุปได้ว่า การประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านเขาทรายสังกัตส นำนงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านเขาทรายตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วัตถุประสงค์ของโครงการเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและบริบทของโรงเรียน

ภาณุวัฒน์ ศรีแสง (2558 : 62) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านกับโปรแกรมการสอนปกติที่มีต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้าน เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการสอนแบบปกติ และเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ หลังการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านกับโปรแกรมการสอนปกติ พบว่า 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้มีทักษะทางสังคมหลังการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้มีทักษะทางสังคมหลังการใช้โปรแกรมการสอนปกติสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ที่ได้รับการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านมีทักษะทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการใช้โปรแกรมการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณรงค์ โคตรเพ็ง (2559 : 73) ได้ศึกษาระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ปีการศึกษา 2555 จำนวน 420 คน พบว่า 1) ระดับ

การปฏิบัติและระดับปัญหาของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูพบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น รายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ การคัดกรองนักเรียน และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูจำแนกตามประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งต่อตามลำดับ

จุฑามณี เสาระโส (2560 : 101) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และ 3) เพื่อศึกษาความคงทนของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับสติปัญญา 50 – 70 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า 1) โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีทั้งหมด 8 หน่วย หน่วยละ 2 กิจกรรม รวมเป็น 16 กิจกรรม ได้แก่ หน่วยที่ 1 ปฐมนิเทศ กิจกรรม “รู้เขารู้เรา”, “หนูทำได้” หน่วยที่ 2 รับรู้ด้วยใจ กิจกรรม “ส่งความรู้สึก”, “บทบาทที่ฉันเป็น” หน่วยที่ 3 วินัยสร้างคุณค่าแห่งชีวิต กิจกรรม “โยคะสร้างสมาธิ 1”, “คุณค่าแห่งตน” หน่วยที่ 4 ร่วมสร้างสรรค์สังคมน่าอยู่ กิจกรรม “สรรสร้างสังคมให้น่าอยู่”, “ส่งความรู้สึก”, หน่วยที่ 5 พิชิตใจตนค้นพบความงามกิจกรรม “โยคะสร้างสมาธิ 2”, “มาก่อนมาหลัง” หน่วยที่ 6 ปลุกจิตสำนึก กิจกรรม “เดิน

กิจกรรม”, กิจกรรม 12 “ปลูกต้นไม้” หน่วยที่ 7 รู้จักฉันรู้จักเธอ กิจกรรม “เราต่างมีหน้าที่แตกต่างกัน”, “ตามกฎหมาย”, หน่วยที่ 8 เปลี่ยนได้ถ้าใจเราเปลี่ยน กิจกรรม “เปลี่ยนแปลงภายใน”, “กิจกรรมอาสา” ประเมินโปรแกรมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองมีความเหมาะสมมาก 2) ผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการศึกษาความคงทนของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง หลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ พบว่า พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปว่าไม่มีความคงทนของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

งานวิจัยต่างประเทศ

แพตทริกเซีย (Patricia) (1994) ได้ศึกษาการประเมินการก้าวไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์และออสเตรเลีย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในระบบที่มีการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้กลไกทางสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศเยอรมัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาจากจังหวัดหนึ่งไปอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมการประเมิน คือ กระบวนการที่ชัดเจนในประเทศสวีเดนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย การประกันคุณภาพ ฝรั่งเศสให้ความสำคัญและเชื่อถือจากการใช้ข้อสอบภายนอกโรงเรียน การควบคุมจากส่วนกลางประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญ กับการประเมินจากบุคคลภายนอกสถานศึกษา นำเอาระบบการสอบมาตรฐานกลางอ้างอิงไปสู่ การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน มีการตรวจสอบอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุมคุณภาพการวัดการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาขั้นสูง

แอกเซอร์ (Acher.) (1995) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับบริษัทที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางให้โรงเรียนสามารถนำไปเปลี่ยนแปลงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้ดีขึ้นผลการวิจัยพบว่า ระบบคุณภาพการศึกษา (The Education Quality : EQS) ซึ่งมีลักษณะ คือ รูปแบบระบบประกันคุณภาพและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบประกันคุณภาพจะต้องปรับเปลี่ยนลักษณะสังคม

3 ประการ คือ ความรอบรู้ การปรับเปลี่ยนและการปฏิรูป จึงจะทำให้องค์กรมีการพัฒนา ทั้งในด้านเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพการศึกษาที่มีความสมบูรณ์ ชัดเจนสอดคล้องและเป็นแนวทางสำคัญต่อองค์กรและการเปลี่ยนแปลงของนักวิชาการได้กรอบแนวคิดของการเปลี่ยนแปลงระบบงาน

บัก (Bugg.) (2000) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาและการวางแผนพัฒนา โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในมลรัฐอิลลินอยส์ วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของคณะกรรมการการศึกษาของรัฐในโครงการประกันคุณภาพการศึกษาและพัฒนาแผนที่ใช้เป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาระบบการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐ การศึกษาครั้งนี้เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับขอบเขตที่โรงเรียนสองแห่งใช้การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัย พบว่า ก่อนที่จะมีการนำการประกันคุณภาพและแผนพัฒนามาใช้โรงเรียนทั้งสองแห่งยังไม่ได้ใช้ระเบียบโครงสร้างในการปรับปรุงโรงเรียน โรงเรียนในชนบทสามารถใช้กระบวนการประกันคุณภาพเพื่อเป็นการกระตุ้นการพัฒนาโครงสร้างการจัดระเบียบของโรงเรียนในขณะที่โรงเรียนในเมืองไม่สามารถทำตามกระบวนการได้สำเร็จ การประกันคุณภาพมีผลดีต่อแผนการสอนในโรงเรียนทั้งสองแห่ง การประกันคุณภาพประสบความสำเร็จในเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุง โครงร่างของการประกันคุณภาพสามารถช่วยโรงเรียนในการพัฒนาวัฒนธรรมการปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

วูด (Wood.) (2005) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพและแผนพัฒนา : ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจด้านกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนที่ได้ดำเนินการโดยคณะครูที่ได้รับคำแนะนำจากการประเมินภายนอก วิธีดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก เกี่ยวกับการระบุผลการประกันคุณภาพของโรงเรียนที่เข้าร่วมการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจความเข้าใจของผู้บริหาร ขั้นตอนที่สอง ประกอบด้วยการรวบรวมรายงานของโรงเรียนรัฐบาลและการประมวลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและสถิติประชากร ขั้นตอนที่สาม เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อสรุปจากแต่ละหัวข้อประกอบการตัดสินใจ กรณีมีความสัมพันธ์กันระหว่างความเข้าใจของผู้บริหารด้านกระบวนการประกันคุณภาพและการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนของคณะครูกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย ผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 20 คน ทั่วทั้งมลรัฐอิลลินอยส์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คำแนะนำสำคัญ 4 ประการ คือ ข้อสังเกตจากผลการศึกษา ดังนี้ 1) ใช้กระบวนการดำเนินการกับการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งให้สิทธิในการดำเนินงานกับคณะครูเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสถานศึกษา 2) สร้างความมั่นใจในการประกันคุณภาพภายนอกจากกลุ่มนักการศึกษาอาชีพที่น่าเชื่อถือ ที่มีค่านิยม และวัฒนธรรมในการดำเนินงานที่เหมือนกัน 3) การสร้างความเชื่อมั่นด้าน

กระบวนการประกันคุณภาพภายนอกที่มีความต่อเนื่องด้านการดำเนินงาน 4) การกำหนดความรู้สึก
ความเป็นเจ้าของระหว่างผู้ร่วมศึกษา การยอมรับความคิดเห็นและความเชื่อที่จำเป็นต่อการพัฒนา
โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

การประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ผู้รายงานใช้รูปแบบการประเมินโครงการ CIPP MODEL โดยวิธีดำเนินการในรายละเอียด ตามหัวข้อ ดังนี้

1. ขั้นตอนการประเมิน
2. ประชากร
3. การกำหนดค่าน้ำหนักและเกณฑ์การประเมิน
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและหาคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนการประเมิน

การดำเนินการก่อนการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาระบบการคุ้มครองและดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การประเมินโครงการครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินโครงการ CIP Model ของ Daniel L. Stufflebeam et.al เนื่องจากต้องการให้มีความครอบคลุม เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ส่วน ตามลำดับของการดำเนินงานตามโครงการ 3 ระยะ คือ

1. การประเมินก่อนเริ่มดำเนินงานโครงการ ทำการประเมินใน 2 ส่วน คือ การประเมินบริบท (Context Evaluation) ได้แก่ การประเมินความต้องการความจำเป็น และความเป็นไปได้ของโครงการ และการประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมของทรัพยากร และการประเมินการจัดการทรัพยากร

2. การประเมินระหว่างดำเนินงานโครงการ (Process Evaluation) เป็นการ ประเมิน กระบวนการ จำนวน 4 กิจกรรม คือ

2.1 การจัดทำคู่มือ

2.1.1 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติด

2.1.2 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการล่องละเมิดทางเพศ

2.1.3 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านอุบัติเหตุ

2.1.4 คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

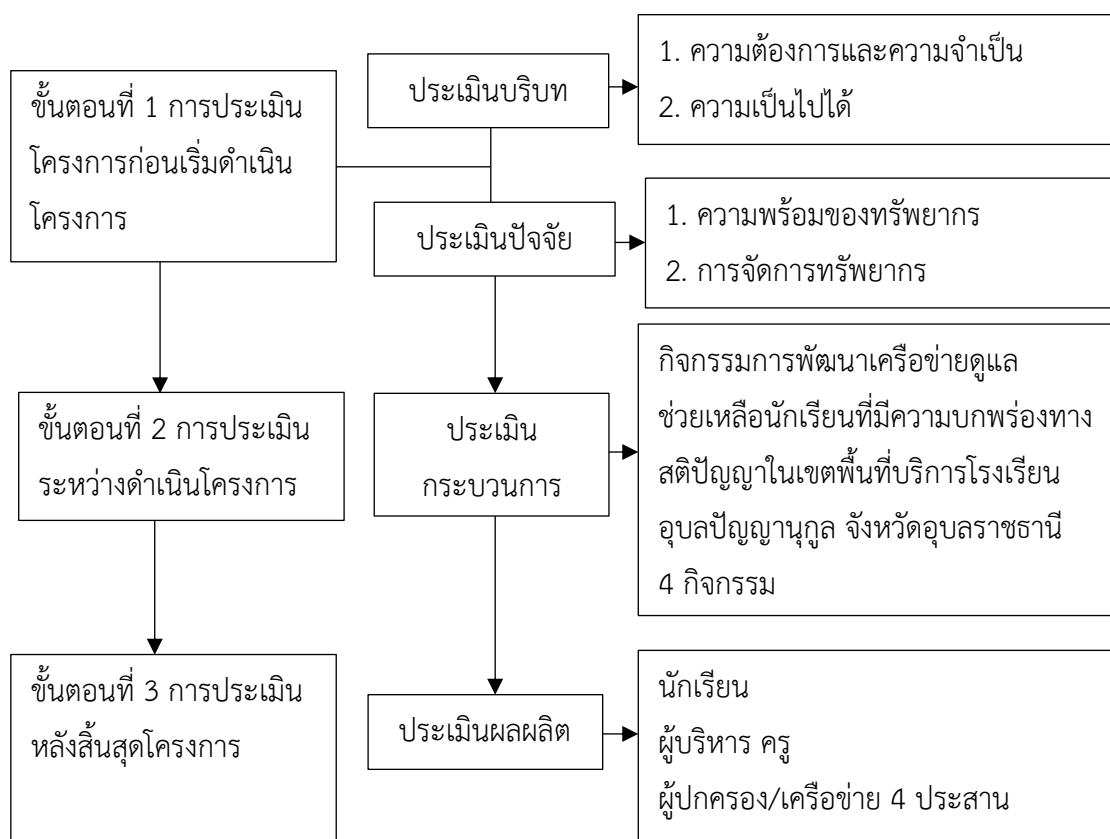
2.2 การประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบ 4 ประสาน

2.3 การเยี่ยมบ้านนักเรียน ที่มีภูมิสำเนาในเขตบริการ 5 จังหวัด

2.4 การเผยแพร่ข้อมูล

3. การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิต

ขั้นตอนการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam et.al ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพ แสดงขั้นตอนการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP MODEL ตามแนวคิดของ Daniel L. Stufflebeam et.al

ประชากร

ประชากร ประกอบด้วย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน
2. บุคลากรในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 68 คน
3. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 100 คน

โดยกำหนดประชากรในการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี เป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ประเมินบริบทของโครงการ ประกอบด้วย ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10 ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ตัวแทนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี ตัวแทนสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้ประเมินปัจจัยของโครงการ ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้ประเมินกระบวนการของโครงการ ประกอบด้วย ครูและบุคลากรในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 64 คน

กลุ่มที่ 4 เป็นผู้ประเมินผลผลิตของโครงการ ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 100 คน

ตารางที่ 3.1 แสดงประชากรในการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

การประเมิน	ประชากรผู้ให้ข้อมูล	จำนวน (คน)
บริบท	ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 10	1
	ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล	1
	หน่วยงานเครือข่ายการศึกษา	
	- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	1
	- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	1
	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1
ปัจจัย	รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล	3
กระบวนการ	ครูและบุคลากรโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล	64
ผลผลิต	ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 6	100

การกำหนดค่าน้ำหนักและเกณฑ์การประเมิน

การประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้ ดำเนินการโดยการนำประเด็น การประเมินและตัวชี้วัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการประเมินและการบริหารโครงการ จำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมของประเด็นการประเมินและตัวชี้วัดการพิจารณาค่าเฉลี่ยของ ค่าน้ำหนักและเกณฑ์การประเมิน ปรากฏผลดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงสรุปผลการพิจารณาเกี่ยวกับค่าน้ำหนักและเกณฑ์การประเมินของตัวชี้วัด แต่ละประเด็นการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นการประเมินและตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนัก	เกณฑ์การประเมินตามตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินตามค่าน้ำหนัก
บริบทของโครงการ (10%)	10		$\geq 7.50\%$
1. ความต้องการ ความจำเป็นของโครงการ	5	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1.50$	$\geq 3.75\%$
2. ความเป็นไปได้ของโครงการ	5	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1.50$	$\geq 3.75\%$
ปัจจัยของโครงการ (10%)	10		$\geq 7.50\%$
3. ความพร้อมของทรัพยากร	5	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1.50$	$\geq 3.75\%$
4. การจัดการทรัพยากร	5	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1.50$	$\geq 3.75\%$
กระบวนการของโครงการ (40%)	40		$\geq 30.00\%$
5. การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการจัดทำคู่มือ	10	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1.50$	$\geq 7.50\%$
6. การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายรูปแบบ 4 ประสาน	10	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1.50$	$\geq 7.50\%$

ประเด็นการประเมินและตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนัก	เกณฑ์การประเมินตามตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินตามค่าน้ำหนัก
7. การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่บริการ 5 จังหวัด	10	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1.50$	$\geq 7.50\%$
7. การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการเผยแพร่ข้อมูล	10	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1.50$	$\geq 7.50\%$
ผลผลิต (40%)	40		$\geq 30.00\%$
8. ด้านนักเรียน	20	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1.50$	$\geq 15.00\%$
9. ด้านผู้บริหาร ครู	10	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1.50$	$\geq 7.50\%$
10. ด้านผู้ปกครอง /เครือข่ายผู้ปกครองรูปแบบ 4 ประสาน	10	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1.50$	$\geq 7.50\%$
การประเมินภาพรวม	100		$\geq 75.00\%$

สำหรับเกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของตัวชี้วัดแต่ละตัว แสดงดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 แสดงสรุปผลการพิจารณาเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินของตัวชี้วัดแต่ละตัว
ในการประเมินโครงการ

ตัวชี้วัด	ระดับ/ความหมาย				
	1 น้อยที่สุด	2 น้อย	3 ปานกลาง	4 มาก	5 มากที่สุด
ตัวชี้วัดจากมาตรวัด 5 ระดับ	$\mu \leq 1.50$	$\mu = 1.51-2.50$	$\mu = 2.51-3.50$	$\mu = 3.51-4.50$	$\mu \geq 4.51$

ผลการตัดสินตัวชี้วัดจากมาตรวัด 5 ระดับ ใช้เกณฑ์การประเมินระดับมากขึ้นไป ถือว่าผ่าน
การประเมินตามตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.4 แสดงสรุปผลการพิจารณาเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินของการประเมินตามตัวชี้วัด
เทียบตามค่าน้ำหนัก

ค่าน้ำหนัก	ระดับ/ความหมาย				
	1 น้อยที่สุด	2 น้อย	3 ปานกลาง	4 มาก	5 มากที่สุด
2	0.00-0.99	1.00-1.19	1.20-1.49	1.50-1.79	1.80-2.00
3	0.00-1.49	1.50-1.79	1.80-2.24	2.25-2.69	2.70-3.00
4	0.00-1.99	2.00-2.39	2.40-2.99	3.00-3.59	3.60-4.00
5	0.00-2.99	2.50-2.99	3.00-3.74	3.75-4.49	4.50-5.00
8	0.00-3.99	4.00-4.79	4.80-5.99	6.00-7.19	7.20-8.00
10	0.00-4.99	5.00-5.59	6.00-7.49	7.50-8.99	9.00-10.00
12	0.00-5.99	6.00-7.19	7.20-8.99	9.00-10.79	10.80-12.00
20	0.00-9.99	10.00-11.99	12.00-14.99	15.00-17.99	18.00-20.00
40	0.00-19.99	20.00-23.99	24.00-29.99	30.00-35.99	36.00-40.00
100	0.00-49.99	50.00-59.99	60.00-74.99	75.00-89.99	90.00-100

ผลการตัดสินประเด็นการประเมินและตัวชี้วัดตามค่าน้ำหนักใช้เกณฑ์การประเมินระดับ
มากขึ้นไป ถือว่าผ่านการประเมินตามค่าน้ำหนักการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัด
อุบลราชธานี มีจำนวน 2 แบบ คือ

1. แบบประเมินโครงการ จำนวน 4 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 57 ข้อ ที่ผู้รายงานสร้างและ คุณภาพของ
เครื่องมือด้วยตนเอง ดังนี้

1.1 ด้านบริบท มี 1 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัด
อุบลราชธานี ด้านบริบท มี 2 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ 1 ความต้องการจำเป็นของโครงการ จำนวน 7 ข้อ
ตัวชี้วัดที่ 2 ความเป็นไปได้ของโครงการ จำนวน 6 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating
Scale) 5 ระดับ

1.2 ด้านปัจจัย มี 1 ฉบับ คือ ฉบับที่ 2 แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านปัจจัย มี 2 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ 1 ความพร้อมของทรัพยากร จำนวน 11 ข้อ ตัวชี้วัดที่ 2 การจัดการทรัพยากร จำนวน 6 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

1.3 ด้านกระบวนการ มี 1 ฉบับ คือ ฉบับที่ 3 แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านกระบวนการ มี 4 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ 1 การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการจัดทำคู่มือ จำนวน 9 ข้อ ตัวชี้วัดที่ 2 การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายรูปแบบ 4 ประสาน จำนวน 5 ข้อ ตัวชี้วัดที่ 3 การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีภูมิสำเนาในเขตพื้นที่บริการ 5 จังหวัด จำนวน 5 ข้อ ตัวชี้วัดที่ 4 การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการเผยแพร่ข้อมูล จำนวน 4 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

1.4 ด้านผลผลิต มี 1 ฉบับ คือ ฉบับที่ 4 แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านผลผลิต แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน จำนวน 3 ข้อ ด้านผู้บริหารและครู จำนวน 4 ข้อ และด้านผู้ปกครอง/เครือข่ายผู้ปกครองรูปแบบ 4 ประสาน จำนวน 7 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. แบบวัดความพึงพอใจ

2.1 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความพึงพอใจ ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99)

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจาก แบบวัดความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ ดังนี้

คำตอบ	คะแนนข้อความ
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3

น้อย	2
น้อยที่สุด	1

โดยวิเคราะห์ค่าร้อยละ (Parentages) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard) เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
0.00-1.50	น้อยที่สุด

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือ เพื่อกำหนดขอบเขต แนวทางการออกแบบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีสร้างแบบประเมินโครงการ ด้านบริบท ปัจจัย กระบวนการ และ ผลผลิตตามวิธีการประเมินแบบ CIPP Model
3. สร้างกรอบแนวคิดในการประเมินให้ครอบคลุมเนื้อหาที่จะประเมิน
4. กำหนดรูปแบบของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกข้อมูลผลการประเมินคุณลักษณะและผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. สร้างข้อคำถามในแบบประเมินให้ครอบคลุมองค์ประกอบของการประเมินบริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต
6. นำแบบประเมินเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในด้านการวิจัยและการประเมินผลการศึกษา 5 ท่าน (รายชื่อแนะนำเสนอในภาคผนวก) เพื่อกำหนดหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item Objective Congruence) ซึ่งคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ปรับข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
7. นำแบบประเมินฉบับปรับปรุงไปทดลองใช้กับบุคลากรในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ซึ่งไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากร จำนวน 20 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทั้งฉบับด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (– Coefficient) ตามวิธีการ

ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของ แบบประเมินโครงการด้านบริบท เท่ากับ 0.93 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโครงการด้านปัจจัย เท่ากับ 0.91 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโครงการด้านกระบวนการ เท่ากับ 0.99 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโครงการด้านผลผลิต เท่ากับ 0.98 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเพียงพอสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเองตามขั้นตอนวิธีการ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลแบบประเมินบริบท ผู้รายงานประสานความร่วมมือกับประชากรตอบแบบประเมิน และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบประเมินคืน จำนวน 5 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100
2. ข้อมูลแบบประเมินปัจจัย ผู้รายงานประสานความร่วมมือกับประชากรตอบแบบประเมิน และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบประเมินคืน จำนวน 3 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100
3. ข้อมูลแบบประเมินกระบวนการ ผู้รายงานประสานความร่วมมือกับประชากรตอบแบบประเมิน และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบประเมินคืน จำนวน 64 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100
4. ข้อมูลจากแบบประเมินผลผลิตโครงการ ผู้รายงานประสานความร่วมมือกับประชากรตอบแบบประเมิน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบประเมินคืน จำนวน 100 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการจัดทำคู่มือ ผู้รายงานดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการประเมินในส่วนที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มาวิเคราะห์ ทำการตรวจให้คะแนนและแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ในส่วนที่เป็นมาตราส่วน 5 ระดับ เป็นข้อมูลความคิดเห็นต่อโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียน อุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการจัดทำคู่มือ ทั้ง 4 ด้าน คือ บริบท ปัจจัย กระบวนการและผลผลิต ต่อการดำเนินงานโครงการ กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย สำหรับสรุปผลการประเมินตามประเด็นการประเมินโดยได้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนเต็มไว้ 2, 3, 4, 5, 8, 10, 12, 20, 40 และ 100 คะแนน (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2554 : 148-153) ซึ่งแปลความหมาย ดังนี้

กำหนดเกณฑ์การผ่านอยู่ในระดับ 4 ได้ผลในระดับมากขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

5. เกณฑ์การประเมินการใช้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนเต็มไว้ 8 คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 คือ ช่วงคะแนน 7.20-8.00 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมากที่สุด

ระดับ 4 คือ ช่วงคะแนน 6.00-7.19 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมาก

ระดับ 3 คือ ช่วงคะแนน 4.80-5.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลปานกลาง

ระดับ 2 คือ ช่วงคะแนน 4.00-4.79 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อย

ระดับ 1 คือ ช่วงคะแนน 0.00-3.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การผ่านอยู่ในระดับ 4 ได้ผลในระดับมากขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

6. เกณฑ์การประเมินการใช้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนเต็มไว้ 10 คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 คือ ช่วงคะแนน 9.00-10.00 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมากที่สุด

ระดับ 4 คือ ช่วงคะแนน 7.50-8.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมาก

ระดับ 3 คือ ช่วงคะแนน 6.00-7.49 หมายถึง ดำเนินการได้ผลปานกลาง

ระดับ 2 คือ ช่วงคะแนน 5.00-5.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อย

ระดับ 1 คือ ช่วงคะแนน 0.00-4.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การผ่านอยู่ในระดับ 4 ได้ผลในระดับมากขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

7. เกณฑ์การประเมินการใช้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนเต็มไว้ 12 คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 คือ ช่วงคะแนน 10.80-12.00 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมากที่สุด

ระดับ 4 คือ ช่วงคะแนน 9.00-10.79 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมาก

ระดับ 3 คือ ช่วงคะแนน 7.20-8.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลปานกลาง

ระดับ 2 คือ ช่วงคะแนน 6.00-7.19 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อย

ระดับ 1 คือ ช่วงคะแนน 0.00-5.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การผ่านอยู่ในระดับ 4 ได้ผลในระดับมากขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

8. เกณฑ์การประเมินการใช้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนเต็มไว้ 20 คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 คือ ช่วงคะแนน 18.00-20.00 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมากที่สุด

ระดับ 4 คือ ช่วงคะแนน 15.00 -17.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมาก

ระดับ 3 คือ ช่วงคะแนน 12.00-14.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลปานกลาง

ระดับ 2 คือ ช่วงคะแนน 10.00-11.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อย

ระดับ 1 คือ ช่วงคะแนน 0.00-9.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อยที่สุด
กำหนดเกณฑ์การผ่านอยู่ในระดับ 4 ได้ผลในระดับมากขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

9. เกณฑ์การประเมินการใช้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนเต็มไว้ 40 คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 คือ ช่วงคะแนน 36.00-40.00 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมากที่สุด

ระดับ 4 คือ ช่วงคะแนน 30.00-35.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมาก

ระดับ 3 คือ ช่วงคะแนน 24.00-29.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลปานกลาง

ระดับ 2 คือ ช่วงคะแนน 20.00-23.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อย

ระดับ 1 คือ ช่วงคะแนน 0.00-19.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การผ่านอยู่ในระดับ 4 ได้ผลในระดับมากขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

10. เกณฑ์การประเมินการใช้คะแนนตามน้ำหนักใช้คะแนนเต็มไว้ 100 คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 คือ ช่วงคะแนน 90.00-100 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมากที่สุด

ระดับ 4 คือ ช่วงคะแนน 75.00-89.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลมาก

ระดับ 3 คือ ช่วงคะแนน 60.00-74.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลปานกลาง

ระดับ 2 คือ ช่วงคะแนน 50.00-59.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อย

ระดับ 1 คือ ช่วงคะแนน 0.00-49.99 หมายถึง ดำเนินการได้ผลน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การผ่านอยู่ในระดับ 4 ได้ผลในระดับมากขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ ดังนี้

การวิเคราะห์ผลการประเมินและความคิดเห็นโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean : μ)

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : σ)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ใช้สถิติ ดังนี้

2.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบประเมิน

โครงการเป็นรายข้อ ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์ค่า IOC (Item Objective Congruence)

2.2 การหาความเชื่อมั่นของแบบประเมินโครงการ ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา

(α - Coefficient) ของ Cronbach

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ผู้รายงานใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ตามแนวคิดของDaniel L. Stufflebeam et.al และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริบท

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านปัจจัย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านกระบวนการ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านผลผลิต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม

ตอนที่ 1 การประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริบท

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริบท ตามตัวชี้วัด ดังแสดงในตารางที่ 4.1-4.3

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริบท ตามตัวชี้วัดความต้องการและความจำเป็นของโครงการ

ที่	รายการ	ผลการวัด		ระดับคุณภาพ	เกณฑ์	ผลการประเมิน
		μ	σ			
1	โครงการสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2545	5.00	0.00	มากที่สุด	-	-
2	โครงการสนองต่อแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2560-2564	5.00	0.00	มากที่สุด	-	-
3	โครงการสนองต่อนโยบายของรัฐบาล	5.00	0.00	มากที่สุด	-	-
4	โครงการสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ	4.78	0.44	มาก	-	-
5	โครงการสนองต่อนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.44	0.53	มากที่สุด	-	-
6	โครงการสนองต่อนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	5.00	0.00	มากที่สุด	-	-
7	โครงการสนองต่อทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล	5.00	0.00	มากที่สุด	-	-
8	โครงการสนองต่อวิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล	5.00	0.00	มากที่สุด	-	-
รวม		4.89	0.12	มากที่สุด	$\mu \geq 3.51$ $\sigma < 1.00$	ผ่าน

จากตารางที่ 4.1 ผลการประเมินบริบทของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ตามตัวชี้วัดความต้องการและความจำเป็นของโครงการ โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.89$, $\sigma=0.12$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรก คือ โครงการสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โครงการสนองต่อแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2560-2564 โครงการสนองต่อนโยบายของรัฐบาล โครงการสนองต่อนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โครงการสนองต่อทิศทางการดำเนินงาน ของโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล โครงการสนองต่อวิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=5.00$, $\sigma=0.00$) รองลงมา โครงการสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ คือ ($\mu=4.78$, $\sigma=0.44$) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โครงการสนองต่อนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.44$, $\sigma=0.53$)

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูลจังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริบท ตามตัวชี้วัดความเป็นไปได้ของโครงการ

ที่	รายการ	ผลการวัด		ระดับคุณภาพ	เกณฑ์	ผลการประเมิน
		μ	σ			
1	หลักการและเหตุผลมีความเป็นไปได้	4.78	0.44	มากที่สุด	-	-
2	วัตถุประสงค์ของโครงการมีความเป็นไปได้	4.78	0.44	มากที่สุด	-	-
3	เป้าหมายของโครงการมีความเป็นไปได้	4.78	0.44	มากที่สุด	-	-
4	กิจกรรมของโครงการมีความเป็นไปได้	4.78	0.44	มากที่สุด	-	-
5	ขั้นตอนของโครงการมีความเป็นไปได้	4.78	0.44	มากที่สุด	-	-
6	ประเมินผลของโครงการมีความเป็นไปได้	4.78	0.44	มากที่สุด	-	-
รวม		4.78	0.44	มากที่สุด	$\mu \geq 3.51$	ผ่าน
						$\sigma < 1.00$

จากตารางที่ 4.2 ผลการประเมินบริบทของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ตามตัวชี้วัดความเป็นไปได้ของโครงการ โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.78$, $\sigma=0.44$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ ทุกรายการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.78$, $\sigma=0.44$) คือ หลักการและเหตุผลมีความเป็นไปได้ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความเป็นไปได้ เป้าหมาย ของโครงการมีความเป็นไปได้ กิจกรรมของโครงการมีความเป็นไปได้ ขั้นตอนของโครงการ มีความเป็นไปได้ และการประเมินผลของโครงการมีความเป็นไปได้

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริบท

ตัวชี้วัด	น้ำหนัก	ผลการวัด เทียบกับ น้ำหนัก	เกณฑ์ผ่าน ตามน้ำหนัก	ระดับ/ ความหมาย ของผลการวัด เทียบกับ น้ำหนัก	ผลการ ประเมิน
1. ความต้องการและความจำเป็นของโครงการ	5	$4.89 \div 5$ $\times 5 = 4.89$	≥ 3.75	5/มากที่สุด	ผ่าน
2. ความเป็นไปได้ของโครงการ	5	$4.78 \div 5$ $\times 5 = 4.78$	≥ 3.75	5/มากที่สุด	ผ่าน
รวม 2 ตัวชี้วัด	10	9.67	≥ 7.50	5/มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 4.3 ผลการประเมินบริบทของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าอยู่ในระดับ 5 หรือระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้คะแนนรวม 9.67 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และเมื่อพิจารณา ผลการประเมินแต่ละตัวชี้วัดทั้ง 2 ตัวชี้วัด ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านปัจจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านปัจจัยตามตัวชี้วัด ดังแสดงในตารางที่ 4.4-4.6

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านปัจจัย ตามตัวชี้วัดความต้องการและความพร้อมของทรัพยากร

ที่	รายการ	ผลการวัด		ระดับคุณภาพ	เกณฑ์	ผลการประเมิน
		μ	σ			
1	ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล มอบหมายภารกิจโครงการให้กับผู้เกี่ยวข้อง	4.91	0.30	มากที่สุด	-	-
2	ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล สนับสนุนให้ทุกฝ่ายดำเนินกิจกรรมโครงการ	4.91	0.30	มากที่สุด	-	-
3	รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล เข้าใจในการดำเนินโครงการ	4.64	0.50	มากที่สุด	-	-
4	หน่วยงานเครือข่ายเข้าใจในการดำเนินโครงการ	4.62	0.40	มากที่สุด	-	-
5	ผู้รับผิดชอบโครงการเข้าใจในการดำเนินงาน	4.73	0.47	มากที่สุด	-	-
6	ผู้รับผิดชอบโครงการสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ	4.73	0.47	มากที่สุด	-	-
7	วัสดุ อุปกรณ์พร้อมใช้งานตามกิจกรรมโครงการ	4.36	0.67	มาก	-	-
8	วัสดุ อุปกรณ์เพียงพอตามกิจกรรมโครงการ	4.36	0.67	มาก	-	-
9	งบประมาณเพียงพอต่อการดำเนินงานโครงการ	4.27	0.65	มาก	-	-
10	คู่มือการดำเนินงานโครงการมีความชัดเจน	4.36	0.50	มาก	-	-
11	ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินโครงการเป็นปัจจุบันและพร้อมใช้งาน	4.64	0.50	มากที่สุด	-	-
รวม		4.61	0.34	มากที่สุด	$\mu \geq 3.51$ $\sigma < 1.00$	ผ่าน

จากตารางที่ 4.4 ผลการประเมินปัจจัยของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ตามตัวชี้วัดความพร้อมของทรัพยากร โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.61$, $\sigma=0.34$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรก คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูลมอบหมายภารกิจโครงการให้กับผู้เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล สนับสนุนให้ทุกฝ่ายดำเนินกิจกรรมโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.91$, $\sigma=0.30$) รองลงมา คือ หน่วยงานเครือข่ายเข้าใจในการดำเนินงานโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.82$, $\sigma=0.40$) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ งบประมาณเพียงพอต่อการดำเนินงานโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.27$, $\sigma=0.65$)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูลจังหวัดอุบลราชธานี ด้านปัจจัย ตามตัวชี้วัดการจัดการทรัพยากร

ที่	รายการ	ผลการวัด		ระดับคุณภาพ	เกณฑ์	ผลการประเมิน
		μ	σ			
1	กำหนดกลุ่มผู้เกี่ยวข้องได้ชัดเจน	4.73	0.47	มากที่สุด	-	-
2	ประสานความร่วมมือในการดำเนินงานกับผู้เกี่ยวข้อง	4.55	0.52	มาก	-	-
3	กำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรมในโครงการได้ชัดเจน	4.73	0.47	มากที่สุด	-	-
4	กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม	4.64	0.50	มากที่สุด	-	-
5	กำหนดวิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ได้อย่างเหมาะสม	4.45	0.69	มาก	-	-
6	กำหนดวิธีการใช้งบประมาณได้ถูกต้อง	4.36	0.67	มาก	-	-
รวม		4.78	0.44	มากที่สุด	$\mu \geq 3.51$ $\sigma < 1.00$	ผ่าน

จากตารางที่ 4.5 ผลการประเมินปัจจัยของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ตามตัวชี้วัดการจัดการทรัพยากร โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.58$, $\sigma=0.47$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรก คือ กำหนดกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ได้ชัดเจน และกำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรมในโครงการได้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.73$, $\sigma=0.47$) รองลงมา คือ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน ได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.64$, $\sigma=0.50$) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำหนดวิธีการใช้งบประมาณได้ถูกต้อง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.36$, $\sigma=0.67$)

ตารางที่ 4.6 แสดงผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านปัจจัย

ตัวชี้วัด	น้ำหนัก	ผลการวัดเทียบกับน้ำหนัก	เกณฑ์ผ่านตามน้ำหนัก	ระดับ/ความหมายของผลการวัดเทียบกับน้ำหนัก	ผลการประเมิน
1. ความพร้อมของทรัพยากร	5	$4.61 \div 5$ $\times 5 = 4.61$	≥ 3.75	5/มากที่สุด	ผ่าน
2. การจัดการทรัพยากร	5	$4.58 \div 5$ $\times 5 = 4.58$	≥ 3.75	5/มากที่สุด	ผ่าน
รวม 2 ตัวชี้วัด	10	9.19	≥ 7.50	5/มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 4.6 ผลการประเมินปัจจัยของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าอยู่ในระดับ 5 หรือระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้คะแนนรวม 9.19 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และเมื่อพิจารณา ผลการประเมินแต่ละตัวชี้วัดทั้ง 2 ตัวชี้วัด ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านกระบวนการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านกระบวนการ ตามตัวชี้วัด ดังแสดงในตารางที่ 4.7-4.11

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านกระบวนการ ตามตัวชี้วัดการจัดทำคู่มือ

ที่	รายการ	ผลการวัด		ระดับคุณภาพ	เกณฑ์	ผลการประเมิน
		μ	σ			
1	การจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล	4.36	0.67	มาก	-	-
2	การจัดทำแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล	4.73	0.47	มากที่สุด	-	-
3	จัดทำแนวทางพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.64	0.50	มากที่สุด	-	-
4	การสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในแนวทางการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.73	0.47	มากที่สุด	-	-
5	การจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.82	0.40	มากที่สุด	-	-

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ที่	รายการ	ผลการวัด		ระดับ คุณภาพ	เกณฑ์	ผลการ ประเมิน
		μ	σ			
6	การจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและ แก้ไขปัญหาด้านการล่วงละเมิดทางเพศ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา	4.64	0.50	มากที่สุด	-	-
7	การจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและ แก้ไขปัญหาด้านอุบัติเหตุสำหรับนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.73	0.47	มากที่สุด	-	-
8	การจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและ แก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา	4.73	0.47	มากที่สุด	-	-
9	การกำหนดให้ดำเนินงานตามแนวทาง พัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่ บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัด อุบลราชธานี	4.36	0.50	มาก	-	-
รวม		4.63	0.49	มากที่สุด	$\mu \geq 3.51$ $\sigma < 1.00$	ผ่าน

จากตารางที่ 4.7 ผลการประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัด
อุบลราชธานี ตามตัวชี้วัดการจัดทำคู่มือ โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด
($\mu=4.63$, $\sigma=0.49$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ รายการที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรก คือ การจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติด
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.82$,
 $\sigma=0.40$) รองลงมาคือ การจัดทำแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล การสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในแนวทางการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านอุบัติเหตุสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และการจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.73$, $\sigma=0.47$) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล และการกำหนดให้ดำเนินงานตามแนวทาง พัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.36$, $\sigma=0.50$)

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านกระบวนการ การประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายรูปแบบ 4 ประสาน

ที่	รายการ	ผลการวัด		ระดับคุณภาพ	เกณฑ์	ผลการประเมิน
		μ	σ			
1	จัดประชุมให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการดูแล/สิทธิประโยชน์ของคนพิการ	4.64	0.61	มากที่สุด	-	-
2	ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน 4 ประสาน	4.34	0.60	มาก	-	-
3	จัดทำฐานข้อมูลนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้เป็นปัจจุบัน	4.73	0.44	มากที่สุด	-	-
4	ประสานวิทยากรในท้องถิ่นและชุมชนในเขตพื้นที่บริการ	4.36	0.62	มาก	-	-
5	ส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ	4.73	0.44	มากที่สุด	-	-
รวม		4.56	0.59	มากที่สุด	$\mu \geq 3.51$ $\sigma < 1.00$	ผ่าน

จากตารางที่ 4.8 ผลการประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ตามตัวชี้วัดการประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายรูปแบบ 4 ประสาน โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.56$, $\sigma=0.59$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรก คือ จัดประชุมให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการดูแล/สิทธิประโยชน์ของคนพิการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.64$, $\sigma=0.61$) รองลงมาคือ จัดทำฐานข้อมูลนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้เป็นปัจจุบัน และส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.73$, $\sigma=0.44$) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน 4 ประสาน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.36$, $\sigma=0.62$)

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านกระบวนการ การเยี่ยมบ้านนักเรียน ที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่บริการ 5 จังหวัด

	รายการ	ผลการวัด		ระดับคุณภาพ	เกณฑ์	ผลการประเมิน
		μ	σ			
1	นำฐานข้อมูลนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากงานทะเบียนวัดผล	4.78	0.43	มากที่สุด	-	-
2	ครูประจำชั้นแจ้งผู้ปกครองล่วงหน้าและมีความพร้อมในการเตรียมเอกสาร	4.56	0.51	มากที่สุด	-	-
3	จัดทำปฏิทินการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน กำหนดวัน เวลา ให้ชัดเจน	4.61	0.35	มากที่สุด	-	-
4	มีการประสานหน่วยงานเครือข่าย (การศึกษา สาธารณสุข พัฒนาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ปฏิบัติงานร่วมกัน	4.53	0.62	มากที่สุด	-	-
5	มีการสรุปผลการเยี่ยมบ้านนักเรียน และติดตามผลการเยี่ยมบ้านนักเรียน ในกรณีที่มีการส่งต่อ	4.43	0.45	มาก	-	-
รวม		4.58	0.49	มากที่สุด	$\mu \geq 3.51$ $\sigma < 1.00$	ผ่าน

จากตารางที่ 4.9 ผลการประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกุลจังหวัดอุบลราชธานี ตามตัวชี้วัดการเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีภูมิสำเนาในเขตพื้นที่บริการ 5 จังหวัด โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.58$, $\sigma=0.49$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรก คือ นำฐานข้อมูลนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากงานทะเบียนวัดผล มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.78$, $\sigma=0.43$) รองลงมาคือ จัดทำปฏิทินการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน กำหนดวัน เวลา ให้ชัดเจน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.61$, $\sigma=0.35$) และครูประจำชั้นแจ้งผู้ปกครองล่วงหน้าและมีความพร้อมในการเตรียมเอกสาร มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.56$, $\sigma=0.51$) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการสรุปผลการเยี่ยมบ้านนักเรียน และติดตามผลการเยี่ยมบ้านนักเรียนในกรณีที่มีการส่งต่อ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.43$, $\sigma=0.45$)

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกุล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านกระบวนการ การเผยแพร่ข้อมูล

ที่	รายการ	ผลการวัด		ระดับคุณภาพ	เกณฑ์	ผลการประเมิน
		μ	σ			
1	เป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านการดูแลนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	4.62	0.45	มากที่สุด	-	-
2	ให้ความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มาศึกษาดูงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนอุบลปัญญานุกุล	4.73	0.50	มากที่สุด	-	-
3	ให้ความรู้แก่ครู บุคลากรในโรงเรียนผ่านกระบวนการ PLC เมื่อนักเรียนมีปัญหา ก่อนการส่งต่อ	4.73	0.50	มากที่สุด	-	-

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ที่	รายการ	ผลการวัด		ระดับ คุณภาพ	เกณฑ์	ผลการ ประเมิน
		μ	σ			
4	นำเสนอ เผยแพร่ผลงานในการประกวด รางวัล OBEC AWARD ปี 2561 ด้านระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาผ่านกระบวนการ PLC โดยใช้ คู่มือ 4 ด้าน	4.82	0.51	มากที่สุด	-	-
รวม		4.73	0.49	มากที่สุด	$\mu \geq 3.51$ $\sigma < 1.00$	ผ่าน

จากตารางที่ 4.10 ผลการประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ตามตัวชี้วัด การเผยแพร่ข้อมูล โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.73$, $\sigma=0.49$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรก คือ นำเสนอผลงาน เผยแพร่ผลงานในการประกวดรางวัล OBEC AWARD ปี 2561 ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาผ่านกระบวนการ PLC โดยใช้คู่มือ 4 ด้าน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.82$, $\sigma=0.51$) รองลงมาคือ ให้ความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มาศึกษาดูงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล และให้ความรู้แก่ครู บุคลากรในโรงเรียนผ่านกระบวนการ PLC เมื่อนักเรียนมีปัญหา ก่อนการส่งต่อ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.73$, $\sigma=0.50$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านกระบวนการ

ตัวชี้วัด	น้ำหนัก	ผลการวัด เทียบกับ น้ำหนัก	เกณฑ์ผ่าน ตามน้ำหนัก	ระดับ/ ความหมาย ของผลการวัด เทียบกับ น้ำหนัก	ผลการ ประเมิน
1.การพัฒนาเครือข่ายระบบช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล การจัดทำคู่มือ	10	$4.63 \div 5$ $\times 10 = 9.26$	≥ 7.50	5/มากที่สุด	ผ่าน
2.การพัฒนาเครือข่ายระบบช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล การประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายรูปแบบ	10	$4.56 \div 5$ $\times 10 = 9.12$	≥ 7.50	5/มากที่สุด	ผ่าน
4 ประสาน					
3. การพัฒนาเครือข่ายระบบช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล การเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีภูมิลำเนาโนเขตพื้นที่บริการ 5 จังหวัด	10	$4.58 \div 5$ $\times 10 = 9.16$	≥ 7.50	5/มากที่สุด	ผ่าน

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	น้ำหนัก	ผลการวัด เทียบกับ น้ำหนัก	เกณฑ์ผ่าน ตามน้ำหนัก	ระดับ/ ความหมาย ของผลการวัด เทียบกับ น้ำหนัก	ผลการ ประเมิน
4. นำเสนอ เผยแพร่ผลงานใน การประกวดรางวัล OBEC AWARD ปี 2561 ด้านระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา ผ่านกระบวนการ PLC โดย ใช้คู่มือ 4 ด้าน	10	$4.73 \div 5$ $\times 10 = 9.46$	≥ 7.50	5/มากที่สุด	ผ่าน
รวม 4 ตัวชี้วัด	40	37.37	≥ 30.0	5/มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 4.11 ผลการประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อยู่ในระดับ 5 หรือระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้คะแนนรวม 37.37 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และเมื่อพิจารณา ผลการประเมินแต่ละตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัวชี้วัด ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านผลผลิต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านผลผลิตตามตัวชี้วัด ดังแสดงในตารางที่ 4.12-4.15

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่าย
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการ
โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านผลผลิต ประเด็นด้านนักเรียน

ที่	รายการ	ผลการวัด		ระดับ คุณภาพ	เกณฑ์	ผลการ ประเมิน
		μ	σ			
1	นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 80 ได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับศักยภาพ	4.73	0.67	มากที่สุด	-	-
2	นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการเตรียมพร้อมสำหรับการส่งต่อหรือการเปลี่ยนผ่านคืนสู่สังคม	4.64	0.47	มากที่สุด	-	-
3	นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 80 ได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและมีระบบป้องกันมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดและอบายมุขในชุมชนของตน	4.82	0.50	มากที่สุด	-	-
รวม		4.73	0.54	มากที่สุด	$\mu \geq 3.51$ $\sigma < 1.00$	ผ่าน

จากตารางที่ 4.12 ผลการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ประเด็นด้านนักเรียน โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.73$, $\sigma=0.54$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน คือ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 80 ได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและมีระบบป้องกันมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดและอบายมุขในชุมชนของตน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.82$, $\sigma=0.50$) รองลงมาคือ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 80 ได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับศักยภาพ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.73$, $\sigma=0.67$) และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการเตรียมพร้อมสำหรับการส่งต่อหรือการเปลี่ยนผ่านคืนสู่สังคม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.64$, $\sigma=0.47$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่าย
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียน
อุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านผลผลิต ประเด็นด้านผู้บริหารครูบุคลากร

ที่	รายการ	ผลการวัด		ระดับ คุณภาพ	เกณฑ์	ผลการ ประเมิน
		μ	σ			
1	ผู้บริหาร ครู บุคลากร มีความรู้ ความเข้าใจ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญามากขึ้น	4.64	0.61	มากที่สุด	-	-
2	ผู้บริหาร ครู บุคลากร ตระหนักและเอาใจใส่ นักเรียนที่ตนเองรับผิดชอบมากขึ้น	4.34	0.60	มาก	-	-
3	ผู้บริหาร ครู บุคลากร มีความรู้เกี่ยวกับ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) สามารถ นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้	4.73	0.44	มากที่สุด	-	-
4	ครู ได้พัฒนาตนเองเป็นครูมืออาชีพ มีการ ทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำ	4.52	0.51	มากที่สุด	-	-
รวม		4.56	0.54	มากที่สุด	$\mu \geq 3.51$	ผ่าน
						$\sigma < 1.00$

จากตารางที่ 4.13 ผลการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัด
อุบลราชธานี ด้านผู้บริหาร ครู บุคลากร โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด
($\mu=4.56$, $\sigma=0.54$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ รายการที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหาร ครู บุคลากร มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC)
สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.73$,
 $\sigma=0.44$) รองลงมาคือ ผู้บริหาร ครู บุคลากร มีความรู้ ความเข้าใจ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญามากขึ้น มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.64$, $\sigma=0.61$) และ
รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหาร ครู บุคลากร ตระหนักและเอาใจใส่นักเรียนที่ตนเองรับผิดชอบ
มากขึ้น มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.34$, $\sigma=0.60$)

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่าย
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการ
โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านผลผลิต ประเด็นผู้ปกครอง/
เครือข่าย 4 ประสาน

	รายการ	ผลการวัด		ระดับ คุณภาพ	เกณฑ์	ผลการ ประเมิน
		μ	σ			
1	ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลทุกด้าน ของ นักเรียน เช่น การเจ็บป่วย โรคประจำตัว ประวัติการรักษา	4.78	0.43	มากที่สุด	-	-
2	มีสัมพันธภาพที่ดีต่อครูประจำชั้น/โรงเรียน	4.56	0.51	มากที่สุด	-	-
3	มีความเข้าใจและยอมรับบุตรหลานของ ตนเองมากขึ้น	4.61	0.35	มากที่สุด	-	-
4	มีการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกัน	4.53	0.62	มากที่สุด	-	-
5	มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา	4.43	0.45	มาก	-	-
6	เป็นกลไกในการขับเคลื่อน ส่งผลให้ผู้ปกครอง และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้รับสิทธิประโยชน์	4.73	0.41	มากที่สุด	-	-
7	แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานร่วมกัน ส่งผลให้ มีเครือข่ายที่เข้มแข็งและยั่งยืน	4.53	0.62	มากที่สุด	-	-
รวม		4.59	0.52	มากที่สุด	$\mu \geq 3.51$ $\sigma < 1.00$	ผ่าน

จากตารางที่ 4.14 ผลการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัด
อุบลราชธานี ประเด็นด้านผู้ปกครอง/เครือข่าย 4 ประสาน โดยภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่
ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.59$, $\sigma=0.52$) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละ
รายการ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรก คือ ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลทุกด้าน
ของนักเรียน เช่น การเจ็บป่วย โรคประจำตัว ประวัติการรักษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

($\mu=4.78$, $\sigma=0.43$) รองลงมาคือ เป็นกลไกในการขับเคลื่อน ส่งผลให้ผู้ปกครองและนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับสิทธิประโยชน์ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.73$, $\sigma=0.41$) และมีความเข้าใจและยอมรับบุตรหลานของตนเองมากขึ้น มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.61$, $\sigma=0.35$) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.43$, $\sigma=0.45$)

ตารางที่ 4.15 แสดงผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านผลผลิต

ตัวชี้วัด	น้ำหนัก	ผลการวัด เทียบกับ น้ำหนัก	เกณฑ์ผ่าน ตามน้ำหนัก	ระดับ/ ความหมาย ของผลการวัด เทียบกับ น้ำหนัก	ผลการ ประเมิน
1.การพัฒนาเครือข่ายระบบช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ด้านนักเรียน	20	$4.73 \div 5$ $\times 20 = 18.92$	≥ 15.0	5/มากที่สุด	ผ่าน
2.การพัฒนาเครือข่ายระบบช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ด้านผู้บริหาร ครู บุคลากร	10	$4.56 \div 5$ $\times 10 = 9.12$	≥ 7.50	5/มากที่สุด	ผ่าน

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	น้ำหนัก	ผลการวัด เทียบกับ น้ำหนัก	เกณฑ์ผ่าน ตามน้ำหนัก	ระดับ/ ความหมาย ของผลการวัด เทียบกับ น้ำหนัก	ผลการ ประเมิน
3. การพัฒนาเครือข่ายระบบ ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญาในเขต พื้นที่บริการโรงเรียน อุบลปัญญานุกูล ด้านผู้ปกครอง/เครือข่าย รูปแบบ 4 ประสาน	10	$4.54 \div 5$ $\times 10 = 9.08$	≥ 7.50	5/มากที่สุด	ผ่าน
รวม 3 ตัวชี้วัด	40	37.12	≥ 30.0	5/มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 4.15 ผลการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อยู่ในระดับ 5 หรือระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้คะแนนรวม 37.12 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และเมื่อพิจารณา ผลการประเมินแต่ละตัวชี้วัดทั้ง 3 ด้าน ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวม ดังแสดงในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวม

ประเด็นการประเมิน/ตัวชี้วัด	น้ำหนัก %	คะแนนการ ประเมิน	แปลผล	ผลการ ประเมิน
บริบทโครงการ				
1. ความต้องการและความจำเป็นของโครงการ	5	4.89	มากที่สุด	ผ่าน
2. ความเป็นไปได้ของโครงการ	5	4.78	มากที่สุด	ผ่าน
รวม 2 ตัวชี้วัด	10	9.67	มากที่สุด	ผ่าน
ปัจจัยโครงการ				
1. ความพร้อมของทรัพยากร	5	4.61	มากที่สุด	ผ่าน
2. การจัดการทรัพยากร	5	4.58	มากที่สุด	ผ่าน
รวม 2 ตัวชี้วัด	10	9.19	มากที่สุด	ผ่าน
กระบวนการโครงการ				
1. การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ประเด็นการจัดทำคู่มือ	10	9.26	มากที่สุด	ผ่าน
2. การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ประเด็น การประชุมเพื่อพัฒนาเครือข่ายรูปแบบ 4 ประสาน	10	9.12	มากที่สุด	ผ่าน
3. การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ประเด็นการเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีภูมิสำเนาในเขตพื้นที่บริการ 5 จังหวัด	10	9.16	มากที่สุด	ผ่าน

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน/ตัวชี้วัด	น้ำหนัก %	คะแนนการ ประเมิน	แปลผล	ผลการ ประเมิน
4. นำเสนอ เผยแพร่ผลงานในการประกวด รางวัล OBEC AWARD ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาผ่าน กระบวนการ PLC โดย ใช้คู่มือ 4 ด้าน	10	9.46	มากที่สุด	ผ่าน
รวม 4 ตัวชี้วัด	40	37.37	มากที่สุด	ผ่าน
ผลผลิตโครงการ				
1. . การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่ บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ด้านนักเรียน	20	18.92	มากที่สุด	ผ่าน
2. . การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่ บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ด้านผู้บริหาร ครู บุคลากร	10	9.12	มากที่สุด	ผ่าน
3. . การพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่ บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ด้านผู้ปกครอง เครือข่ายรูปแบบ 4 ประสาน	10	9.08	มากที่สุด	ผ่าน
รวม 3 ตัวชี้วัด	40	37.12	มากที่สุด	ผ่าน
รวมตัวชี้วัดทั้งหมด 11 ตัวชี้วัด	100	93.35	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 4.16 ผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้คะแนนรวม 93.35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และเมื่อพิจารณารายละเอียดของการประเมิน ผลการประเมินทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ผ่านเกณฑ์การประเมิน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

การประเมินผลกระทบและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 4.17 การประเมินผลกระทบและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูลจังหวัดอุบลราชธานี

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับความพึงพอใจ
1. โครงการมีประโยชน์ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง	4.46	0.50	มาก
2. กิจกรรมของโครงการสามารถนำไปใช้ปรับใช้กับงาน อื่นๆและมีความเหมาะสมกับเวลาในการปฏิบัติงาน	4.38	0.49	มาก
3. ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ปฏิบัติกิจกรรม ตามโครงการกับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม	4.54	0.50	มากที่สุด
4. โครงการมีส่วนช่วยส่งเสริมนักเรียน จนสามารถ ปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้	4.17	0.63	มาก
5. เมื่อผู้ปกครองมาขอคำแนะนำ ครูสามารถให้คำแนะนำ แก่ผู้ปกครองในการดูแลนักเรียนได้	4.46	0.65	มาก
6. โครงการเอื้อในการติดตามนักเรียน และส่งเสริม พฤติกรรมอันเหมาะสมแก่นักเรียน	4.38	0.57	มาก
7. เครือข่ายมีแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน	4.33	0.56	มาก
8. โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพความเป็น จริงและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรม ที่หลากหลาย	4.33	0.56	มาก
9. ครูให้ความสำคัญต่อบทบาทและหน้าที่ของตนเอง มีสุขภาพจิตดี ให้ความเป็นกันเองแก่ผู้ปกครอง	4.62	0.64	มากที่สุด
10. ครูมีการออกเยี่ยมบ้านและพบปะกับผู้ปกครอง อย่างสม่ำเสมอ	4.29	0.46	มาก
โดยรวม	4.40	0.17	มาก

จากตารางที่ 4.17 พบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาเครือข่าย
 ดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
 จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณารายข้อ มีรายการประเมินอยู่
 ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ คือ ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ปฏิบัติกิจกรรมกับนักเรียนอย่าง
 เหมาะสม ($\bar{X} = 4.54$) และครูให้ความสำคัญต่อบทบาทและหน้าที่ของตนเองมีสุขภาพจิตดี ให้ความ
 เป็นกันเองแก่ผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.62$) ส่วนอีก 8 ข้อ มีการประเมินอยู่ในระดับมาก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อประเมินบริบทโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อประเมินปัจจัยโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อประเมินกระบวนการโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
4. เพื่อประเมินผลผลิตโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
5. เพื่อประเมินผลกระทบและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

สรุปผลการประเมินโครงการ

สรุปผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับ 5 หรือระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้คะแนนรวม 9.67 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และเมื่อพิจารณา ผลการประเมินแต่ละตัวชี้วัดทั้ง 2 ตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด
2. ผลการประเมินปัจจัยของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับ 5 หรือระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้คะแนนรวม 9.19 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และเมื่อพิจารณา ผลการประเมินแต่ละตัวชี้วัดทั้ง 2 ตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ 5 หรือระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้คะแนนรวม 37.37 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และเมื่อพิจารณา ผลการประเมินแต่ละตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ 5 หรือระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้คะแนนรวม 37.12 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และเมื่อพิจารณา ผลการประเมินแต่ละตัวชี้วัดทั้ง 3 ด้านผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด และมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้คะแนนรวม 93.35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และเมื่อพิจารณารายละเอียดของการประเมินผลการประเมินทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ผ่านเกณฑ์การประเมิน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูลจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณารายข้อ มีรายการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ คือ ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ปฏิบัติกิจกรรมกับนักเรียนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.54$) และครูให้ความสำคัญต่อบทบาทและหน้าที่ของตนเองมีสุขภาพจิตดี ให้ความเป็นกันเองแก่ผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.62$) ส่วนอีก 8 ข้อ มีการประเมินอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับปวรวิศา สิงห์อุดร (2556) ที่ได้วิจัยเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 56 มีผลการประเมินด้าน

บริบทอยู่ใน ระดับมากที่สุด และสายพิณ พุทธิสาร (2555) ที่ได้วิจัย เรื่องการประเมินโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนราชดำริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยมีผลการประเมินด้านบริบทอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประเด็นบริบทของโครงการ ที่มีตัวชี้วัด 2 ตัวชี้วัด คือ ความต้องการและความจำเป็นของโครงการ และความเป็นไปได้ของโครงการ ถือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จที่จะทำให้โครงการเกิดสัมฤทธิ์ผล ในเบื้องต้น ดังนั้น การประเมินโครงการสิ่งที่ควรพิจารณาเป็นอันดับแรก คือ มีความต้องการและความจำเป็นมากน้อยเพียงใดและมีความเป็นไปได้ของโครงการหรือไม่อย่างไร จึงเป็นเหตุผลสำคัญ ที่จะทำให้การประเมินโครงการเกิดผลสำเร็จ

2. ผลการประเมินปัจจัยของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการของสายพิณ พุทธิสาร (2555) ที่ได้ประเมินโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียน ราชดำริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 พบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัย และทรัพยากรของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ สารสนเทศและด้านระยะเวลาในการดำเนินงาน สอดคล้องกับผลการประเมินโครงการของสุพาสิตร์ สมเขาใหญ่ (2557) ที่ได้ศึกษาโครงการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านเขาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ด้านปัจจัยนำเข้าโครงการ พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านเขาทราย มีความพร้อมด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์และเอกสารประกอบโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีความพร้อม ในด้านบุคลากรที่มีประสบการณ์และความสามารถอย่างหลากหลาย มีการบริหารจัดการบุคลากร ให้ปฏิบัติงานได้ตรงตามภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้และสนับสนุนงบประมาณอย่างถูกต้องเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และแนวทางการดำเนินงานอย่างเพียงพอ

3. ผลการประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยมีแผนการดำเนินงาน มีแนวทาง การดำเนินงาน มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ มีการกำกับติดตามเป็นไปตามแผนที่กำหนด ตลอดจนมีการนำผลการกำกับติดตามไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 31-33) ที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการประกัน

คุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษา พ.ศ. 2553 โดยเน้นให้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามีการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนใน การสร้างความรู้ ความเข้าใจและร่วมดำเนินการวางระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของ สถานศึกษาให้เข้มแข็ง นิเทศ กำกับ ดูแล และส่งเสริมให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการ พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยการจัดทำฐานข้อมูลเครือข่าย องค์กรการศึกษา การจัดทำแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา การสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในแนวทางการพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน การนำระบบ PLC มาใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ส่งผลให้โรงเรียนอุบล ปัญญานุกูลได้รับรางวัล OBEC AWARD ในปีการศึกษา 2561 ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญาผ่านกระบวนการ PLC โดยใช้คู่มือ 4 ด้าน

5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูลจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณารายข้อ มีรายการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ คือ ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ปฏิบัติกิจกรรมกับนักเรียนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.54$) และ ครูให้ความสำคัญต่อบทบาทและหน้าที่ของตนเองมีสุขภาพจิตดี ให้ความเป็นกันเองแก่ผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.62$) ส่วนอีก 8 ข้อ มีการประเมินอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัด อุบลราชธานี เป็นโครงการที่มีการจัดทำแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในแนวทางการ พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การนำระบบ PLC มาใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้มีเครือข่ายผู้ปกครองแต่ละช่วงชั้น และจัดประชุมผู้ปกครองแยกเป็นแต่ละช่วงชั้น

1.2 จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุตรหลาน

1.3 พัฒนาเครือข่าย 4 ประสาน ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

1.4 ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ด้านจิตวิทยา ด้านการปรับพฤติกรรม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้กระบวนการ PLC อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ครูเป็นครูมืออาชีพ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานให้กับสถานศึกษาโดยทั่วไป

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบที่ส่งผลต่อการสร้างความตระหนักของบุคลากร ในโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ในการส่งเสริมการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กาญจนา ภาสุรพันธ์. (2544) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อสภาพแวดล้อมในวิทยาลัย
อาชีวศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 8. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- กมลรัตน์ ศรีวิเศษ. (2553) .การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วม
ระดับประถมศึกษาโดยใช้เรื่องราวทางสังคม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2544) .การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญา. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสามัญศึกษา. (2540). การศึกษาและวิเคราะห์สภาพจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- กรมสุขภาพจิต. (2544). ก้าวใหม่งานสุขภาพจิตโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สถาบันสุขภาพจิตเด็ก
และวัยรุ่น กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กาญจนา บุญเคน. (2554) .สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู
ที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553 ก.) ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา = Intellectual Disabilities.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553 ข.) การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฑามณี เสาระโส. (2560). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ตามแนวคิดจิตตปัญญา
ศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
กาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิจัยและ
ประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เชาว์ อินใย. (2553). การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 4 , 17.
- ณรงค์ โคตรเพ็ง. (2559) ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
จังหวัดกาฬสินธุ์” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2543). การประเมินผลงานฝึกอบรบ. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 15.
- ดารณี ศักดิ์ศิริผล และคณะ. (2555). ชุดฝึกอบรบ การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงศักดิ์ พิทักษ์. (2544) ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอนองหาร จังหวัดอุดรธานี.
รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีรากร มณีรัตน์. (2553). การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก ในโรงเรียนเรียนร่วม
ระดับประถมศึกษาโดยใช้เรื่องราวทางสังคม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ. (2556). การประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐาน
ทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นฤมล แสงพรหม. (2547) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ .
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องเศษส่วนและทศนิยม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ที่มีผลป้อนกลับแบบเฉลยคำตอบกับแบบอธิบายคำตอบ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นันทรัตน์ เกื้อหนุน. (2553) .การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาที่ส่งผล
ต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.
เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ปวีศา สิงห์อุดร. (2556). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 56. จังหวัดน่าน.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2539). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ราไทยเพรสจำกัด.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542) .การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (ฉบับปรับปรุงใหม่).
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แวนแก้ว.
- เผชญิ กิจระการ. (2533) การบริการศูนย์สื่อ : แนวปฏิบัติ. มหาสารคาม : ภาควิชาเทคโนโลยี
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- พรพิศ นามทอง. (2554). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 125.
ตอนที่ 28 ก. หน้าที่ 1 – 13. 5 กุมภาพันธ์ 2551.

- พิสนุ พงศ์ศรี. (2553). เทคนิควิธีประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์, 7, 68, 70-106.
- ภานุวัฒน์ ศรีแสง. (2558). การเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านกับโปรแกรมการสอนปกติที่มีต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2551). การประเมินโครงการแนวคิดและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 6, 93-95.
- รัตน์ บัสนันท์. (2540). การประเมินผลโครงการการวิจัยเชิงปริมาณ. กรุงเทพฯ: คอมแพคพรีน, 21.
- รักพงษ์ วงษ์ธานี. (2546) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความคงทนในการเรียนและความพึงพอใจ โดยการใช้โปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวิธีเรียนต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วารี ธีระจิตร. (2545). การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรียา นิยมธรรม. (2548). การเรียนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อแกรมมี
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2555) เทคนิคการประเมินโครงการ. นนทบุรี: จตุพรดีไซน์, 5, 37.
- สายพิน พุทธิสาร. (2555). การประเมินโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนราชดำริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 11.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา (2553). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุพาลิตร์ สมเขาใหญ่. (2557). การประเมินโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านเขาทราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. นครราชสีมา : เอกสารอัดสำเนา.
- สุรัชต์ ชาดะรักษ์. (2550). การดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550). การสอนที่ดีต้องนำความรู้มาเชื่อมโยงกับชีวิตจริงตลอดเวลา (2), การศึกษาไทย. 4(32) : 44 – 54 ; พฤษภาคม,
 อารมณ์ ใจเที่ยง. (2540) หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.

Acher. (1995). The Education Quality System : A Content Validation (Partnerships Organization Development), Dissertation Abstracts International. 56(1), 192-197.

American Psychiatric Association. (1994). Diagnostic and Statistical Manual Disorders. Washington DC : American Psychiatric Press.

Bugg, K. A. (2000). การประกันคุณภาพการศึกษาและการวางแผนพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน มลรัฐอิลลินอยส์. Dissertation Abstracts International, 61, (11).

Campbell, R.F., et al. (1976). Introduction to education administration. Boston: Allyn and Bacon.

Kirkpatrick, D.L. (1975). Evaluating Training Programs. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers, Inc.

Patricia, Broadfoot. (1994). Approach to Quality Assurance and Control in Other Countries. Paper present and the annual meeting of American Education Research Association.

Stake, R.E. (1967). The Countenance of Educational Evaluation. Teacher College Record, 68, 523-540.

Stufflebeam, D.L., et al. (1997). Educational Evaluation and Decision Making, Illinois : Peacock Publishers., Inc.

Tyler, R.W. (1959). Basic Principals of Curriculum and Instruction. Chicago : The University of Chicago Press, 110-125.

_____. (1986). Educational Evaluation : New Roles, New Means. Chicago : The University of Chicago Press, 135.

Wood, Douglas Aaron. (2005). Quality Assurance and Improvement Planning: A Middle-level principal Perspective on the Effectiveness of Improving Instructional Practice, Dissertation Abstracts International. 64(11): 3925-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษา ผลการประเมินโครงการพัฒนา
เครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียน
อุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

1. ดร.สมพร หวานเสร็จ	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง
วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
2. ดร.องอาจ จุ่มสีมา	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนลือคำหาญวารินชำราบ
วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
3. นายมีเกียรติ นาสมศรี	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
4. นางพรสวรรค์ วงศ์บุตรดี	ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
5. นางกัลยารัตน์ ภูงามทอง	ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี
วิทยฐานะเชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริหาร

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับการประเมิน 5 ระดับ ตามความเป็นจริง ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	ความต้องการจำเป็นของโครงการ					
	1)โครงการสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2545					
	2)โครงการสนองต่อแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2560-2564					
	3)โครงการสนองต่อนโยบายของรัฐบาล					
	4)โครงการสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ					
	5)โครงการสนองต่อนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน					
	6)โครงการสนองต่อนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ					
	7)โครงการสนองต่อทิศทางการดำเนินงาน ของโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี					
	8)โครงการสนองต่อวิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียน อุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี					
2	ความเป็นไปได้ของโครงการ					
	9)หลักการและเหตุผลมีความเป็นไปได้					
	10)วัตถุประสงค์ของโครงการมีความเป็นไปได้					
	11)เป้าหมายของโครงการมีความเป็นไปได้					
	12)กิจกรรมของโครงการมีความเป็นไปได้					
	13)ขั้นตอนของโครงการมีความเป็นไปได้					
	14)การประเมินผลของโครงการมีความเป็นไปได้					

สำหรับรองผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล

แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านปัจจัย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับการประเมิน 5 ระดับ ตามความเป็นจริง ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	ความพร้อมของทรัพยากร					
	1)ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล มอบหมายภารกิจโครงการให้กับผู้เกี่ยวข้อง					
	2)ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูลสนับสนุนให้ทุกฝ่ายดำเนินกิจกรรมโครงการ					
	3)รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูลเข้าใจในการดำเนินโครงการ					
	4)หน่วยงานเครือข่ายเข้าใจในการดำเนินโครงการ					
	5)ผู้รับผิดชอบโครงการเข้าใจในการดำเนินงาน					
	6)ผู้รับผิดชอบโครงการสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ					
	7)วัสดุ อุปกรณ์พร้อมใช้งานตามกิจกรรมโครงการ					
	8)วัสดุ อุปกรณ์เพียงพอตามกิจกรรมโครงการ					
	9)งบประมาณเพียงพอต่อการดำเนินงานโครงการ					
	10)วัตถุประสงค์ของโครงการมีความเป็นไปได้					
	11)คู่มือการดำเนินงานโครงการมีความชัดเจน					
	12)ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินโครงการ เป็นปัจจุบันและพร้อมใช้งาน					

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
2	การจัดการทรัพยากร					
	13)กำหนดกลุ่มผู้เกี่ยวข้องได้ชัดเจน					
	14)ประสานความร่วมมือในการดำเนินงานกับผู้เกี่ยวข้อง					
	15)กำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรมในโครงการได้ชัดเจน					
	16)กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม					
	17)กำหนดวิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ได้อย่างเหมาะสม					
	18)กำหนดวิธีการใช้งบประมาณได้ถูกต้อง					

สำหรับคุณครูและบุคลากรโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล

แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านกระบวนการ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย✓ ลงในช่องระดับการประเมิน 5 ระดับ ตามความเป็นจริง ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	การจัดทำคู่มือ					
	1)การจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล					
	2)การจัดทำแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับเครือข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล					
	3)จัดทำแนวทางพัฒนาเครือข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
	4)การสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในแนวทางการพัฒนาเครือข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
	5)การจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
	6)การจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการล่องละเมิดทางเพศสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
	7)การจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านอุบัติเหตุสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
	8)การจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	9)การกำหนดให้ดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาเครือข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี					
2	การประชุมพัฒนาเครือข่ายรูปแบบ 4 ประสาน					
	10)จัดประชุมให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการดูแล/สิทธิประโยชน์ของคนพิการ					
	11)ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน 4 ประสาน					
	12)จัดทำฐานข้อมูลนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้เป็นปัจจุบัน					
	13)ประสานวิทยากรในท้องถิ่นและชุมชนในเขตพื้นที่บริการ					
	14)ส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการทำงานตามโครงการ/กิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ					
3	การเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่บริการ 5 จังหวัด					
	15)นำฐานข้อมูลนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากงานทะเบียนวัดผล					
	16)ครูประจำชั้นแจ้งผู้ปกครองล่วงหน้าและมีความพร้อมในการเตรียมเอกสาร					
	17)จัดทำปฏิทินการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน กำหนดวัน เวลา ให้ชัดเจน					
	18)มีการประสานหน่วยงานเครือข่าย (การศึกษา สาธารณสุข พัฒนาสังคม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) ปฏิบัติงานร่วมกัน					
	19)มีการสรุปผลการเยี่ยมบ้านนักเรียนและติดตามผลการเยี่ยมบ้านนักเรียน ในกรณีที่มีการส่งต่อ					
4	การเผยแพร่ข้อมูล					
	20)เป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านการดูแลนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน					
	21)ให้ความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มาศึกษาดูงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน					

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	22)ให้ความรู้แก่ครู บุคลากรในโรงเรียนผ่านกระบวนการ PLC เมื่อนักเรียนมีปัญหาก่อนการส่งต่อ					
	23)นำเสนอ เผยแพร่ผลงานในการประกวด รางวัล OBEC AWARD ปี 2561 ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาผ่านกระบวนการ PLC โดยใช้คู่มือ 4 ด้าน					

แบบประเมินโครงการพัฒนาเครือข่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านผลผลิต

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมิน 5 ระดับ ตามความเป็นจริง ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีผลการดำเนินการรายการนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	ประเด็นด้านนักเรียน					
	1)นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 80 ได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับศักยภาพ					
	2)นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการเตรียมพร้อมสำหรับการส่งต่อหรือการเปลี่ยนผ่านคืนสู่สังคม					
	3)นักเรียนกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 80 ได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและมีระบบป้องกันมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดและอบายมุขในชุมชนของตน					
2	ประเด็นด้านผู้บริหาร ครู บุคลากร					
	4)ผู้บริหาร ครู บุคลากร มีความรู้ ความเข้าใจ ะบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากขึ้น					
	5)ผู้บริหาร ครู บุคลากร ตระหนักและเอาใจใส่ในนักเรียนที่ตนเองรับผิดชอบมากขึ้น					
	6)ผู้บริหาร ครู บุคลากร มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้(PLC) สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้					
	7)ครู ได้พัฒนาตนเองเป็นครูมืออาชีพ มีการทำงานเป็นทีมมีภาวะผู้นำ					
3	ประเด็นด้านผู้ปกครอง เครือข่าย 4 ประสาน					
	8)ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลทุกด้าน ของนักเรียน เช่น การเจ็บป่วย โรคประจำตัว ประวัติการรักษา					
	9)มีสัมพันธภาพที่ดีต่อครูประจำชั้น/โรงเรียน					

ตัวชี้วัด	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
	10)มีความเข้าใจและยอมรับบุคลรหลานของตนเองมากขึ้น					
	11)มีการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกัน					
	12)มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
	13)เป็นกลไกในการขับเคลื่อน ส่งผลให้ผู้ปกครองและนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับสิทธิประโยชน์					
	14)แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานร่วมกัน ส่งผลให้มีเครือข่ายที่เข้มแข็งและยั่งยืน					

ภาคผนวก ค
ประวัติผู้ศึกษา

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ นามสกุล	นางสาวกชพร พุทธจักร
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 16 ตุลาคม 2504
สถานที่เกิด	อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 126 หมู่ 4 ต.ขามใหญ่ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี เลขที่ 500 ต.ขามใหญ่ อ.เมือง จ. อุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2553	ปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
พ.ศ. 2527	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิตศึกษา วิชาเอกจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
พ.ศ. 2522	มศ.5 โรงเรียนนารีนุกูล จ.อุบลราชธานี โปรแกรมภาษาศาสตร์
ประวัติรับราชการ	
1 พฤษภาคม 2528	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนปรังค์กู อ.ปรังค์กู จ.ศรีสะเกษ
6 ธันวาคม 2539	อาจารย์ 2 ระดับ 7 ย้ายมาปฏิบัติราชการ โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จ.อุบลราชธานี
พฤษภาคม 2545	รองผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี